

VAIVARA VALLA ÜLDPLANEERINGU
KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE
HINDAMISE ARUANNE

AS Pöyry Entec 2009

 Competence. Service. Solutions.

PÖYRY

TÖÖ NIMETUS: **VAIVARA VALLA ÜLDPLANEERINGU
KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE
HINDAMISE ARUANNE**

TÖÖ NUMBER: 842

TELLIJA: Vaivara Vallavalitsus

Töö koostaja: AS Pöyry Entec

Projektijuht: Kaur Lass

KSH ekspert: Angela Hollo

AVALIKUSTATUD: 02.12.2009

AUTORIÕIGUS © AS PÖYRY ENTEC 2009

Tekst: Angela Hollo, Kaur Lass

Töö ülesehitus: Angela Hollo, Kaur Lass

Kõik õigused kaitstud. Töö ja selle ülesehitus on Eesti Vabariigi autoriõigusseaduse kohaselt. Seda dokumenti või selle osa ei tohi kopeerida ega paljundada mistahes viisil – graafiliselt, elektrooniliselt või mehaaniliselt (valguskopeerimine, helisalvestus, fotografeerimine) ilma AS Pöyry Entec poolt antud kirjaliku loata. Erandina on paljundamine (valguskopeerimine) seoses detailplaneeringute ja projektide jms menetlemisega Vaivara vallas lubatud Vaivara Vallavalitsusel, Ida-Viru Maavalitsusel ja Keskkonnaameti Viru regioonil.

SISUKORD

SISUKORD	1
EESSÕNA	3
1 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK JA SISU	5
1.1 KSH ARUANDE KOOSTAMISE EESMÄRK.....	5
1.2 KSH LÄBIVIIMISE METOODIKA ALUSED.....	5
1.2.1 KSH läbiviimisel teostatud toimingud.....	7
2 ÜLDPLANEERINGU SISU JA PEAMISTE EESMÄRKIDE KIRJELDUS	8
2.1 ÜLDPLANEERINGU SISU JA EESMÄRGI LÜHISELOOMUSTUS	8
2.2 ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMISE SEADUSLIK ALUS JA EESMÄRGID.....	9
3 OLEMASOLEVA KESKKONNA ÜLEVAADE	11
3.1 VAIVARA VALLA LÜHISELOOMUSTUS	11
3.2 LÜHIÜLEVAADE OLULISEMATEST LOODUSLIKEST TINGIMUSTEST VALLAS	12
3.2.1 Maavarad.....	12
3.2.2 Radoon	14
3.2.3 Põhja- ja pinnavesi	15
3.2.3.1 Põhjavesi	16
3.2.3.2 Pinnavesi	18
3.2.4 Looduskaitsealad ja kaitsealused objektid	19
3.2.5 Metsad.....	20
3.3 SOTSIAALMAJANDUSLIK KESKKOND.....	20
3.4 ÜLDINE KESKKONNASEISUND JA SUURIMAD SAASTEALLIKAD	23
3.4.1 Õhukvaliteet	24
3.4.2 Jäätmekäitlus.....	25
3.4.3 Suurõnnetuse ohuga ettevõtted.....	26
3.4.4 Transport ja infrastruktuur	27
3.4.4.1 Veevõrk ja kanalisatsioon.....	28
3.4.4.2 Soojamajandus ja gaasitrassid	29
4 ÜLDPLANEERINGU SEOS STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA	30
4.1 RAHVUSVAHELISED PLANEERIMISDOKUMENDID	30
4.2 EESTI RIIKLIK TASAND	32
4.2.1 EESTI 2010	32
4.2.2 Eesti Keskkonnastrateegia	33
4.2.3 Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015.....	34
4.3 MAAKONNA PLANEERINGUD JA STRATEEGIAD	35
4.3.1 Ida-Viru maakonnaplaneering	35
4.3.1.1 Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused	36
4.3.2 Ida-Virumaa arengustrateegia 2005-2013.....	36
4.3.3 Ida-Virumaa turismi arengukava aastateks 2007 – 2013.....	37
4.4 KOHALIKU OMAVALITSUSE PLANEERINGUD JA STRATEEGIAD	37
4.4.1 Vaivara valla üldplaneering.....	37
4.4.2 Algatatud ja menetluses olevad olulisemad detailplaneeringud	38
4.4.3 Vaivara valla arengukava aastateks 2005-2012	39
5 HINNANG UUE ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEST TULENEDA VÕIVATELE KESKKONNAMÕJUDELE	42
5.1 KESKKONNAMÕJU HINDAMISE LÄHTEALUSED	42
5.2 MÕJU BIOLOOGILISELE MITMEKESISUSELE, POPULATSIOONIDELE, TAIMEDELE, LOOMADELE JA ROHEVÕRGUSTIKULE.....	43
5.2.1 Mõju Natura aladele ja kaitsealadele	46
5.3 VEEVARUSTUSEGA SEOTUD MÕJUD	49
5.3.1 Kaevandusalade kasutuselevõtmisega seotud võimalikud mõjud.....	51
5.4 ENERGIA TOOTMISEGA SH TUULEPARKIDE ARENDAMISEGA SEOTUD MÕJUD	53
5.4.1 Tuuleparkide arendamine vallas.....	54

5.4.2	Reserveeritud tuulepargi maa-ala kasutusele võtu võimalik mõju.....	56
5.5	JÄÄTMETEKKE MÕJU.....	58
5.6	VAIVARA VALLA ÜLDPLANEERINGU REALISEERIMISE SOTSIAAL-MAJANDUSLIK ASPEKT.....	59
5.6.1	Olgina arengupiirkonnaga seotud mõjud ja ohud.....	60
5.6.2	Transpordiga seotud võimalikud mõjud.....	65
5.6.3	Võimalik mõju inimese tervisele.....	68
5.6.4	Ettevõtlus.....	73
5.7	PIIRIÜLESE KESKKONNAMÕJU PUUDUMINE.....	74
6	ÜLDPLANEERINGU ALA ARENDAMISE ARENGUALTERNATIIVID.....	75
6.1	PARIMA PLANEERINGULAHENDUSE LEIDMINE.....	75
6.2	0-ALTERNATIIV.....	76
7	MEETMED ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEGA KAASNEVA OLULISE KESKKONNAMÕJU VÄLTIMISEKS/LEEVENdamISEKS NING SEIREKS.....	78
8	SÄÄSTVA JA TASAKAALUSTATUD RUUMILISE ARENGU TINGIMUSTE MÄÄRATLEMINE ÜLDPLANEERINGULE.....	80
8.1	SÄÄSTVA JA TASAKAALUSTATUD RUUMILISE ARENGU TINGIMUSED.....	80
8.2	ROHELISE VÕRGUSTIKU TOIMIMIST TAGAVATE TINGIMUSTE SEADMINE.....	83
8.3	VÄÄRTUSLIKE MAASTIKE EHITUSTINGIMUSED.....	85
9	RASKUSED-TAKISTUSED KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE ARUANDE KOOSTAMISEL.....	86
10	ÜLEVAADE KSH KORRALDAMISE JA AVALIKKUSE KAASAMISE KOHTA.....	88
11	KOKKUVÕTE.....	89
12	KASUTATUD ALUSMATERJALID.....	91
12.1	LOETELU KASUTATUD ALUSMATERJALIDEST.....	91
12.2	KODULEHED.....	92
12.3	SEADUSANDLIK TAUST.....	93

LISAD

LISA 1. KSH PROGRAMM KOOS LISADEGA:

Lisa 1.1 ÜP ja KSH algatamise otsus ja ÜP lähteülesanne; KSH algatamise teated

Lisa 1. 2. Ekspertide kvalifikatsiooni ja pädevust tõestavad dokumendid

Lisa 1. 3. Seisukohad programmi kohta

Lisa 1.4 Programmi avalikustamist tõestavad dokumendid

Lisa 1.5 Programmi avaliku arutelu protokoll ja osavõtjate nimekiri

Lisa 1. 6. Programmi heakskiitu tõestavad dokumendid

LISA 2. VAIVARA VALLA ROHEVÕRGUSTIK ÜLDPLANEERINGU JÄRGI

LISA 3. VAIVARA VALLA ÜLDPLANEERINGUS MÄÄRATLETUD ARENGUPIIRKONDADE JOONIS

LISA 4. KSH ARUANDE AVALIKU ARUTELU PROTOKOLL JA OSAVÕTJATE NIMEKIRI

LISA 5. KSH ARUANDE AVALIKUSTAMIST TÕESTAV DOKUMENTATSIOON

EESSÕNA

Vaivara valla üldplaneering ja selle keskkonnamõju strateegiline hindamine on algatatud Vaivara Vallavolikogu otsusega nr 151, 28.02.2008. a (vt lisa 1.1).

Keskkonnamõju strateegiline hindamine algas programmi koostamisega. Programmi avalikustamine toimus 03.02 kuni 17.02.2009. a ning avalik arutelu toimus 20.02.2009. a Vaivara vallamajas. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm kiideti heaks Keskkonnaameti Viru regiooni poolt 03.04.2009. a kirjaga nr 6-8/3063-4.

Hinnatava üldplaneeringu eesmärgiks oli valla ruumilise arengu põhimõtete kujundamine. Kogu Vaivara valla territooriumit hõlmava uue üldplaneeringu menetlemise käigus seati valla ruumilise arengu eesmärgid ning kaalutleti, millised alad on sobilikud elamuehituse, tootmise, puhkemajanduse, ärialase ettevõtluse jms jaoks. Üldplaneeringu koostamisel arvestati nende alade määramisel olemasolevate väärtuslike aladega (looduskaitseobjektid, kultuurimälestised, rohevõrgustik, väärtuslikud maastikud jms) ja olemasoleva keskkonna eripäraga (maardlad, kaevandatud alad jms). Lähtuvalt valla arengueelistustest ja kohaliku keskkonna eripärast töötati välja edaspidi detailplaneeringute koostamist ja projekteerimist suunavad maakasutus- ja ehitusreeglid. Koos KSH eksperdiga formuleerisid vald ja planeerija säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimused üldplaneeringu ellu viimiseks.

Üldplaneeringu koostamise algataja ja kehtestaja on Vaivara Vallavolikogu (Pargi 2, Sinimäe, 40101 Ida-Virumaa), koostamise korraldaja on Vaivara Vallavalitsus (Pargi 2, Sinimäe, 40101 Ida-Virumaa; üldtelefon: 3929000, faks: 3929001; e-post: vaivara@vaivara.ee), konsultant ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostaja on AS Pöyry Entec (Lõõtsa 2a, 11415 Tallinn; üldtelefon 6177430, e-post: entec.ee@poyry.com). Keskkonnamõjude strateegilise hindamise järelevalvaja on Keskkonnaameti Viru regioon (Pargi 15, 41537 Jõhvi; üldtelefon 3324401).

Planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamisega (edaspidi KSH) tegeles töögrupp koosseisus:

Kaur Lass	projektijuht, KSH ekspert;
Angela Hollo	KSH ekspert;
Mihkel Vaarik	KMH ekspert (kaasatud tuuleenergeetika teema osas);
Liina Roostoja	maastikuarhitekt.

Hindamine viidi töörühma poolt läbi tuginedes heakskiidetud KSH programmile.

Üldplaneeringu või selle keskkonnamõju strateegilise hindamise asjaosalistena käsitleti järgnevaid huvitatud osapooli:

- Eesti Keskkonnauhenduste Koda (EKO), keda hetkel esindab Eesti Roheline Liikumine (postiaadress: pk 318, 50002 Tartu);
- Sotsiaalministeerium (Rahvatervise osakond, Gonsiori 29, 15027 Tallinn);
- Kultuuriministeerium (Suur-Karja 23, 15076 Tallinn).

Üldplaneeringu koostamine võib lisaks nimetatutele lähtuvalt planeerimisseaduse § 3 lg 1 puudutada otseselt või kaudselt väga laia huviliste ringi, alates valla kohalikest maaomanikest, elanikest ja ettevõtjatest kuni erinevate ametkondade ja naabervaldade esindajateni, kes KSH või planeeringu menetlemise käigus võivad

oma huvitatust avaldada. Planeeringu ja selle KSH koostamisega said huvitatud isikud tutvuda planeerimisseaduse kohastel avalikel aruteludel Vaivara vallas.

AS Pöyry Entec tänab kõiki, kes on oma igapäevaste tegemiste kõrvalt leidnud aega osaleda KSH programmi avalikustamisel ja sellega seotud töökoosolekutel või aidanud muul viisil kaasa käesoleva KSH aruande valmimisele.

1 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK JA SISU

Keskkonnamõju strateegilise hindamise õiguslikuks aluseks on *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* (RTI 2005, 15, 87; 2006, 58, 439; 2007, 25, 131; 2008, 34, 209; 2009, 3, 15), mille kohaselt on keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) üldeesmärk:

- arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel;
- tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse;
- edendada säästvat arengut.

1.1 KSH aruande koostamise eesmärk

Käesoleva KSH aruande eesmärgiks on selgitada, kirjeldada ja hinnata üldplaneeringu elluviimisega kaasnedavad võivad olulist strateegilist keskkonnamõju, võimalikke alternatiivseid arengustsenaariume ja tegevusi ning negatiivse keskkonnamõju leevendamise ja vältimise meetmeid arvestades Vaivara valla üldplaneeringu eesmärke ja planeeritava ala iseloomu ning varem kehtestatud planeeringuid.

KSH ehk planeeringu elluviimise aluseks olevate strateegiliste valikute elluviimise mõju hindamine peab andma planeeringu kehtestajale enne otsuse tegemist vajaliku teabe mõistmaks paremini, mis võib selle otsusega hiljem kaasnedada. Mõju hindamise eesmärk on otsustaja teadlikkuse tõstmine ja selle tulemusel keskkonna jätkusuutlikku arengut tagavate keskkonnatingimuste ehk üldplaneeringu säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste kehtestamine planeeringu koosseisus.

KSH koostamise peamine eesmärk on keskkonnakaalutluste lahti kirjutamine, mis võimaldab nende aspektidega arvestada enne tehtava strateegilise otsuse langetamist. KSH protsess viiakse läbi paralleelselt strateegilise planeerimisdokumendi koostamisega. See võimaldab planeerija ja keskkonnamõju hindajate vahelist tihedat info ja ideevahetust, mis aitab juba eos avastada võimalikke vigasid ja seada planeeringu elluviimiseks mõju leevendavaid keskkonnatingimusi. KSH ekspert on lisaks KSH aruande koostamisele ka sisuliseks toeks planeerijale ja kohalikule omavalitsusele planeeringulahenduse väljatöötamisel.

1.2 KSH läbiviimise meetodika alused

Hindamise meetodiliseks aluseks on, et hindaja ehk ekspert on pidevalt toeks planeerijale ja kohalikule omavalitsusele planeeringu sisu ja eriti selle keskkonnatingimuste väljatöötamisel. Kuna KSH aruanne ei ole juriidiliselt sama jõuga kui planeering, viib keskkonnatingimused hinnatavasse planeeringusse planeerija koostöös kohaliku omavalitsusega. Üldplaneeringu koosseisus kehtestatud säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tagamiseks määratud keskkonnatingimused omandavad planeeringu elluviimisel, st edasisel detailplaneeringute koostamisel ning maakorraldus-, ehitus- ja arendustegevuse elluviimisel juriidilise aluse. Kogu strateegilise keskkonnamõju hindamine tugineb sellele, et hinnatakse tõenäoliselt olulist mõju¹ nagu nõuab Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2001/42/EÜ,

¹ Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on environment sätestab selle originaalkeeles kui: identifying, describing and evaluating the likely significant environmental effects of implementing the plan or programme. Vt täpsemalt direktiivi punkt 14.

27.06.2001. a, *teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta*. Keskkonnamõju loetakse oluliseks vaid siis, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi võrreldes olemasoleva olukorra või seni kehtivate planeeringutega või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. Võimaliku negatiivse mõju avaldumise tõenäosuse hindamisel on lähtutud *planeerimisseaduse* kohase planeeringu elluviimise tõenäolisusest.

Hindamisel lähtutakse sellest, et keskkond on kogu see ruum, kus me elame ehk keskkond kõige laiemas mõttes, st keskkonna mõiste hõlmab mõjude kaalutlemisel endas komponente nii majanduslikust, sotsiaalsest, kultuurilisest (sh näiteks külamiljö, kultuuripärand, linnaruum, tehiskeskkonna esteetika, arhitektuuri-poliitika jms) kui ka looduskeskkonnast. Hindamisel arvestatakse, et strateegia on kaugema eesmärgi saavutamise kava või selle saavutamise viisi teadlik püstitamine. Samuti lähtutakse hindamisel sellest, et planeeringuprotsessi viiakse läbi planeerimisseadusest tulenevalt laiapõhjaliselt, eri valdkondi arvestavalt ja nende huvisid kombineerivalt ning ühendada püüdvalt. Metoodiliselt on planeerimine läbirääkimine eri osapooltega, et tuvastada nende huvid. Mõju hindaja osaleb selles nõu andva eksperdina. Läbirääkimise tulemus vormistatakse konsensusliku kokkuleppe alusel planeeringuna ja seejärel avalikustatakse planeeringueskiis ja hindamisaruanne, et tagada isikutele võimalus kaitsta oma huvisid.

Läbirääkimiste tulemusel alusel valmib esmalt ala arendamise strateegia ja seejärel tuletatakse selle alusel vajalikud keskkonna kasutamise, projekteerimis- ja ehitamistingimused, maakasutusreeglid jms. Keskkonnamõju strateegiline hindaja on sealjuures vaid üks üldplaneeringu järgsete arenguotsuste kaalutlemisesse kaasatud osapool ja viib oma hindamise läbi vastavalt hinnatavale üldplaneeringule planeerimisseadusega määratud eesmärkide täpsusastmele. Hindamisel lähtutakse sellest, et seadusega planeeringule määratud eesmärgist täpsemalt planeeringut, kui arengutingimuste realiseerimise võimaluste kogumit, hinnata ei saa.

Oma olemuselt on kõik planeerimisseaduse kohased planeeringud võrdsustatavad võimalusena midagi teha. See ei ole võrreldav otsusega või kohustusega midagi teha. Lähtuvalt sellest ei saa ruumilise planeerimise puhul KSH aruanne kujuneda sama täpsusastmega tööks kui projekti keskkonnamõju hindamine, sest selleks puudub vajaliku detailsusega info. Kõik keskkonnatingimused ja seiremeetmed antakse seega sama detailsusega kui on planeeringu liik. Planeerimisloogikast lähtudes tuleb eksperdil juhul, kui otsustamise tasandid muutuvad liiga detailseks või üldiseks, soovitada otsustajale otsustamiseks teist planeeringu liiki ja/või mõju hindamise tasandit.

KSH läbiviimise ainus eesmärk planeerimise metoodika vaatevinklist on jõuda üldplaneeringu puhul üldiste keskkonnatingimuste ja detailplaneeringute koostamise nõudeni, mille puhul on määratud, kuidas midagi teha võib või selge ja arusaadava motivatsioonini, miks midagi teha ei või. Tehtud valiku põhjendusi ja seatud keskkonnatingimusi peab otsustaja hästi mõistma. Teadliku valiku tegemine eeldab, et suudetakse tajuda suurt pilti, st eristada olulist ebaolulisest. Vaid teadlikkus võimaldab vältida strateegiliselt rumalaid otsuseid. Seega metoodiliselt on tähtis teada, et visiooni, eesmärgi, pürgimuse või taotluse mõistmine enne pisidetaile võimaldab teha pädevat strateegilist valikut. KSH aruandes kajastatakse käesoleva üldplaneeringu puhul detailsemat teavet ainult juhul, kui see osutub

oluliseks järelduste või hinnangu andmisel ja annab teavet strateegilise valiku kaalutluse taustategurite tundmisest.

Hindamisel on arvestatud lähtuvalt ruumilise planeerimise eripärast ka sellega, et kui hinnatavat planeeringut ei realiseerita, ei avalda see ka mingit mõju keskkonnale. Kuna planeering on vaid võimalus midagi teha, on võimalik ka selle osaline realiseerimine, mistõttu aruandes juhitakse võimalusel tähelepanu ka planeeringu osalise realiseerimise mõjudele või võimalustele.

1.2.1 KSH läbiviimisel teostatud toimingud

Käesoleva KSH läbiviimisel toimus lähtuvalt eeltoodud metoodikast:

- Vaivara valda puudutava keskkonnavalase teabe kokkukoondamine ja analüüs;
- Riigi Maa-ameti kaardiserveris olevate kaartide ning kehtivate täpsemate või üldisemate planeeringute ning koostamisel oleva uue Vaivara valla üldplaneeringu kaartide kõrvutamise arvestades kaardi mõõtkavade erisusi;
- Koostamisel oleva üldplaneeringu vastavuse hindamine teiste kehtivate strateegiliste planeerimisdokumentide eesmärkide ja nõuetega;
- Olemasolevate keskkonnaohtlike objektide (elektrijaam) ja kaevandatud või kaevandamisel olevate alade olemasolu ja eripära kohta info kogumine ja sellega arvestamine mõju hindamisel (nende objektide mõju keskkonnale ei hinnatud, sest need olid olemas ja nende kasutamist jätkatakse juba varem kokkulepitud tingimusel, sõltumata üldplaneeringust);
- Vaivara valla uue üldplaneeringuga kavandatud arengu üldanalüüs (info kogumine, süstematiseerimine ja järelduste tegemine) eksperdi poolt, lähtuvalt seni kehtinud üldplaneeringust ja kehtivatest ning menetluses olevatest detailplaneeringutest;
- Üldplaneeringu lahenduse (erinevate tööversioonide) tundma õppimine ja lõpliku lahenduse väljatöötamise koostamisse nõustajana sekkumine eksperdi poolt (nt säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste väljatöötamises aktiivselt osalemine);
- Üldplaneeringu korraldaja (ühtlasi ka tellija), koostaja (ehk planeerija) ja keskkonnaekspertide omavahelised regulaarsed töökoosolekud, kus arutati võimalikke lahendusi ja menetluse läbiviimise põhimõtteid ning kooskõlastati planeeringu ja KSH menetlust;
- Avalikud arutelud, kuhu olid kaasatud erinevatel kordadel Vaivara Valla-valitsuse planeeringut koordineeriva töörühma, Keskkonnaameti Viru regiooni ja AS Pöyry Entec esindajad ning asjast huvitatud eraisikud.

2 ÜLDPLANEERINGU SISU JA PEAMISTE EESMÄRKIDE KIRJELDUS

2.1 Üldplaneeringu sisu ja eesmärgi lühiiseloostus

Hinnatava Vaivara valla üldplaneeringu eesmärgiks on valla arengusuundade määramine ja territooriumi maakasutuse planeerimine. Kogu Vaivara valla territooriumit hõlmava uue üldplaneeringu menetlemise käigus kaalutleti, millised alad on lähtuvalt muutunud olukorrast (seda nii õiguslike piirangute lisandumise osas kui ka lähtuvalt muutunud majanduslikest võimalustest ja sotsiaalsetest vajadustest) sobilikud elamuehituse, tootmise, puhkemajanduse ja ärialase ettevõtluse jms jaoks ning määratakse projekteerimis-, ehitus- ja maakasutusreeglid.

Lähtuvalt Vaivara valla uue üldplaneeringu seletuskirja ptk-st 2.1 on valla eesmärk kasvatada mõõdukalt elanikkonda, säilitades looduse peamised väärtused ning võimaluse erinevat elustiili harrastavate inimeste eluks. Valla ruumilise arengu visioon on suunata tiheasustuse arengut loogiliselt Olgina aleviku, Sinimäe aleviku ja Vaivara küla keskuste jätkuna, tagades seal elukeskkonna kvaliteedi ja avalike teenuste kättesaadavuse. Valla eesmärk on tagada elamualade ja tootmisalade eraldatus ning olemasoleva väärtusliku loodus- ja elukeskkonna säilimine ja kvaliteet. Selleks on ettenähtud suurtööstuse ja tootmise (sh tuuleenergia tootmise) arendamine valla lõunaosas. Enamus valla territooriumist väljapool alevike jääb looduslikuks, kus võivad asuda üksikud talukohad või privaatsust pakkuvate hajaasustusviisil paiknevad elamualad.

Uue üldplaneeringuga moodustatakse 6 arengupiirkonna tüüpi erinevate ehitus- ja maakasutustingimustega, vt KSH aruande lisa 3 „Vaivara valla üldplaneeringus määratud arengupiirkondade kaart“:

- Olgina arengupiirkond – eesmärk kujundada kompaktne ja ühtsete ehitustingimustega ala;
- Sinimäe arengupiirkond – eesmärk säilitada Sinimäe miljööväärtuslik ala, samas arendada sotsiaalsfääri ning soodustada elamualade arendamist;
- Vaivara arengupiirkond koos Sillamäe lähialaga – eesmärk on kujundada Sillamäe naabrusesse ettevõtluse ja väikeelamu piirkond;
- tootmise arendamise ja riigikaitseobjektide piirkond – ainuke arengupiirkond vallas, kus on lubatud keskkonnaohtlik suurtootmine ning põlevkivi kaevandamine ja selle baasil elektrienergia tootmine. Piirkonna arendamisel lähtutakse riiklikust huvist säilitada alal senine energiatootmine ja vajalikud riigikaitse objektid ning soovist toota alal tuuleenergiat;
- suvilaalade piirkond – erinevates piirkondades kompaktse asustusega olemasolevate suvilate või aiamajadega alad;
- hajaasustuse piirkond – ala, kus asuvad peamiselt metsad, põllud, talud ning hajaasustusviisil väikesed äri- või tootmiskompleksid.

Üheks eesmärgiks üldplaneeringu koostamisel oli näha ette võimalikud uued arendusalad, st määrata valla võimalikud uued arengusuunad. Üldplaneering võtab arvesse Vaivara valla olemasolevat olukorda, sh viib üldplaneeringu sisu vastavusse vahepeal kehtestatud detailplaneeringutega, kajastab menetluses olevad detailplaneeringud valla territooriumil ja reserveerib uusi arendusalasid.

Reserveerimise all mõistetakse üldplaneeringus maa mingil tulevasel juhtotstarbel määramist, mis erineb üldplaneeringu koostamise aegsest sihtotstarbest. Maa reserveerimine ei tähenda maa-ala terviklikku ega automaatset teise eesmärgiga kasutuselevõttu, vaid annab Vaivara Vallavolikogu poolse juhise, mis suunas maakasutus antud alal võiks muutuda (vt täpsem selgitus üldplaneeringu ptk 3.2).

Algatatud ja menetluses olevad detailplaneeringud on kantud käesoleva KSH aruande lisas olevale üldplaneeringu kaardile ümbritsetuna tumehalli kontuurjoonega ja tähistatud numbriga (numbrile vastab detailplaneeringu nimi).

Kehtestatud üldplaneering on edaspidi detailplaneeringute koostamise, projekteerimise (sh projekteerimistingimuste väljastamise) ja maakasutuse aluseks ning loob eeldused maakasutuse ja ehitustegevuse teadlikuks suunamiseks Vaivara valla territooriumil. Üldplaneering ei ole otseselt ühegi tegevusloa väljastamise aluseks, sest loa taotlusele eelneb alati projekteerimine vms toiming.

2.2 Üldplaneeringu koostamise seaduslik alus ja eesmärgid

Üldplaneeringu koostamise aluseks on planeerimisseadus (RT I 2002, 99, 579; 2004, 22, 148; 38, 258; 84, 572; 2005, 15, 87; 22, 150; 2006, 14, 111; 2007, 24, 128; 67, 414; 2008, 16, 114, 30, 191; 2009, 3, 15; 19, 115; 28, 170; 37, 251; 39, 262). Antud seaduse §8 lg 3 toob välja üldplaneeringu ülesanded:

1. valla või linna ruumilise arengu põhimõtete kujundamine;
2. kavandatava ruumilise arenguga kaasnedavate võivate majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude ning looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine ning selle alusel säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste seadmine;
3. maa- ja veealadele üldiste kasutamise- ja ehitustingimuste, sealhulgas maakasutuse juhtotstarbe² ning vajaduse korral hoonestuse kõrguspiirangu ja muude tingimuste määramine;
4. detailplaneeringu koostamise kohustusega alade ja juhtude määramine väljaspool linnu ja aleveid;
5. maareformi seaduse tähenduses tiheasustusega alade määramine;
6. miljöövärtuslike hoonestusalade, väärtuslike põllumaade, parkide, haljasalade, maastike, maastiku üksikelementide ja looduskoosluste määramine ning nende kaitse- ja kasutamistingimuste seadmine;
7. rohelise võrgustiku toimimist tagavate tingimuste seadmine;
8. teede ja tänavate, raudteede, sadamate ja lennuväljade asukohta ning liikluskorralduse üldiste põhimõtete määramine;
9. vajaduse korral eraõigusliku isiku maal asuva tee avalikult kasutatavaks teeks määramine teeseaduses sätestatud korras;
10. põhiliste tehnovõrkude trasside ja tehnorajatiste ning olemasolevate maaparandussüsteemide toimimist tagavate meetmete määramine;
11. puhke- ja virgestusalade määramine;
12. ranna ja kalda piiranguvööndi ning ehituskeeluvööndi täpsustamine looduskaitseseaduses sätestatud korras;
13. vajaduse korral ettepanekute tegemine kaitse alla võetud maa-alade ja üksikobjektide kaitseriimi täpsustamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks;

² Maakasutuse juhtotstarve on üldplaneeringuga määratav territooriumi kasutamise valdav otstarve, mis annab kogu määratletud piirkonnale või kvartalile edaspidise maakasutuse põhisuunad.

14. vajaduse korral ettepanekute tegemine maa-alade ja üksikobjektide kaitse alla võtmiseks;
15. üldiste riigikaitsete vajaduste arvestamine ja vajaduse korral riigikaitsete otstarbega maa-alade määramine ning maakonnaplaneeringus määratud riigikaitsete otstarbega maa-alade piiride täpsustamine;
16. ettepanekute tegemine linnakeskkonna kuritegevusriskide ennetamiseks planeerimise kaudu;
17. muude seadustest ja teistest õigusaktidest tulenevate maakasutus- ja ehitus-tingimuste arvestamine planeeringus.

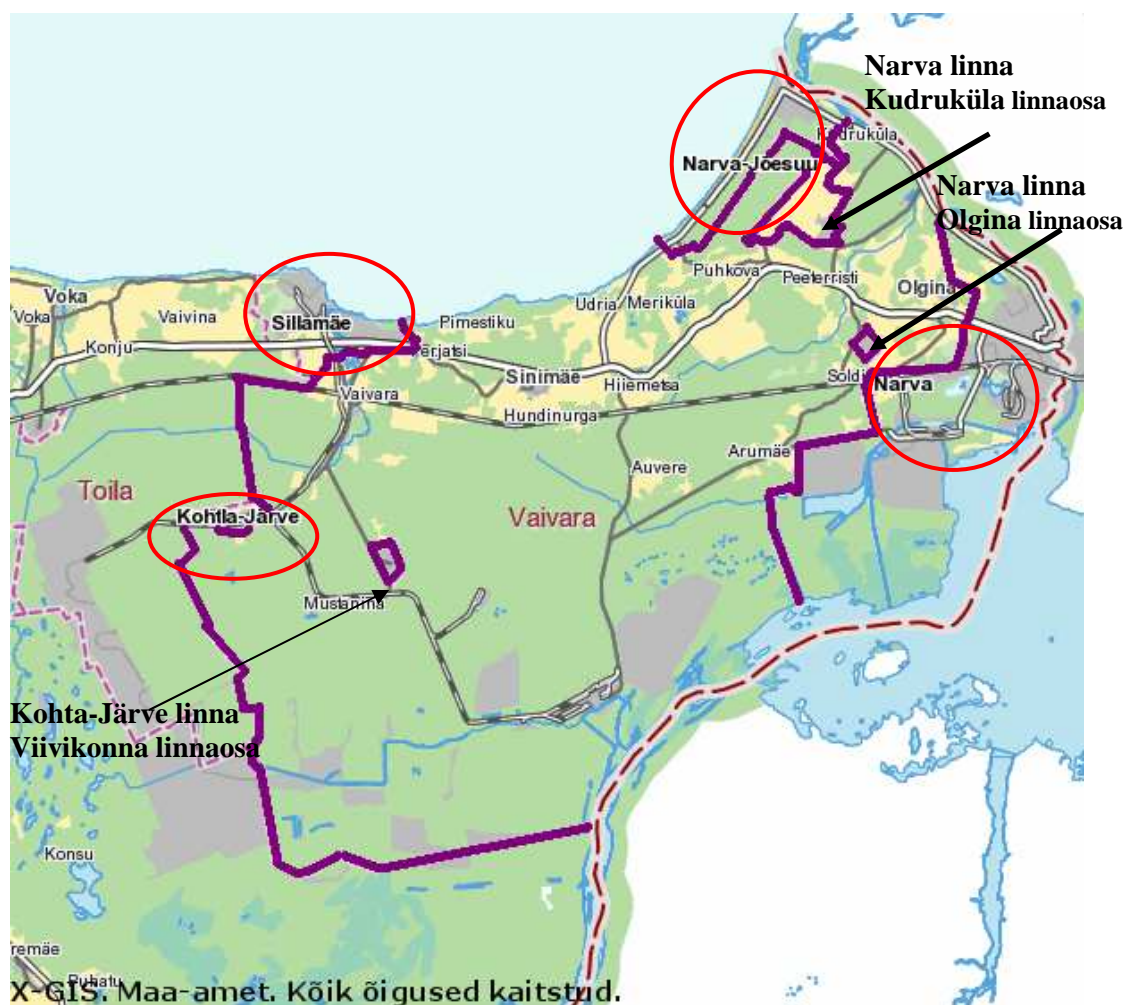
Antud juhul käsitleti eelnevas loetelus toodud üldplaneeringu eesmärki 2 kattuvana KSH koostamise eesmärgiga ja seati üldplaneeringu jaoks käesoleva KSH aruande alusel säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimused. Topelt mõju hindamist läbi ei viidud. Ühe säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimusena kasutati detailplaneeringu koostamise kohustusega alade ja juhtude määramist, et vajadusel saaks omavalitsus enne lõpliku otsuse tegemist enda käsutusse piisavalt täpse info hinnangu andmiseks ja kaalutusotsuse tegemiseks.

Eesmärkide tuvastamine, väljatoomine ja nende täpsusastme tundmine on olulised, sest vaid need saavad olla aluseks edasise KSH aruande koostamise täpsusastme valikule. Kuna üldplaneering on oma olemuselt ehitusõiguse ja kruntimise võimaluse loomine hajaasustuses olevatel detailplaneeringu kohustuseta juhtudel ja detailplaneeringute koostamise tingimuste määratlemine detailplaneeringu kohustusega aladel või juhtudel, ei saa KSH aruanne esitada sellest eesmärkide loetelust täpsemaid hinnanguid (va juhul, kui täpsema hindamise aluseks on juba olemas ka täpsem detailplaneeringu lahendus, selle KSH aruanne või projekt vms materjal).

3 OLEMASOLEVA KESKKONNA ÜLEVAADE

3.1 Vaivara valla lühiiseloostus

Vaivara vald paikneb strateegiliselt võrdlemisi soodsas asukohas, Ida-Virumaa kirdeosas, piirnedes mitme linnaga. Vallast loodesse jääb sadamalinn Sillamäe, kirdesse kuurortlinn Narva-Jõesuu, läände Kohtla-Järve ning idasse Eesti üks rahvarohkemaid linnu – Narva. Valla territooriumil asub 2 Narva linna koosseisu kuuluvat linnaosa – Olgina ja Kudruküla ning Kohtla-Järve linna koosseisu kuuluv Viivikonna linnaosa, vt täpsemalt illustratsioon 1. Valla põhjapiiriks on Narva laht ning kagusse jääb Narva veehoidla. Valla pindala on 397,97 km² ning elanike arv 01.01.2009. a seisuga on 1785.

Illustratsioon 1. Ülevaade Vaivara valla asukohast ja seda ümbritsevast

Vaivara valla iseloomulikemateks tunnusteks, mis mõjutavad kogu valla arengut on:

- geograafiliselt soodne asukoht, asudes vahetus naabruses Narva, Sillamäe ning Kohtla-Järve linnadega;
- valla territooriumi läbivad transiitsooned – Tallinn-Narva maantee ja Trans-Euroopen Network võrku kuuluv Tallinn-Tapa-Narva raudtee koos kolme vahejaamaga – Vaivara, Auvere ja Soldina;
- vallas asuvad riigi suurimad saasteallikad;

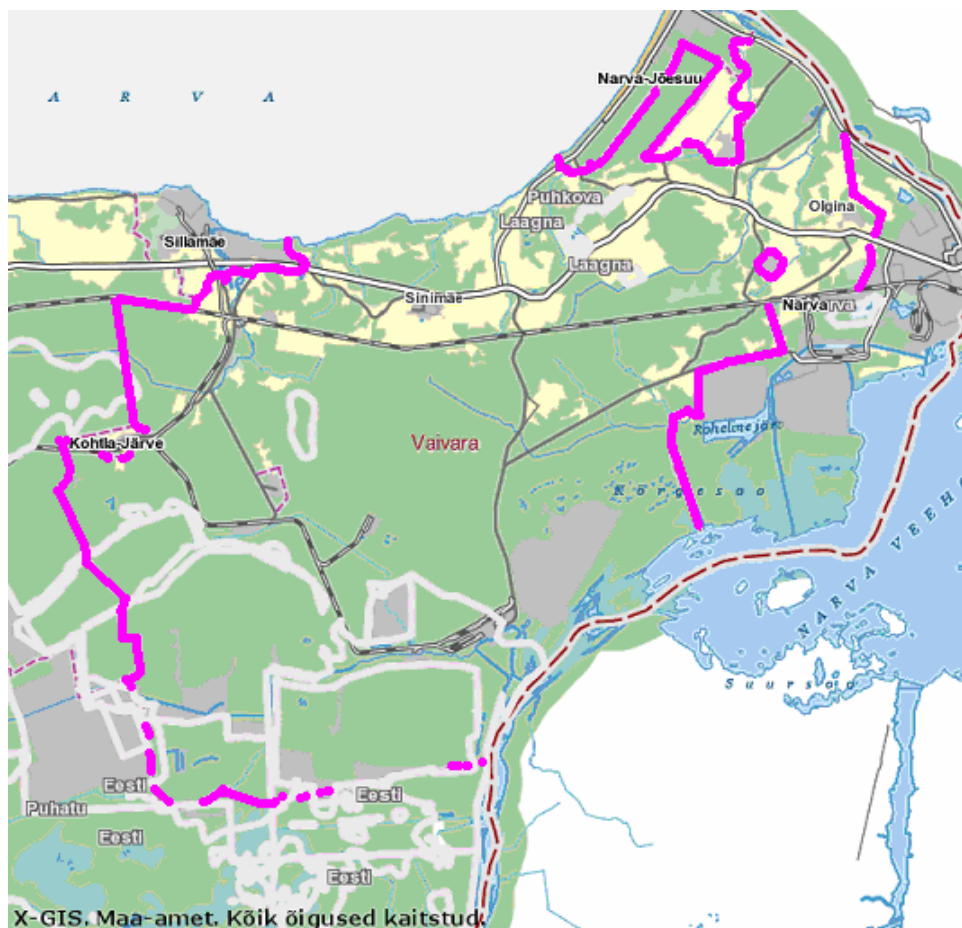
- valla piirnemine Soome lahega – merepiiri 12 km.

Vaivara valla põhiline ja suurim tootmistegevus on seotud põlevkivi ja elektri tootmisega. Valla lõunaosas asuvad Eesti Elektri jaam ja 1999. a valminud ohtlike jäätmete sorteerimise ja ladustamise paik ning põlevkivikaevandused.

3.2 Lühiväljaõue olulisematest looduslikest tingimustest vallas

3.2.1 Maavarad

Vaivara valla territooriumil asuvad järgmised maavarad: põlevkivi, turvas, kruus, liiv, paekivi, sinisavi ja lubjakivi. Põhiline tootmistegevus vallas on seotud põlevkiviga - põlevkivi tootmine Eesti põlevkivimaardlas (Narva karjääris) ning elektrienergia tootmine põlevkivi baasil töötavas Eesti Elektri jaamas. Eesti põlevkivimaardlast jäävad osaliselt Vaivara valla territooriumile Sirgala ja Narva kaevandused. Sirgala karjäär moodustab ca 18,5% valla kogu-territooriumist. Üleriigilise tähtsusega maardlatest paikneb vallas veel osa Puhatu turbamaardlast, Laagna lubjakivimaardla ning Puhkova ja Laagna kruusamaardlad, vt illustratsioon 2.

Illustratsioon 2. Maardlad Vaivara vallas Maa-ameti kaardiserveris on piiritletud hallika joonega, lilla joonega on piiritletud Vaivara valla territoorium

Ilustratsioon 3. Põlevkivi kaevandamine (ilustratsioon pärineb Eesti Põlevkivi koduleheküljelt)

Vaivara valla territooriumil rakendatakse põlevkivi kaevandamisel peamiselt pealmaakaevandamist, mille tulemusena on kahjustatud (muutunud) osa Vaivara valla maastikust (mets, muld ja taimestik). Asemele kujundatakse uusi maastikke, mis koosnevad tavaliselt lainjatest platoodest ja korrapärasest, ajapikku veega täituvast kanalitevõrgust. Uus tehismaastik erineb oluliselt eelnenud loodusmaastikust. Kaevandatud ja tasandatud alade metsastamist alustati juba 60-ndatel aastatel.

Kehtivad kaevandamisload Vaivara valda jäävatel kaeveväljadel on Eesti Energia Kaevandused AS-I (endise nimetusega Põlevkivi Kaevandamise AS) aastani 2019 Sirgala kaeveväljas (Sirgala karjääris) ja Narva kaeveväljas (Narva karjääris). Praegu toimub põhiline kaevandamine Narva karjääris.

20.09.2007. a on Põlevkivi Kaevandamise AS (ettevõtte nimetus alates 08.05.2009 Eesti Energia Kaevandused AS) esitanud taotluse algatada Kauramäe maaüksuse detailplaneering Auvere külas (ca 59 ha), mille eesmärk on põlevkivikarjääri rajamine. Ala asub Eesti põlevkivimaardla kirdeosas – Narva III põlevkivikarjääri mäeeraldis.

21.10.2008. a kinnitati riigikogus Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2008-2015³, mis on strateegiline lähtedokument põlevkivisektori edendamisel järgneva 8 aasta jooksul. Selles sätestatakse suunad ja põhimõtted valdkonna üksikküsimuste lahendamiseks. Kolm tähtsamat strateegilist eesmärki on järgmised:

- Tagada Eesti varustatus põlevkivienergiaga ja kindlustada Eesti energeetiline sõltumatus;
- Põlevkivi kaevandamise ja kasutamise efektiivsuse tõstmine;
- Põlevkivi kaevandamise ja kasutamise keskkonnamõju vähendamine.

³ Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2008-2015, Eesti Vabariigi Keskkonnaministeerium, 2008 <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=306730/P%D5KKi+kinnitamine.pdf>

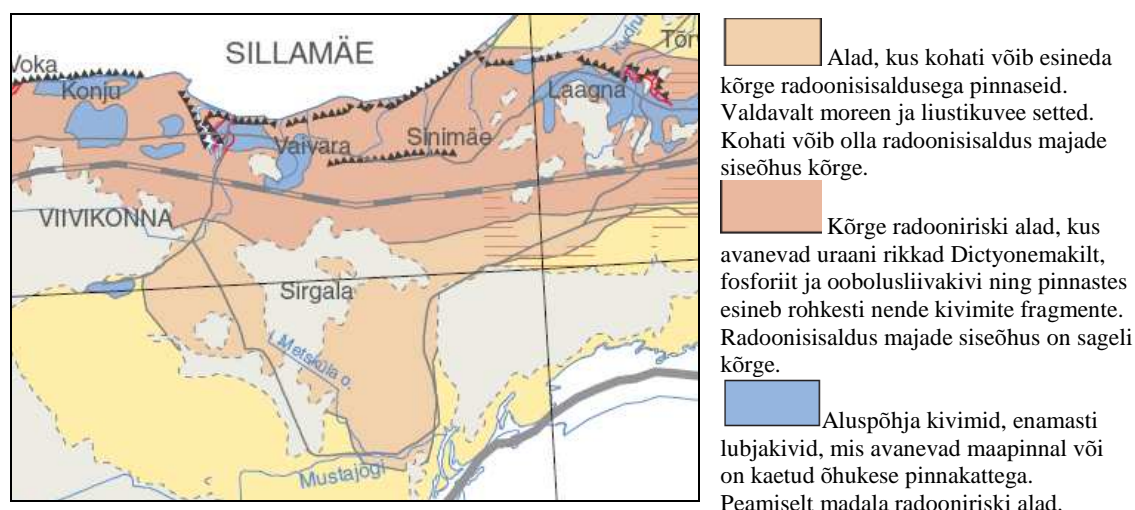
Põlevkivimaardla piirkonna keskkonnaseisundi probleemid ja võimalused:

- Põlevkivisektor on Eesti suurim veekasutaja. Keskkonnale on avaldanud negatiivset mõju põlevkivielektrijaamade tuhatranspordil kasutatava vee leeliselisus;
- Paiksetest saasteallikatest õhku paisatavate heitmete kogustelt on Ida-Virumaa osakaal märgatavalt suurem kui teistes Eestimaa piirkondades;
- Energiatootmine põlevkivi baasil on väga jäätmemahukas;
- Kaevandamine, eriti pealmaakaevandamine muudab maastikke;
- Ida-Virumaa elanike tervisenäitajad nagu hingamisteede-, vereloome- ja veresoonkonna-, vähi- ja muudesse keskkonnamõjudele altimatesse haigustesse haigestumise sagedus on mõneti suuremad kui neis piirkondades, kus põlevkivi ei kaevandata;
- Erinevate tootmisvaldkondade ettevõtetele nagu elektrijaamad ja põlevkivi ümbertöötlemise ettevõtted, on heitkoguste piirväärtuste kehtestamise alused erinevad;
- Keskkonnamõju vähendamiseks tuleb kiirendada nüüdisaegsete tehnoloogiate kasutuselevõttu põlevkivi kaevandamisel ja kasutamisel ning tekkivate jäätmete taaskasutamisel, aga samuti kehtestada uued põlevkivi ja põhjavee kasutamise keskkonnatasumäärad, hinnates eelnevalt uuendatavate tasumäärade mõju elektri hinnale ja ettevõtlusele;
- Keskkonnaseisundi ja elanikkonna elukvaliteedi hindamiseks ja parandamiseks on vaja läbi viia kompleksseid süvauuringuid ja nendest tulenevaid ettepanekuid ellu rakendada.⁴

Lisaks on kaevandusala ja elektrijaamade või põlevkivi ümbertöötlemiskohtade vaheline logistikaga mõjutav alapid ka väljapool otsesid kaevanduspiirkondi. Eraldi lahendamist vajav küsimus on ka kaevandatud aladele parima uue maakasutuse leidmine.

3.2.2 Radoon

Vaivara vald asub valdavalt kõrge radooniriski alal, vt illustratsioon 4.

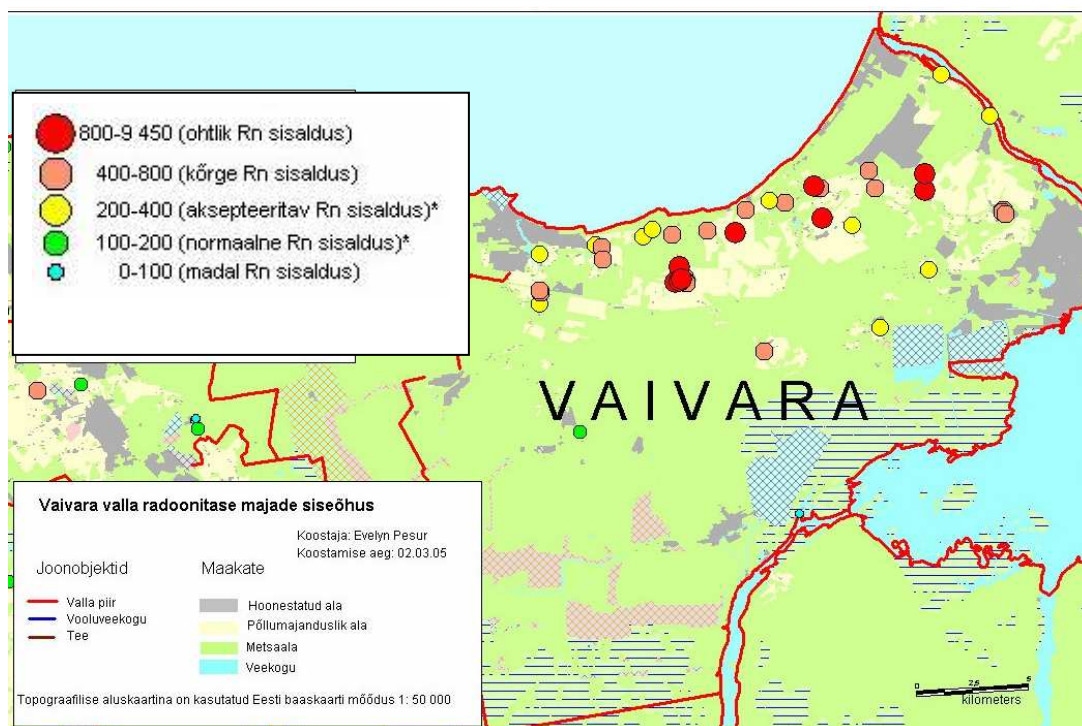

Illustratsioon 4. Väljavõte „Esialgsest Eesti radooniriski levilate kaardist“⁵

⁴ Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2008-2015, Eesti Vabariigi Keskkonnaministeerium, 2008
<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=306730/P%D5KKi+kinnitamine.pdf>

⁵ Esialgne Eesti radooniriski levilate kaart, Eesti Geoloogiakeskus, 2004

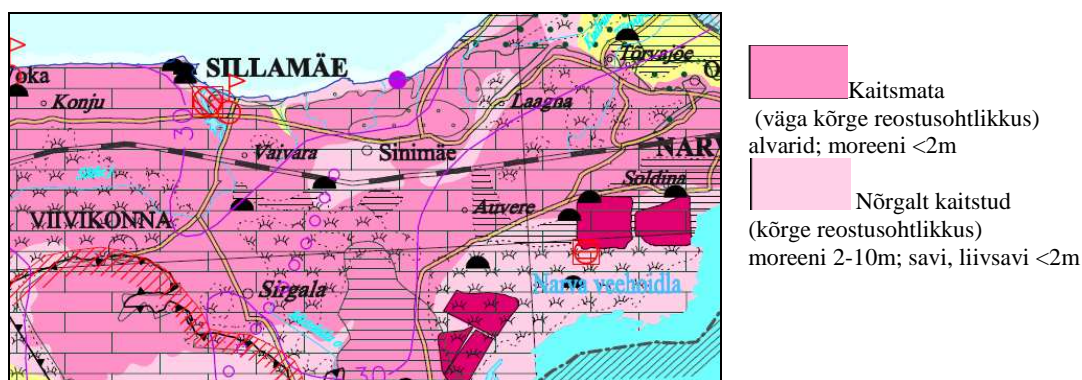
Vallas on aastaid läbi viidud radoonimõõtmisi nii ühiskondlikes hoonetes kui elamutes. Ohtliku ja kõrge radoonisaldusega kohad on näha illustratsioonilt 5 (tähistatud punase ja roosaga), mis näitab aastatel 2002-2004 läbi viidud projekti „Radoon majades” tulemusi.

Illustratsioon 5 Radoon majade siseõhus Vaivara vallas (aastatel 2002-2004 Eestis läbi viidud projekti „Radoon majades” mõõtmiste tulemused)⁶

3.2.3 Põhja- ja pinnavesi

Vald asub kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjavee alal, vt illustratsioon 6.

Illustratsioon 6. Väljavõte Eesti põhjavee kaitstuse kaardilt⁷

Vaivara valla asumite veevarustuse allikaks on põhjavesi. Pinnavett kasutab oma tootmisvajaduste rahuldamiseks ainult Eesti Elektri jaam.

⁶ <http://www.envir.ee/kiirgus/image/kaardid/Vaivara.jpg>

⁷ Eesti põhjavee kaitstuse kaart, Eesti Geoloogiakeskus, 2001

3.2.3.1 Põhjavesi

Vastavalt Vaivara valla „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavale”⁸ on veevarustuseks kasutatav põhjavesi üldiselt hea kvaliteediga, lokaalselt on probleeme liigse rauasisaldusega joogivees. Hajaasustuste piirkondades, kus joogiveena ei kasutata ordoviitsiumi horisondi vett, on vee kvaliteet erinev. Tihti on see suure raua ja liivsetete sisaldusega. Salvkaevudes saab kuivaperioodi pikemal kestvusel vesi otsa, mida näitas viimaste aastate suvine põud. Vastavalt Vaivara valla „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavale” on vallas kasutust leidvad veekompleksid kirjeldatud tabelis 1.

Tabel 1. Vaivara vallas kasutust leidvad veekompleksid.

Veekompleks	Iseloomustus
Kvaternaari veekompleks (Q)	Kasutatakse peamiselt salvkaevude kaudu joogivee võtmiseks. Pinnasevee suurim puudus on kerge reostatavus ja sellest tingitud halb kvaliteet. Arvestades valla omapära, on peaaegu kõikjal mindud üle sügavamate põhjaveekihtide kasutamisele.
Ordoviitsiumi veekompleks (O) <ul style="list-style-type: none"> • Nabala-Rakvere veekiht • Keila-Kukuruse veekiht • Lasnamäe-Kunda veekiht 	<p>Antud veekompleks on vallas ulatusliku levikuga. Koosneb mitmesugustest lubjakividest ja dolomiitidest, milles esinevad savikamad vahekihid. Kivimikompleksi ülemine 30 m paksune osa on tugevasti karstunud ja lõhenenud. Nõrga reostuskaitstuse tõttu ei ole veekompleksi ühisveevarustuses kasutatud.</p> <ul style="list-style-type: none"> • veekiht levib ainult valla äärmises lõunaosas, kus ta on kaetud vettpidavate Narva lademetet setenditega • on ulatusliku levikuga ja haarab praktiliselt kogu valla kesk- ja lõunaosa. Veekiht lasub Oandu ja Uhaku veepideme vahel. Veekihi kogupaksus on 40-44 m, põhja suunas alaneb 10-13 meetrini. Veekihi režiim on rikutud suuremal osal valla territooriumist. • on esindatud 17-24 m paksuste ebahütlaselt savikate, korrapäratult lõheliste lubjakivide ja dolomiitidega. Põlevkivikarjääride läheduses veetase alaneb järsult. Veekihi vett kasutatakse väiksemate veetarbijate majandus-joogiveeks.
Ordoviitsium-Kambriumi veekompleks (O-C)	Koosneb Vaivara valla piires ühest veekihist, mis koosneb alamordoviitsiumi Pakerordi lademest ja alamkambriumi Pirita lademe Tiskre kihistust. Veekompleksi paksus on 11-22 m ning on levinud kõikjal valla piires. Karjääridest kaugenedes väheneb nende mõju veekihile. Veekompleksi on kasutatud ettevõtete ja üksikute majapidamiste veevarustuses Soldinos, Auveres, Sinimäel jm.
Kambrium-Vendi veekompleks (C-V) <ul style="list-style-type: none"> • Voronka veekiht (V2vr) • Gdovi veekiht (V2gd) 	<p>Jaguneb valla piires 2-ks veekihiks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb kõikjal ja on eelkõige mõjutatud intensiivsest veevõtust. Kuigi valla enda osa on põhjaveevõtt tühine, on intensiivne põhjaveevõtt Sillamäel põhjustanud survepinna alanemist. Veekiht koosneb kuni 24 m paksustest liivakividest ja aleuroliitidest. Veekiht on tugevalt survealine. Hea loodusliku kaitstuse ja veeandvuse tõttu kasutatakse veekihti ulatuslikult veevarustuses. • koosneb kuni 50m paksustest peeneteralistest liivakividest ja aleuroliitidest. Veekiht on kõrgsurveline. Vee mineraalainete sisaldus on üle 1 g/l, kloriidide sisaldus 400-600 mg/l. Seepärast Gdovi veekihti ei sobi Vaivara vallas joogiveena kasutada.

Valla põhjaveele avaldavad mõju suured põlevkivi ümbertöötavad ettevõtted (Narva karjäär ning Eesti Elektri jaam). Vastavalt 2007. a koostatud „AS Narva Elektri jaamad energiakompleksi arendusprojekti detailplaneeringu keskkonnamõju

⁸ Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava, OÜ Projektikeskus, 2002 (täiendatud september 2007-jaanuar 2008)

strateegilise hindamise aruandele⁹ on vallas suurimateks võimalikeks põhjavee reostusallikateks Eesti Elektriijaama tuhaväli koos settetiikidega, vedelkütuste tehase kütuseladu, laadimissõlm ja ka Vaivara ohtlike jäätmete kogumiskeskus. Põhjavee seire ja uuringute tulemused viitavad sellele, et reostuse levik vedelkütuste tehase territooriumilt (kütuselaost) ja tuhaväljadelt ei ole olulise suurusega ja piirdub tuhaväljade ning Eesti Elektriijaama lähiumbrusega. Ülemiste kihtide põhjavee reostuse märke on leitud nii tuhaväljade kui ka vedelkütuste tehase piirkonnas. Uuringud näitavad, et reostuse levik ei ole laienenud, vaid reostuskollete mõjupiirkond on ahenenud, mis on seletatav jääkreostuse kollete järk-järgulise likvideerimisega vedelkütuste tehase territooriumil (vedelkütuste tehase ja kütuselao territooriumi saneerimine) ja jäätmekäitluse korralduse parandamisega tuhaväljadel.

2009.a on koostatud töö „Narva Elektriijaamade tuhaarastuse ja tuhaväljade renoveerimise keskkonnamõju hindamine”¹⁰, mille eesmärk oli leida praegusele tuhaarastussüsteemile alternatiivne lahendus. Parima lahendusega tagatakse tuhaarastuse keskkonnaohutus ning sobitatakse ta maksimaalselt vastavaks Eesti jäätmekäitlusala õigusega. Lahenduse elluviimisel takistatakse tuhaga kokkupuutunud vee levimist pinnasesse ja põhjavette ning väheneb tuha transpordiks tarvis mineva vee kogus.

Seoses põlevkivi kaevandamise mõjuga põhjaveele, on valla lõunaosas hulgaliselt riiklikke põhjavee kvaliteedi seirejaamu (vt tabel 2):

Tabel 2. Vaivara vallas asuvad põhjavee seirejaamad

Asukoht	Nimetus
Perjatsi küla	katastri nr 2217: Sillamäe uus mikrorajoon, pumbamaja 27
Auvere küla	Katastri nr 3445: Kõrgesoo raba Katastri nr 3463: 0,3 km Metsküla jõest, kaevandusväli 47-52 Nr 330: Ida-Viru mk, Mustajõe vasakul kaldal Vaatluskaev nr 330: Mustajõe vasakul kaldal (O2kk)
Mustanina küla	Katastri nr 3951: Viivikonna karjäär (tQIV) Katastri nr 3952: Viivikonna Katastri nr 3953: Viivikonna karjäär (O-Cm) Katastri nr 3955: Viivikonna karjäär Nr 247: Ida-Viru mk, Viivikonna karjäär Nr 249: Ida-Viru mk, Viivikonna karjäär Nr 250: Ida-Viru mk, Viivikonna karjäär Nr 253: Ida-Viru mk, Viivikonna karjäär Nr 311-A: Ida-Viru mk, Mustajõe vasakul kaldal Nr 311: Ida-Viru mk, Mustajõe vasakul kaldal Nr 75: Ida-Viru mk, Putki metskond, Narva karjäär Vaatluskaev nr 311-A: Mustajõe vasakul kaldal (V2vr) Vaatluskaev nr 311: Mustajõe vasakul kaldal (V2gd) Vaatluskaev nr 75: Putki metskond, Narva karjäär (O2kk)

⁹ AS Narva Elektriijaamad energiakompleksi arendusprojekti detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne, august – oktoober 2007

<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=963357/KSH+aruanne+eesti+keeles.pdf>

¹⁰ Narva Elektriijaamade tuhaarastuse ja tuhaväljade renoveerimise keskkonnamõju hindamine, AS Pöyry Entec, töö nr 739/06

3.2.3.2 Pinnavesi

Vaivara vallas on merepiiri 12 km. Mere lähedus väärtustab ja mitmekesistab Vaivara valla looduskeskkonda. Samuti on meri suure potentsiaaliga loodusressurssiks. Rand ja meri pakuvad võimalusi puhkuse ja vabaaja veetmiseks, kalastamiseks, ettevõtluse arendamiseks jm. Samas on meri ning rand koduks ka paljudele taime- ja loomaliikidele, mitmekesistades sellega elukeskkonda ja loodust.

Siseveekogusid on vallas 1156,2 ha. Looduslikke järvi ei esine, kuid on mitmeid tehiskõõli - peamiselt Mustanina ja Viivikonna tiigid. Lisaks neile asuvad Vaivara vallas Keskkonnaregistri¹¹ andmetel järgmised veekogud:

- Arumäe oja, suudmega Kulgu jõkke;
- Auvere oja, suudmega Kulgu jõkke;
- Eesti SEJ juurdevool kanal, suudmega Mustajõe jõkke;
- Konsu peakraav, suudmega Mustajõe jõkke; piiranguvööndi ulatus 100m;
- Kudruküla oja, suudmega Narva jõkke; veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RTL 2007, 63, 1134); piiranguvööndi ulatus 100m;
- Kulgu jõgi, suudmega Balti SEJ väljavoolu kanalisse; piiranguvööndi ulatus 100m;
- Kõrgesoo kraav, suudmega Kulgu jõkke;
- Laagna oja, suudmega merre; antud välja vee erikasutusluba (Estvan OÜ);
- Metsasoo kraav, suudmega Konsu peakraavi;
- Metsküla oja, suudmega Mustajõe jõkke; piiranguvööndi ulatus 100m; antud välja vee erikasutusluba (Eesti Energia Kaevandused AS);
- Mustajõgi, suudmega Narva jõkke; piiranguvööndi ulatus 100m; antud välja vee erikasutusluba (Eesti Energia Kaevandused AS);
- Narva laht; antud välja vee erikasutusluba (AS Sillamäe Sadam);
- Narva veehoidla; kuulub reostustundlike veekogude nimekirja (RTL 1999, 167, 2446); piiranguvööndi ulatus 100m; antud välja vee erikasutusluba (Suur Primorskoje AÜ, Esimene Metsaaed AÜ);
- Perjatsi oja, suudmega merre (Narva lahte);
- Pimestiku oja, suudmega merre;
- Putki peakraav, suudmega Konsu peakraavi; piiranguvööndi ulatus 100m;
- Põõsastiku kraav, suudmega Mustajõe jõkke;
- Reidepõllu peakraav, suudmega Sõtke jõkke;
- Ridaküla oja, suudmega merre;
- Sambliku kraav, suudmega Metsküla ojja;
- Soldina peakraav, suudmega Tõrvajõe jõkke; piiranguvööndi ulatus 100m; antud välja vee erikasutusluba (Arsaco OÜ);
- Sõtke jõgi, suudmega merre; piiranguvööndi ulatus 100m; antud välja vee erikasutusluba (Aiandusühistu Sillamäe Sputnik);
- Sõtke paisjärv; piiranguvööndi ulatus 100m;
- Tagasoo kraav, suudmega Putki peakraavi;
- Tõrvajõgi, suudmega Narva jõkke; Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RTL 2007, 63, 1134); piiranguvööndi ulatus 100m; antud välja vee erikasutusluba (KA VAIKO AS, Vigon Traid OÜ);

¹¹ <http://register.keskkonnainfo.ee>

- Udria oja, suudmega merre; Veekogu kuulub kas osaliste lõikudena või tervikuna riigi poolt korrashoitavate ühiseesvoolude loetellu (RTL 2006, 7, 133; RTL 2007, 63, 1134); antud välja vee erikasutusluba (KA VAIKO AS).

„Viru alamvesikonna veemajanduskavas¹²” hinnatakse Mustajõe keemilist seisundit heaks, ökoloogilise seisundi puhul – tugevasti muudetud veekogu. Narva jõe keemilist seisundit hinnatakse heaks, ökoloogilist seisundit heaks (paisu juures tugevasti muudetud veekogu). Tugevasti muudetud ja tehisveekogude puhul on Viru alamvesikonnavee majanduskava alusel eesmärgiks nende võimalikult looduslähedase seisundi taastamine (eelkõige väga suurte, suurte ja keskmiste jõgede osas). Millistel puhkudel on looduslähedase seisundi taastamine võimalik ja otstarbekas, tuleb selgitada iga esialgu tugevasti muudetud veekoguks hinnatud jõe täiendava uurimise ja määramistesti abil. Seejärel saab määrata nende veekogude täpsemad keskkonnaeesmärgid. Tehisveekogude puhul on eesmärgiks võimalikult looduslähedase seisundi kujundamine. Looduslähedasse seisundisse tuleb viia eelkõige inimtegevuse tõttu tekkinud veekogud, mille majanduslik kasutamine on lõppenud (näiteks ammendatud karjääridesse kujunenud veekogud, otstarbe kaotanud poldrite kanalid). Majanduslikus kasutuses olevate tehisveekogude puhul on esmaseks eesmärgiks tagada nende kasutamine moel, mis ei halvenda teiste pinna- ja põhjaveekogumite seisundit. Maavarade kaevandamisel tuleb püstitada eesmärgiks kaevetööde selline planeerimine, et kujunevad veekogud oleks pärast kaevetööde lõppu ohutud, võimalikult looduslähedase ilmega ja hea ökoloogilise potentsiaaliga.

3.2.4 Looduskaitsealad ja kaitsealused objektid

Vaivara valla territooriumil asuvad mitmed kaitstavad loodusobjektid, Udria maastikukaitseala ja Vaivara maastikukaitseala ning mitmed loodusalad - Mustajõe loodusala, Udria loodusala ning mõned III kaitsekategooria kaitsealused liigid.

Udria maastikukaitseala - asub Vaivara vallas Perjatsi, Pimestiku, Udria ja Meriküla maadel ning lahustükiga Arumäe külas. Kaitseala suurus on 375 ha ning jääb Perjatsi oja ja Narva-Jõesuu linna vahele piki mereranda. 26.04.2007. a on Vabariigi Valitsuse määrusega nr 119 kinnitatud „Udria maastikukaitseala kaitseeskiri”, mille alusel on maastikukaitseala kaitse-eesmärk kaitsta:

- klinti, pangaaluseid kooslusi, Udria parki ja kivikülvi ning rannamaastikku;
- elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on: esmased rannavallid, merele avatud pankrannad, püsitaimestuga liivarannad, metsastunud lited, lubjarikkal mullal kuivad niidud, lubjakivipaljandid, vanad laialehised metsad, rusukallete ja jäärakute metsad;
- III kategooria liiki – mets-kuukressi.

Koostatud on „Udria maastikukaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2007–2016”.

Vaivara maastikukaitseala - asub Vaivara vallas Sinimäe alevikus ja on rajatud Sinimägede, kolme omavahel liitunud vallseljaku (Tornimäe, Pargimäe ja Põrgu-augumäe) ning Mustanina külas asuval lahustükil paikneva loodusemetsa kaitseks.

¹² Viru alamvesikonna veemajanduskava, kinnitatud keskkonnaministri 21.12.2006. a käskkirjaga nr 1388, <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=820492/VIRU+ALAMVESIKONNA+VEE+MAJANDUSKAVA.pdf>

Kaitseala suurus on 79 ha. Mägede järsul põhjanõlval paljanduvad Ordoviitsiumi lubjakivid. Põrgumäe loodeosas asub suur sulglohk (Põrguauk), mis on 20° nõlvakaldega. Mägede põhjanõlvadel kasvab klindialuste puistute sarnane laialehine mets. Sinimäed on tähtis sõjaajalooline objekt. 1944 a. juulis-augustis toimusid siin kõige verisemad kaitselahingud Eestis.

Vabariigi Valitsuse 12. mai 1998. a määrusega nr 102 on kinnitatud „Vaivara ja Kallukse maastikukaitsealade kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine”. Selle alusel on kaitseala eesmärgiks geoloogilise ehituse ja geneesi poolest väärtusliku pinnavormi, Vaivara Sinimägede kaitse. Kaitsealal on 2 piiranguvööndit ja 2 sihtkaitsevööndit. Viimased kuuluvad hoiumetsa kategooriasse järgmiste juhtfunktsioonidega:

- Viivikonna sihtkaitsevöönd – looduskaitse; metsaökosüsteemi säilitamine üksnes loodusliku protsessina;
- Tornimäe sihtkaitsevöönd – looduskaitse; bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

Mustajõe loodusala – direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on rohunditerikkad kuusikud ning soostuvad ja soo-lehtmetsad; II lisas nimetatud liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on laialehine nestik.

Udria loodusala – I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on esmased rannavallid, püsitaimestuga kivirannad, merele avatud pankrannad, püsitaimestuga liivarannad, metsastunud lited, kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal, lubjakivipaljandid, vanad loodusmetsad ning rusukallete ja jäarakute metsad (pangametsad).

Viivikonna loodusala – I lisas nimetatud elupaigatüübid on vanad loodusmetsad, rohunditerikkad kuusikud ning soostuvad ja soo-lehtmetsad.¹³

3.2.5 Metsad

Valla maaregistri andmetel on valla territooriumil Narva ja Vaivara metuskondade kasutuses 11 004 ha metsamaad, mis moodustab ligi 28% kogu valla maafondist. Riigimetsamaa hõlmab peamiselt rannikumadaliku ja valla lõunaosa. Riigimetsa haldab Ida-Virumaa metuskond. Valla territooriumist suurema osa moodustab Narva metsandik, läände jääb väiksemas osas Vaivara metsandik.

Valla arengukava alusel ei ole metsa töötlemine ja puiduressursside kasutamine Vaivaras eriti levinud, kuna puidu kvaliteet ei vasta puidutööstuse nõuetele. Metsad on kahjustada saanud II maailmasõja aegsetes lahingutes, kuna valla territooriumile jäävad mitmed lahingupaigad. Lisaks sellele jääb riigimetsa aladele põlevkivi karjääre, mis on ammendunud ning mille alad on rekultiveeritud (metsastatud). Metsa püsiproovitükkidel on Eesti Maaülikooli teadlased uurinud, kuidas kasvab mets endistel kaevandusaladel, võrreldes muude aladega.

3.3 Sotsiaalmajanduslik keskkond

Vaivara valda kuulub 18 küla (Arumäe, Auvere, Hiiemetsa, Hundinurga, Laagna, Kudruküla, Meriküla, Mustanina, Peeterristi, Perjatsi, Pimestiku, Puhkova, Soldina, Sõtke, Tõrvajõe, Udria, Vaivara, Vodava) ja 2 alevikku: Sinimäe ja Olgina. Valla

¹³ Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri
<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13177239>

keskus asub Sinimäe alevikus. Suurem osa asulatest on koondunud valla territooriumi põhjaossa, valda lääne - idasuunaliselt läbiva Tallinn-Narva maantee ja raudtee ümbrusse ning teede ja mere vahelisele alale. Rahvastiku paiknemine on ebahütlane – valla lõunaosa on hõreda asustusega (seal asuvad põlevkivikarjäärid ja Eesti Elektri jaama objektid). Põhjapool paikneb neli tiheasustusega asulat – Olgina, Sinimäe, Vaivara, Soldina - milles suurema osa elamispinnast moodustavad mitmekorruselised karpmajad. Erandiks on Vaivara küla, kus mitmepereelamute osakaal on suhteliselt väike.

Valla territooriumile jäävad aiandusühistute maa-alad – seadustatud ühistuid on kokku 12, nendes on antud 1708 hoonetele kasutusluba, jätkub hoonetele kasutuslubade andmine. Suvilate omanikud elavad valdavalt Narvas, Sillamäel või Vene Föderatsioonis. Sisuliselt tuleb valla arendamisel arvestada 4...14 tuhande ajutise perioodilise elanikuga.¹⁴

Vaivara valla territooriumil asub 3 lahustükki, mis ei ole selle omavalitsusüksuse koosseisu kuuluvad (vt illustratsioon 1 ptk 3.1):

- Viivikonna linnaosa kuulub Kohtla-Järve omavalitsusüksusesse (245 ha; ca 300 elanikku, pensionialiste osakaal 2005. a seisuga üle 25 %; tegemist mahajäetud linnaosaga – endine kaevandusasula, kahekordsed korruselamud);
- Kudruküla linnaosa kuulub Narva linna koosseisu (563 ha ligi 4500 krundiga; koosneb aiandusühistutest);
- Olgina linnaosa kuulub Narva linna koosseisu (aianduskrunte ligi 700).

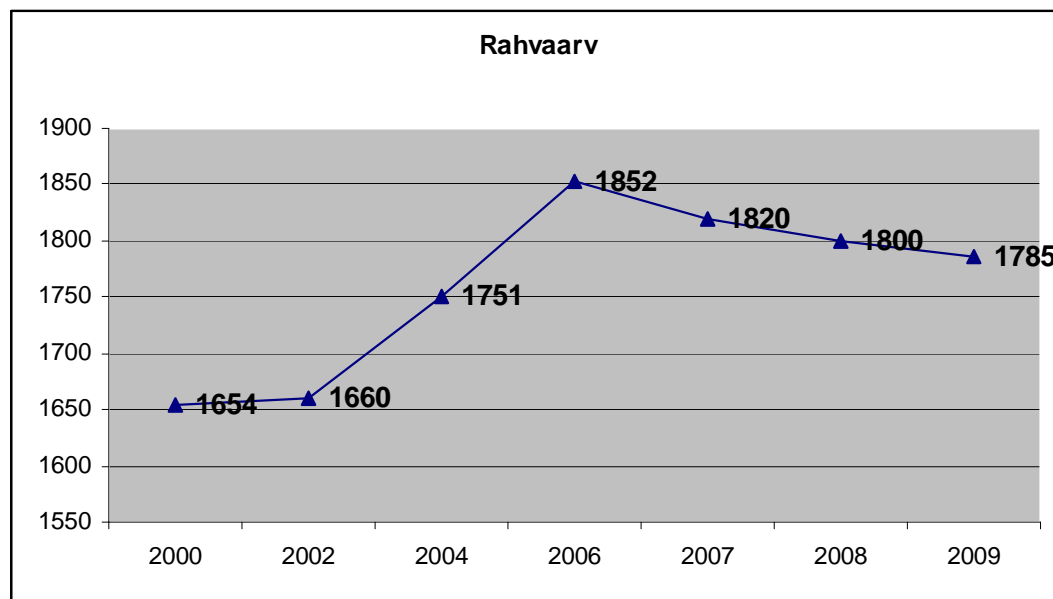
Rahvastikulisest koosseisust moodustavad Vaivara vallas venelased 65 %, eestlased 25 %, valgevenelased 3%, ukrainlased 2%, soomlased 2% ning muust rahvusest elanikud 3%.

Vaivara vallas on elanike arv viimasel paaril aastal kahanenud. Enne seda on aga rahvaarv jõudsalt kasvanud. Asustustihedus valla erinevates piirkondades on erinev, osad külad jäävad tühjaks, samas mõned kasvavad. Enamik rahvast on koondunud suuremate asulate ümber. 2009. a 1. jaanuari seisuga on vallas elanike arv 1785, sh on kohaliku omavalitsuse tasandil registreeritud 48 inimest. Rahvastiku jaotust külade kaupa vt tabel 3. Rahvaarvu dünaamikat viimaste aastate lõikes kirjeldab illustratsioon 7.

Tabel 3. Elanike arv vallas 2009. a 1. jaanuari seisuga külade kaupa(vallast saadud andmed)

Asula	Arv	Asula	Arv	Asula	Arv	Asula	Arv
Arumäe	23	Kudruküla	99	Pimestiku	7	Udria	26
Auvere	23	Meriküla	14	Puhkova	40	Vaivara	179
Hiiemetsa	11	Mustanina	32	Soldina	95	Vodava	21
Hundinurga	13	Peeterristi	55	Sõtke	50	Sinimäe	391
Laagna	39	Perjatsi	62	Tõrvajõe	32	Olgina	525

¹⁴ Vaivara valla jäätmekava 2005-2009

Illustratsioon 7. Rahvaarvu dünaamika vallas aastate lõikes (vallast saadud andmed)

2004. a on Tiit Tammaru poolt koostatud „Vaivara valla rahvastiku prognoos 2000-2015”, milles tehti järgmised järeldused: Vaivara vallas on tööstuses hõivatute osakaal oluliselt väiksem kui maakonnas tervikuna (suurim hõive teeninduses); vallas on tööpuudus oluliselt kõrgem kui Ida-Virumaal tervikuna; rahvastikuprognosid näitavad Vaivara valla rahvastiku vähenemist aastatel 2000-2015. Siiski on aastatel 2000-2006 toimunud vallas rahvastiku kasv, mistõttu prognoos on olnud tegelikkusest negatiivsem.

2009. a mai alguse seisuga (07.05.2009) on Ida-Virumaal registreeritud töötuse osakaal töajõust 14 % (olles üks kõrgemaid Eestis). Vaivara vallas on registreeritud töötuid 2009. a alguse seisuga 112 (seisuga 31.07.2009)¹⁵.

Vaivara vallas asub 1 kool – Sinimäe Põhikool, mis pakub võimalust põhiharidus omandada nii eesti kui vene keeles ning mille teeninduspiirkonda kuulub kogu vald. Gümnaasiumi vallas pole. Lasteaed asub nii Olginas kui Sinimäel. Vallas tegutseb Vaivara Huvikeskus, mis on vallavalitsuse poolt hallatav asutus ning kuhu kuuluvad Olgina ja Sinimäe rahvamajad, Olgina, Sinimäe ja Vaivara raamatukogud, samuti Vaivara park-muuseum.

Puhkevõimalused on koondunud eelkõige valla põhjaossa. Puhkevõimaluste parandamise eesmärgil on koostatud Phare CBC projekt „Ida-Viru maakonna mererannikupiirkonna turismi infrastruktuuri areng läbi Vaivara matkaraja ja infopunkti ehitamise ning ruumilise planeeringu koostamise pilootalal Vaivara ja Toila vallas ning Sillamäe linnas”. Kolme omavalitsust ühendava planeeringu põhitähelepanu on pööratud puhkemajanduse arendamise ressurssidele ja võimalustele ning piirkonna tasakaalustatud ruumilisele arengule.

¹⁵ Eesti Töötukassa veebilehekülj <http://www.tta.ee/index.php>

3.4 Üldine keskkonnaseisund ja suurimad saasteallikad

Vaivara vald paikneb Ida-Virumaal ehk Eesti suurimas tööstuspiirkonnas, mida iseloomustab suhteliselt väikesel territooriumil asuvate tootmiskeskuste rohkus. Vald külgneb lääne osas 2 suure tööstuslinnaga – Kohtla-Järve ja Sillamäe, kes oma tootmistegevusega (sh mitmed ohtlikud ettevõtted, vt täpsemalt ptk 3.4.3) avaldava mõju valla lääne osale. Vaivara valla enda territooriumil on tootmistegevus koondunud valla lõunaossa, kus domineerib täna suures osas tehnogeenne maastik ning, kus tegutsevad Eesti ühed suurimad saastajad (Eesti Elektri jaam ning Narva linnas Balti Elektri jaam, viimane asub Narva linna territooriumil). Paraku kaasnevad suuremahulise tööstusega mitmesugused elukvaliteeti halvendavad keskkonnaprobleemid (õhukvaliteedi halvenemine, õnnetuste risk jne). Mõju avaldavad ka maakonda (sh Vaivara valda) läbivad Tallinn-Narva maantee ja kaubaveoga (sh vedelkütuste vedu) koormatud Tallinn-Narva-Peterburi raudtee. Keskkonnakaitsekselised küsimused Kirde-Eestis on viimastel aastatel üheks tähtsaimaks teemaks ja saavutatud on ka märkimisväärseid tulemusi (elektrijaamade rekonstrueerimine, vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ning puhastusseadmete uuendamine, põlevkivikarjäärade rekultiveerimine jne). Vaatamata sellele kaasneb siiski tööstuse laienemise ning tootmistehnoloogia amortiseerumisega keskkonnaprobleemide jätkuv kasv.

Viimastel aastatel on vallas teostatud ja teostamisel mitmeid projekte keskkonnaseisundi parandamiseks (N: ÜVK süsteemide rekonstrueerimine ja jääkreostuse likvideerimine).

Ülevaate valla territooriumil tegutsevatest ettevõtetest, mille tegevus on ohjatud keskkonnalubadega, annab tabel 4.

Tabel 4. Tegutsevad ettevõtted (seisuga 20.10.08)

Ettevõtte	Tegevusala	Asukoht	Keskkonnavalad
AS Narva Elektriijaam (Eesti Elektriijaam)	Põlevkivikütteil töötav elektriijaam	Auvere küla	Jäätmeluba, keskkonna-kompleksluba, ohtlike jäätmete käitluslitsents
Põlevkivi kaevandamise AS (ettevõtte nimetus alates 08.05.2009 Eesti Energia Kaevandused AS)	Põlevkivi kaevandamine		Jäätmeluba põlevkivi kaevandamiseks Sirgala karjääris ja jäätmeluba põlevkivi kaevandamiseks Narva karjääris
OÜ Orica Eesti	Lõhkeainete tootmine	Mustanina küla	kompleksluba
OÜ Vigon Trade	Mootorkütuse hulgimüük	Olgina alevik	Vee-erikasutusluba
OÜ Arsaco	Mootorkütuse hulgimüük	Soldina küla	Vee-erikasutusluba, jäätmeluba, välisõhu saasteluba
OÜ Oksila	Ohtlike jäätmete käitlemine	Vaivara küla	Jäätmeluba
OÜ EcoPro OJ kogumiskeskus	Jäätmete käitlemine	Auvere küla	kompleksluba, ohtlike jäätmete käitluslitsents
OÜ Störfish	kalakasvatus	Auvere küla	Vee-erikasutusluba
Vaivara valla kommunaalasutus VAIKO AS	Olgina aleviku ja Sinimäe aleviku soojaga varustamine; Olgina, Soldina, Sinimäe, Peeterristi, Kudruküla, Laagna, Auvere veega varustus ja -puhastus		2 välisõhu saasteluba, vee-erikasutusluba
Silpom OÜ	Plasti sorteerimine ja granuleerimine teise toorme tootmiseks	Sõtke küla	Jäätmeluba
OÜ Ecocleaner	Jäätmete mehaanilis-bioloogiline töötlemine	Vaivara küla	jäätmeluba

3.4.1 Õhukvaliteet

Õhu saastatust kajastavad seire tulemused on välja toodud OÜ Eesti Keskkonnuuringute Keskuse poolt koostatud Riikliku keskkonnaseire alamprogrammis – Välisõhu seire ning aruandes „Õhukvaliteedi hindamine Eestis kehtestatud tsoonides”.

Vaivara vallale lähimad riiklikud välisõhu kvaliteedi seirejaamad asuvad Kohtla-Järvel ja Narvas, vt tabel 5.

Tabel 5. Ida-Virumaal asuvad seirejaamad ja neis mõõdetavad parameetrid

Seirejaam	Seiratavad näitajad
Tuleviku 6, Narva	Märgkeemia meetoditega: H ₂ S, formaldehüüd. Meteoroloogilised parameetrid: tuule suund ja kiirus, temperatuur, õhuniiskus
Grafovi tn Narva	Automaatjaam: SO ₂ , NO _x , CO, O ₃ , PM ₁₀ , PM _{2,5}
Kalevi tn 37, Kohtla-Järve	Pidevalt: SO ₂ , NO, NO ₂ , NO _x , peentolm (PM ₁₀), CO, O ₃ , H ₂ S, NH ₃ , benseen, toluen ja ksüleenid. Märgkeemia meetoditega: fenool Metrooloogilised parameetrid: tuule suund ja kiirus, temperatuur, õhuniiskus
Järveküla tee 44, Kohtla-Järve	Märgkeemia meetoditega: formaldehüüd, fenool, NH ₃ , H ₂ S Meteoroloogilised parameetrid: tuule suund ja kiirus, temperatuur, õhuniiskus

Üldiselt on saasteainete koguemissioon Ida-Virumaal atmosfääri alates 1990. aastast pidevalt vähenenud. Paiksete saasteallikate seas on saasteainete aastase koguhulga poolest domineerivalt esikohal põlevkivil baseeruv energeetikatööstus, kust pärineb 78-82 % (2001.- 2003. a) saasteainete koguhulgast. Autotranspordist tulenev saastetase Ida-Virumaal on kõrgem Kohtla-Järvel ja Narvas. Võib eeldada, et Ida-Virumaa tingimustes ei põhjusta autotransport välisõhu reostuse seisukohast erilisi probleeme. Siiski tuleks Narvas edaspidi piirata linna läbiva transpordi mahtu.¹⁶

OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskuse poolt Riikliku keskkonnaseire alamprogrammi raames koostatud aruanne „Välisõhu seire 2008” tõdeb, et Eestis on õhukvaliteet halvim Ida-Virumaal, eelkõige Kohtla-Järve linnas teatud spetsiifiliste saasteainete osas, suurimateks mõjutajateks on sealne põlevkivitööstus ning keemiaettevõtted. Siiski on olukord viimase aastaga oluliselt paranenud, nimelt kui 2006. aastal mõõdeti 230 vesiniksulfiidi tunnikeskist piirväärtust 8 µg/m³ ületavat kontsentratsiooni, 2007. aastal oli ületamiste arv 9, siis 2008. aastal on ületamiste arv tõusnud 32-ni, kusjuures maksimaalne kontsentratsioon jäi 24 µg/m³ piirimaile. Ammoniaagi ööpäevakeskmist piirväärtust mürkemiliste mõõtmiste põhjal ei ületatud kordagi, samas kui fenooli kontsentratsioon oli ööpäevakeskmisest piirväärtusest Järveküla teel 9 ja Kalevi tänaval 35 juhul kõrgem. Kokkuvõttes tõdetakse aruandes, et õhukvaliteet Eestis on viimase aastaga teatud ühendite osas halvenenud - Kohta-Järvel fenooli ning vesiniksulfiidi osas.

Vaivara vallas ja naaberlinnas Narvas asuvad Eesti ühed suurimad välisõhu saastajad – Narva Elektriijaamade koosseisu kuuluvad Balti ja Eesti Elektriijaamad (Eesti suurimad elektriijaamad), neist esimene asub Narva linna lõunaosas. Mõlemad elektriijaamad kuuluvad Eesti Energia AS-i kontserni. Narva Elektriijaamade poolt paisatakse õhku oluline osa Eesti summaarsest õhusaastest (SO₂, NO_x osas). Samas tegeletakse aktiivselt välisõhku paisatavate heitmete vähendamise (energiaplokkide renoveerimine, uue tehnoloogia kasutuselevõtt – keevkihtkatlad; suitsugaaside puhastusseadmete rajamine lämmastikoksiididest ja vääveldioksiidist puhastamiseks; tõhusamate filtrite kasutamine lendtuha koguste vähendamiseks jne), et vähendada keskkonnamõjusid ja tagada tootmise üha karmistuvate EL keskkonnanõuetele vastavus. Narva Elektriijaamadesse on rajatud heitgaaside seiresüsteem, mis võimaldab kõiki emissioone pidevalt jälgida ja vajadusel operatiivselt reageerida.

3.4.2 Jäätmekäitlus

Vaivara valla territooriumil ja selle läheduses paiknevad järgmised kasutusel olevad jäätmekäitluskohad:

- Balti Elektriijaama tuhaväli nr 1;
- Balti Elektriijaama tööstusjäätmete prügil (polügoon) – Balti Elektriijaama tootmisjäätmete prügil paikneb vahetult tuhavälja nr 1 põhjapoolisel küljel. Prügilat kasutatakse alates 1960. aastast. Jäätmetealune pindala on 2,5 ha ja sinna on ladestatud umbes 400 000 m³ jäätmeid. Tootmisjäätmete prügilat kasutab ka Eesti Elektriijaam;
- Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskus (sh ohtlike jäätmete prügil);
- Sõtke külas plastikjäätmete taaskasutamine (Silpom OÜ);

¹⁶ Keskkond ja põlevkivi kaevandamine Kirde-Eestis. (Toimetajad Valdo Liblik, Jaan-Mati Punning) TLÜ Ökoloogia Instituut, Publikatsioonid 9/2005

- Olgina alevikus Männiku tn 11 kompostimisväljak (Senida OÜ, puudub jäätmeluba);
- Vaivara küla territooriumil mehaaniline-bioloogiline töötus Sillamäe prügila territooriumil (Ecocleaner Sillamäe OÜ);
- Eesti Elektriijaama tuhaväljak;

Suletud või sulgemisel olevad jäätmekäitluskohad:

- Balti Elektriijaama tuhaväli nr 2 - kasutati tuha ladestamiseks aastatel 1964-1987. Välja pindala koos settebasseinidega on 550 ha ja kokku on seal tuhka ca 32 mln tonni. Tuhaväli nr 2 on suletud;
- Narva Nahatööstuse jääkide prügila (Arumäe küla);
- Narva olmejäätmete prügila (Arumäe küla);
- Narva tahkete olmejäätmete prügila (Arumäe küla);
- AS Modulwaste ohtlike jäätmete lõppladestuspaik;
- Eesti Põlevkivi Narva karjääri tööstusprügila;
- Eesti Elektriijaama tuhaväljak;
- Sillamäe tavajäätmete prügila Vaivara külas (Meke Sillamäe AS).

3.4.3 Suurõnnetuse ohuga ettevõtted

Suurõnnetuse ohuga ettevõtete nimekirja peab päästeasutustelt saadavate andmete põhjal Päästeamet¹⁷ ning sellesse kuuluvad Vaivara valla territooriumil valla lõuna osas asuvad:

- Narva Õlitehas AS (Auvere küla);
- Orica Eesti OÜ (Sirgala)

Naabervaldades asuvad:

- Alexela Sillamäe AS (Kesk 2, Sillamäe);
- Narva Vesi AS (Kulgu 4);
- Nitrofert AS (Järveküla tee 1, Kohtla-Järve);
- Novotrade Invest AS (Keemia 2c-1, Kohtla-Järve);
- Silmet AS (Kesk 2, Sillamäe);
- TankChem AS (Kesk 2a, Sillamäe);
- VKG Oil AS (Keemia 2, Kohtla-Järve).
- VKG Resins AS (Järveküla tee 14, Kohtla-Järve).

„Ida-Viru maakonna riskianalüüsi kokkuvõte¹⁸” tõdeb, et raskusastmete põhjal on maakonna suurimaid õnnetusi/hädaolukordi metsa- ja rabatulekahjud, mille näol on tegemist otsese ja nähtava keskkonnakahjuga.

2004. a on koostatud „Narva linna ja Vaivara valla esialgne riskianalüüs”, mille andmed ei olnud KSH koostajatele kättesaadavad.

Vastavalt kemikaaliseaduse §14 Erinõuded maakasutuse planeerimisel ja ehitiste projekteerimisel:

(1) Kohaliku omavalitsuse üksus arvestab suurõnnetuse ohuga ettevõttest lähtuvate riskidega üld- ja detailplaneeringute koostamisel ja kehtestamisel ning ehituslubade väljastamisel. Seejuures tuleb:

1) kindlaks teha ettevõtted, kus suurõnnetuste tõenäosus või nende tagajärgede

¹⁷ <http://www.rescue.ee/suuronnetuse-ohuga-ettevotete-nimekiri>

¹⁸ *Ida-Viru maakonna riskianalüüsi kokkuvõte*, Ida-Viru maakonna kriisikomisjon, 2007

raskus võib suureneda nende ettevõtete asukoha läheduse tõttu teistele ohtlikele või suurõnnetuse ohuga ettevõtetele;

2) arvestada olemasolevate ettevõtete läheduses paiknevaid hooneid ja rajatisi, nagu liiklusmagistraalid, rahvarohked paigad ja elamurajoonid, kui nende paigutus võib suurendada suurõnnetuse riski või nende tagajärgede raskust;

3) suurõnnetuse riski või selle tagajärgede raskuse suurenemisel tagada avalikkuse teavitamine.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus esitab Päästeameti kohalikule päästeasutusele kooskõlastamiseks üldplaneeringu ja detailplaneeringu ning ehitusprojekti heakskiitmiseks:

1) uue suurõnnetuse ohuga ettevõtte asukoha valikul;

2) olemasoleva suurõnnetuse ohuga ettevõtte tegevuse laiendamisel või tootmise suurendamisel;

3) suurõnnetuse ohuga ettevõtte ohualasse jääva maa-ala planeerimisel või sinna ehitise kavandamisel.

(3) Päästeameti kohalik asutus toob käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhtude hindamisel oma vastuses kohaliku omavalitsuse üksusele välja järgmised asjaolud:

1) kas kavandatav planeering või ehitus suurendab suurõnnetuse riski või selle tagajärgede raskust;

2) suurõnnetuse riski või selle tagajärgede raskuse suurenemisel tuuakse välja ohualasse jääv piirkond;

3) kas ettevõtte õnnetuste ennetamiseks kavandatud meetmed on piisavad;

4) kas enne planeeringu kinnitamist või ehitusloa väljastamist peab ettevõtja kohalikule omavalitsusele ja päästeasutusele esitama lisainformatsiooni;

5) päästeasutuse soovitusel suurõnnetuse riskide maandamise ja muude asjaolude kohta.

3.4.4 Transport ja infrastruktuur

Vaivara vald piirneb loodest Sillamäe linnaga, kus asub Sillamäe sadam – see on Euroopa Liidu kõige idapoolsem aastaringselt laevatatav süvasadam, kus asub I tüüpi tollivabatsioon.

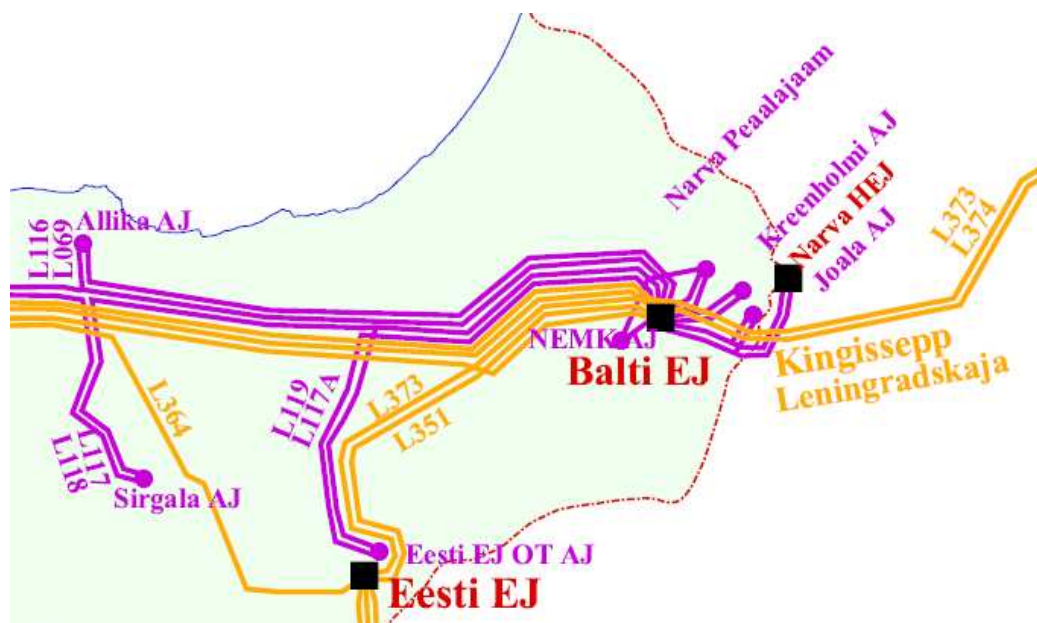
Valda läbib riigimaantee nr 1 Tallinn-Narva, mille ööpäevane keskmine liiklussagedus ulatus 2008. a loendusandmete põhjal 6200 autoni. 29.07.2008. a Ida-Viru maavanema korraldusega nr 226 on algatatud kehtiva maakonnaplaneeringu täpsustamiseks ja täiendamiseks teemaplaneering „E20/T1 Tallinna-Narva trassikoridori täpsustamine Jõhvi-Narva lõigus ja Vodova-Riigiküla (Narva ümbersõit) trassikoridori määramine”. Selle eesmärgiks on riigi põhi- maantee nr 1 (E20) Tallinn - Narva trassi asukoha täpsustamine ja vastavusse viimine I klassi maanteele esitatavatele nõuetele Ida-Viru maakonnas, Jõhvi – Narva lõigus km 163,2 – 208,8, sh Jõhvi põhjapoolse ja idapoolse ümbersõidu ning Sillamäe ümbersõidu trassi asukoha valik variantide võrdluse teel ning Vodava – Riigiküla (Narva ümbersõit) trassi koridori valik, sh silla asukoha täpsustamisega ja piiripunkti rajamiseks vajaliku maa-ala määramisega.

Valda läbib Tallinn-Narva raudtee, mis on Eesti üks tähtsamatest raudteelõikudest. Raudtee on kasutusel Venemaalt Muuga, Tallinna ja Paldiski sadamasse suunduvate nafta- ja kütuserongide poolt. Raudteed kasutatakse ka reisiliikluseks (ühendus Tallinna ja Moskva vahel). Raudtee jagab Vaivara valla tinglikult põhja-

ja lõunaosaks. Lisaks asuvad valla lõunaosas põlevkivi kaevandamiseks ja elektri jaama tarbeks kasutatavad raudteed.

Raudteede ja sõiduteede võrgustik on loonud mitmeid ohtlikke ülesõidukohti üle raudtee (N: Vaivara viadukt). Ohtlikuks võib pidada ka mitmete kõrvalmaanteede ristumist Tallinn-Narva maanteega.

Vaivara valda läbivatest peamistest kõrgepingeliinidest annab ülevaate illustratsioon 8.

Illustratsioon 8. Eesti elektrisüsteem 110...330 kV¹⁹

Olgina asula lähedal asub lennuväli, mida kasutab Narva Lennukeskus langevarjuhüpete tegemiseks. See on keskus, millele ligipääsuvõimalused on väga halvasti tähistatud. Probleemiks on ka lennujaama asukoht piiri lähedal. Seetõttu peavad lennukid sisenema teatud tuulte korral naaberriigi õhuruumi.

3.4.4.1 Veevõrk ja kanalisatsioon

Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni seisukorra hindamisel lähtutakse „Vaivara valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukavast“. Vaivara vallas asuvad järgmised reoveekogumisalad: Soldina, Vaivara, Kudruküla, Olgina, Sinimäe, Laagna, Auvere, Peeterristi, Puhkova ja Tõrvajõe.

Vaivara valla asulate kanalisatsioonisüsteem on suuremas osas lahkvoolne. Reoveed kogutakse kokku Sinimäe ja Olgina asulates, puhastatakse kohalikes väikepuhastites ja juhitakse kraavide kaudu jõgedesse, mis omakorda suubuvad Soome lahte. Olgina asula reoveepuhasti on renoveeritud aastal 2000 ja Sinimäe asula puhasti on rekonstrueeritud aastatel 1996 ja 2001. Vaivara vallas on üks 2000. aastal renoveeritud reoveepumpla, mis asub Olgina alevkus.

Väljaspool reoveekogumisala olevad asumid on hajaasustatud. Oma joogivee saavad nad lokaalsetest salvkaevudest ja reovesi juhitakse loodusesse. Tulevikus on plaanis nendes asumites reovett koguda kogumiskaevudesse või septikutesse.

¹⁹ Eesti Energia Põhivõrgu veebileheküljel <http://www.pohivork.ee/index.php?id=178>

KA Vaiko AS halduses on u. 5,5 km kanalisatsioonitorustikku, mis on ehitatud ajavahemikus 1960 - 1990. Olemasolevad torud on halva ehituskvaliteediga, mis tingivad suure infiltratsioonivee protsendi, mida omakorda tingib Sinimäe ja Olgina alevikes pumpla ja reoveepuhasti ajutisi ülekoormatusi.

Vaivara ja Soldina külades on kunagi rajatud väikesed reoveepuhastid ja kanalisatsioonisüsteemid, mis on teenindanud väikest osa küladest. Hetkel need süsteemid ja puhastid ei tööta. Eelmainitud küladesse tuleb rajada uued kanalisatsioonitrassid ja reoveepuhastid.

Auvere, Peeterristi ja Laagna külade tihehoonestusega aladel tuleb rekonstrueerida joogiveega varustamise süsteemid ja lahendada reovee kogumine kogumiskaevude baasil.

3.4.4.2 Soojamajandus ja gaasitrassid

Vaivara vallal on tsentraalne küttesüsteem kahes asulas – Olginas ja Sinimäel. Mõlemad on osaliselt rekonstrueeritud ja üle viidud automaatsele töörežiimile gaasikütusel, säilitatud on ka reservkatlad, mis võivad töötada reservkütusel (põlevkiviõli) käsijuhtimise režiimil. Soojusvõrgud on vanad ja nõuavad rekonstrueerimist. Soojustarbijad on soojusmõõdikute ja soojasõlmedega varustamise staadiumis. Tervikuna on valla soojamajanduse varustamise tehniline tase seisuga 2002. aasta lõpp üleriiklikust natuke kõrgem²⁰. Asula soojusvõrk varustab soojaga 8 elumaja, vallamaja, raamatukogu ja kooli. Vaivara valla haldusterritooriumil on kaugküttepiirkonnaks määratud Sinimäe alevik (Aia tn, Uus tn, Pargi tn, Kesk tn) ja Olgina alevik (Narva mnt).

Valla haldusterritooriumi läbivad läänest itta kulgevad D- ja C- kategooria magistraalitorustikud ja Narva linnale kulgev D-kategooria harutorustik.

²⁰ Vaivara valla soojamajanduse arengukava, Enteh Engineering, 2002

4 ÜLDPLANEERINGU SEOS STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA

Käesolev peatükk annab ülevaate hinnatava üldplaneeringu seosest ja vastavusest strateegilistes planeerimisdokumentides seatud (keskkonna)eesmärkide ja nõuetega.

4.1 Rahvusvahelised planeerimisdokumendid

Euroopa regionaalse/ruumilise planeerimise harta ehk Torremolinose harta

Torremolinose harta võeti vastu 1983. aastal. Selles on sätestatud, et planeerimine peaks kontrollima ülerahvastatud või liiga kiiresti arenevate piirkondade arengut, aitama kaasa mahajäävate piirkondade arengule ning säilitama või kohandama infrastruktuure, mis on olulised taandarenevate või eriti Euroopa tasandil tööjõu rände põhjustatud tööpuuduse probleemiga piirkondade majandusliku stimuleerimise seisukohalt. Eeltoodud eesmärkide saavutamiseks peab planeerimine pöörama erilist tähelepanu suurte linnaliste ja tööstuslike komplekside ning suuremate infrastruktuuride paiknemisele, ülesehitusele ja arengule, samuti põllumajandus- ja metsamaa kaitsele. Regionaalse/ruumilise planeerimispoliitikaga peab kaasnema maakasutuspoliitika, võimaldamaks üldsuse huve rahuldavate eesmärkide teostamist.

Üheks põhieesmärgiks, mida ruumiline planeerimine püüab saavutada, on vastutustundlik loodusressursside majandamine ja keskkonnakaitse. Edendades strateegiaid, mis vähendavad konflikti kasvava loodusressursside nõudluse ja vajaduse vahel neid säilitada, püüab planeerimine tagada vastutustundliku keskkonna, maaressursi, maapõue-, õhu-, vee- ja energiaressursi, flora ja fauna majandamise, pöörates erilist tähelepanu looduslikult kaunitele piirkondadele ning kultuuri- ja arhitektuuripärandile.

Euroopa Ruumilise Arengu Perspektiiv

Euroopa Konsultatiivne Foorum töötas 1999. a välja Euroopa Komisjoni määruse 97/150/EK järgimiseks juhendit nimega „Euroopa Ruumilise Arengu Perspektiiv” (*European Spatial Development Perspective - ESDP*). Juhendis tuuakse välja, et üks eesmärke Euroopa Liidus on saavutada senisest parem tasakaal linnalise arengu (*urban development*) ja linnade tagamaa vahel. ESDP otsib võimalust Euroopa maapiirkondades asendada senine traditsionaalne põllumajanduslik tootmine ja metsandus muude alternatiivsete tegevustega, et vähendada linnastumise survet. Eraldi toob *ESDP* välja²¹, et väärtuslik kultuuripärand ja loodusmaastikud on väärtused, mis võimaldavad luua baasi majanduslikuks ja sotsiaalseks tegevuseks läbi jätkusuutliku turismi ning vaba aja veetmise võimaluste loomise. Samas juhend kohaliku omavalitsuse tasandil toimuva üld- ja detailplaneeringute koostamiseks otseselt siduvaid juhtnõore ei anna. Lisaks, kuna Eesti ei olnud *ESDP* väljatöötamise ajal Euroopa Liidu liige, ei kajastata seal ka Eesti territooriumi. Seega saab seda dokumenti vaadata vaid kui Euroopa Liidu siseste üldiste planeerimispoliitika suuniste andjat. *ESDP*-s kirjeldatud suunistega on Vaivara valla üldplaneeringu ettepanek kooskõlas, sest üldplaneeringu üks olulisemaid eesmärke ongi saavutada tasakaal Narva linna, mille mõjusfääris vald paikneb, ning Vaivara valla enda

²¹ *European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union.* CEC, Commission of the European Communities, 1999; ptk 2.2. *The Changing Role and Function of Rural Areas*

arengus. Senine traditsionaalne põllumajandus on vallas hääbunud, talud on põhiliselt hobitalud. Vaivara valla põhiline tootmistegevus on koondunud valla lõunaossa ning seotud põlevkivi ja elektrienergia tootmisega. Peamised elamupiirkonnad asuvad valla põhjaosas ning neid alasid koordineeritult ja tasakaalustatult laiendades on võimalik ka valla elanike arvu suurendamine Narva linnast ümberasujate kaudu.

Visioon ja Strateegiad Läänemere regioonis 2010

Läänemere regiooni ruumilises arengus on suunavaks planeeringu dokumendiks „Visioonid ja Strateegiad Läänemere regioonis 2010” (*Vision and Strategies around the Baltic 2010 / VASAB 2010*)²². Läänemeriikide koostöö tulemusel valminud dokumendi elluviimise eesmärgiks on Läänemere piirkonna identiteedi tugevdamine ning ruumiliste struktuuride väljatöötamine, et konkureerida globaliseerivas majanduses teiste regioonidega.

Dokument kirjeldab ruumilise struktuuri kolme elementi: linnade ja linnaliste asulate süsteem (pärlid/pearls), linnu ja asulaid omavahel ühendavad infrastruktuuri võrgustik (nöörid/strings) ning erineva maakasutusega alad või areaalid (lapid/patches).

Visioon käsitleb teemadena arengu tagamist Läänemere regioonis; regiooni keskkonnakasutuse jätkusuutlikust; mobiilsust tagavat ühtse transpordisüsteemi arendamist ja koostöö võrgustikku, mis tagab regioonisest integreerumist.

2001. a valmis Läänemere maade koostöös raport „VASAB 2010+ ruumilise arengu tegevusprogramm”. Sinna koondati tegevussuunad ning suundade arendamiseks vajalikud konkreetset tegevused kuue võtmeteemana:

1. Linnaregioonide koostöö säästliku arengu küsimustes;
2. Läänemere regiooni rahvusvahelise integratsiooni jaoks olulised strateegilised arengutsoonid;
3. Üle-euroopalise integratsiooni jaoks olulised rahvusvahelised transpordikoridorid;
4. Maapiirkondade olustiku mitmekesistamine ja tugevdamine;
5. Rahvusvaheliste rohevõrkude, sh kultuurmaastike arendamine;
6. Rannikutsoonide ja saarte integreeritud arendamine.

Hinnatav üldplaneering haakub nimetatud võtmeteemadega ning aitab kaasa just maapiirkonnas elamisvõimaluste ja olustiku püsimisele ja mitmekesistamisele, samuti ettevõtluse ning turismi elavdamisele, mis tugevdab perspektiivis paikkonna identiteeti.

Rahvusvahelistest transpordikoridoridest arvestab üldplaneering rahvusvahelise maanteega VIA Hanseatica, ja Tallinn-Narva maanteega ning selle võimaliku uue trassi koridoriga (see suurendaks liiklusohutust ja kiirendaks piirini jõudmist) ning olemasoleva Tallinn-Peterburi raudteega (sedamööda veetakse peamiselt kaupu, kuid toimub ka regulaarne reisirongiliiklus).

Natura 2000 võrgustik

Natura 2000 on üle-euroopaline looduskaitsealade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Euroopa Liidu liikmesmaana peab Eesti korraldama Natura

²² <http://www.vasab.org/documents.php?go=display&ID=72>

2000 aladel loodusväärtuste säilimise. Õiguslikult põhineb Euroopa Liidu liikmesriike ühendava Natura-võrgustiku loomine kahel EL direktiivil – nn linnudirektiivil (direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta), mille eesmärk on kaitsta linde, ning nn loodusdirektiivil (direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta), mille ülesanne on kaitsta looma- ja taimeliike ning nende elupaiku ja kasvukohti. Liigid ja elupaigatüübid, mille kaitseks on Natura 2000 alad loodud, on kirjas loodus- ja linnudirektiivi lisades. Oluline on kaitsta elupaigatüüpe:

- mis on oma loodusliku levila piires kadumisoht;
- mille leviala on piiratud;
- mis esindavad elupaiga tüüpilisi omadusi vähemalt ühes biogeograafilises piirkonnas.

Eestis on Natura-võrgustikku haaratud eelkõige juba olemasolevad kaitsealad. Väljaspool kaitsealasid asuvad alad on hoiualad.²³

Vaivara vallas asuvad järgmised Natura alad, mille kaitse-eesmärke kirjeldatakse ptk 3.2.5 Vaivara vallas kaitstavad looduskaitsealad ja kaitsealused objektid:

- Udria loodusala;
- Mustajõe loodusala;
- Viivikonna loodusala.

Võimalikku mõju Vaivara valla üldplaneeringu elluviimisel Natura 2000 võrgustikule kirjeldab käesoleva aruande ptk 5.3.1.

4.2 Eesti riiklik tasand

Suunaandjaks riiklikul tasandil on säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21”²⁴, mis kiideti heaks Riigikogus 14.09.2005. a (RT I 2005, 50, 396). Strateegia peatükis „Ökoloogiline tasakaal” on välja toodud, et energeetika pikaajalisel planeerimisel tuleb lähtuda keskkonnasõbralikkusest. Juba täna tuleb kavandada sammud üleminekuks põlevkivijärgsele energeetikale. Selleks näeb Vaivara valla üldplaneering ette ka võimaluse, reserveerides suure osa endised kaevandusalad Vaivara vallas tuulepargi maaks.

4.2.1 EESTI 2010

Maakasutuse seisukohast on tähtis üleriigilise planeeringu „Eesti 2010” heakskiitmine ja selle elluviimise tegevuskava kinnitamine, mis on vastu võetud Vabariigi Valitsuse 19.09.2000. a korraldusega nr 770-k (RTL 2000, 102, 1611). Eesti keskkonnastrateegia aastani 2010 lähtus eelkõige riigi ees seisvatest lühemaajalistest ülesannetest. Näiteks on selles planeeringus seatud eesmärgiks Natura 2000 võrgustiku loomine, mis on hinnataval alal juba teostunud.

„Eesti 2010” üldiste sihiseadjatena on määratletud järgmised aspektid:

1. Inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine;
2. Eesti asustussüsteemi- ja maastikustruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine;
3. Asustuse ruumiline tasakaalustamine;
4. Eesti hea ruumiline sidumine Euroopaga;

²³ <http://www.envir.ee/natura2000/>

²⁴ http://www.riigikantselei.ee/failid/Saastev_Eesti_21.pdf

5. Looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja parandamine.

Üleriigiline planeering näeb ette, et senine põllumajandustegevus restruktureerub ja selles hõivatute arv väheneb, mistõttu tegevusele maal on vaja leida muutuva ruumistruktuuri tõttu mõni uus alternatiiv. Seda eesmärki Vaivara üldplaneering pakub, nähes ette uusi elamu-, äri- ja tootmisalasid seniste põllumajanduses kasutuses olnud, kuid kasutusest välja langenud piirkondade asemel.

Samuti toob üleriigiline planeering Eesti 2010 välja, et puhast loodust ja maapiirkondade hõredat asustust tuleb kasutada looduslähedase turismi arendamiseks, puhkuseks ning suvekodude ja keskkonnasõbralike elukohtade rajamiseks. Sellest tulenevalt on Vaivara üldplaneeringus ette nähtud alad turismi ja puhkamise arendamiseks, kergliiklusteed, matkarajad, supluskohad jms. Sealjuures oligi hinnatava üldplaneeringu üheks eesmärgiks looduslike ja väärtuslike alade säilitamine ja linnalikuma ning tihedama asustuse, samuti tootmisalade suunamine sinna, kus see on juba olemas olnud, kuhu see on olemuslikult sobilik ning kus see ei avalda eeldatavalt ebasoodsat mõju ümbritsevale looduskeskkonnale.

4.2.2 Eesti Keskkonnastrateegia

„Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030” eesmärkideks on loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine, maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine, kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet, tervist säästev ja toetav väliskeskkond²⁵. Keskkonnastrateegia alusel on koostatud keskkonnategevuskava, mis on neljas keskkonnategevuskava ning kavandab tegevusi aastateks 2007-2013.

Keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava peamiste punktidenä on sätestatud suundumus efektiivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamiseks, mis omakorda tooksid kaasa põlevkivi-jäätmete tekke vähenemise. Hinnatavas üldplaneeringus on selle eesmärgi saavutamiseks ette nähtud perspektiivsed maa-alad tuuleenergia tootmiseks.

„Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030” visioon kirjeldab Eesti elukeskkonda avara, ilus ning mitte ülearu korrastatud ruumina, kus on eluks vajalik puhas keskkond, kus loodusel on elu kvaliteedile positiivne mõju. Visiooni järgi on inimasustus hajutatud ning hästi toimiva ühistranspordi olemasolu annab paljudele võimaluse valida, kas töötada kodus või töandja ruumides. Kaugtöö võimaldab valida elukoha maapiirkonda, kuid leidub küllalt palju inimesi, kes eelistavad linnade tehiskeskkonda. Loodusmaastikud ja traditsioonilised kultuurmaastikud on säilinud, tehiskeskkond ei domineeri roheline elukeskkonna üle, säilinud on ka puutumatu loodusega kaitsealad.

„Eesti Keskkonnastrateegias aastani 2030” on strateegilise valikuna tervisekaitse seisukohalt kirjas, et põhiraskus peab jääma terviseriskide vähendamisele ning keskkonnas tekkivate probleemide ära hoidmisele, kuid mõningate terviseriskide puhul on oluline või isegi ainuvõimalik kiire ja efektiivne tegelemine tagajärgedega. Mitmete keskkonna saastajate (nt elektromagnetväljade (EMV), infra-heli, mitteioniseeriva kiirguse) otsene ja tugev seos inimese tervisega ei ole käesoleval ajal teada, seetõttu on mitmel juhul oluline rakendada ettevaatusprintsipi.

Ettevaatusprintsipi arvestati Vaivara üldplaneeringu protsessis, kui tekkis vajadus leida parim võimalik asukoht valda tuuleparkide rajamiseks. Kuna otsest ja tugevat

²⁵ http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=328494/KS_loplil_riigikokku_1.pdf

seost tuulegeneraatorite mõjude ja inimeste tervise vahel ei ole teada, siis lisaks maakasutuse seisukohalt tuulikute loogilisele paigutamisele tootmismaade juhtotstarbega piirkonda, oli selle otsuse langetamise kaalutlemisel otsustavaks ka ettevaatusprintsipi rakendamine inimese tervise seisukohalt. Nii paigutati tuulepark endisele kaevandusalale, kus puudub elanikkond ja eemale tihedast asustusala. Põhjapool raudteed, kuhu jääb aga tihedam inimasustus keelati tuulegeneraatorite püstitamine.

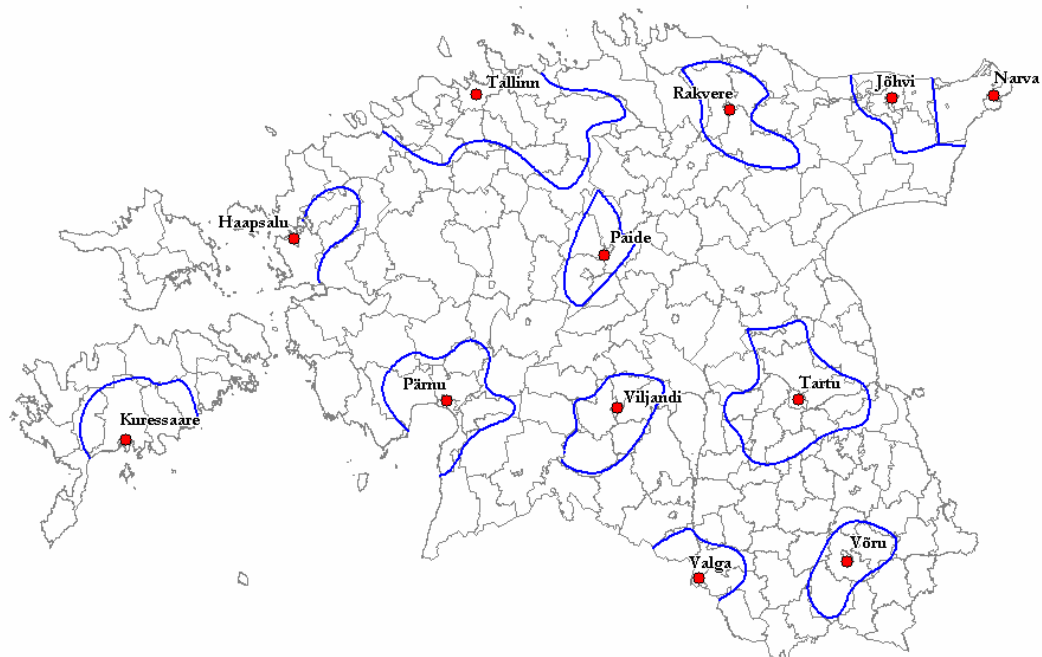
KSH käigus on välja töötatud leevendavad meetmed ja keskkonningimused keskkonnastrateegias sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Väljatöötatud meetmed on sisse viidud ka hinnatavasse üldplaneeringusse ja Vaivara valla üldplaneeringu kehtestamise korral muutuvad need siduvaks edasiste tegevuste kavandamisel ning loovad eeldused „Keskkonnastrateegia aastani 2030” visiooni elluviimiseks.

4.2.3 Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015

Piirkondlikud erinevused on Eestis vaatamata oma väikesele territooriumile rahvusvahelise mastaabiga võrreldes märkimisväärsed. Iseloomulik on elatusaseme ja konkurentsivõime suur erinevus Tallinna linnapiirkonna (mingil määral ka Tartu linnapiirkonna) ja teiste Eesti regioonide vahel. Vabariigi Valitsus on regionaalarengu strateegiat välja töötades seadnud eesmärgiks, et kõik Eesti regioonid oleksid atraktiivsed paigad nii elamiseks kui äritegevuseks. Nimetatud eesmärgi saavutamine on võimalik ainult koostöös Eesti riigi kui terviku arengut mõjutavate tingimuste parandamisega.

Ülaltoodud eesmärgi saavutamiseks on vajalik riigi regionaalpoliitika järjekindel rakendamine. Seni ei ole tervet rida Eesti piirkondi suudetud arendada samas tempos suuremate kasvupiirkondadega. Eesti regionaalarengu strateegiat välja töötades on tehtud samm sellise olukorra muutmise suunas.

Üha suurenev kaupade, teenuste, inimeste ja kapitali vaba liikumine Euroopa Liidu ühtses majandusruumis mõjutab ka Eestis toimuvaid arenguid, sh regionaalset arengut, soosides pigem siinsete kasvupiirkondade kui hajaasustuslike piirkondade arengut, mis kapitali ja inimeste peamistest liikumisteedest kõrvale jäävad. Euroopa Liidus avanevad täiendavad võimalused infrastruktuuri investeringute saamiseks Ühtekuuluvusfondist ja Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERDF), samuti Euroopa Arengu- ja Rekonstruktsioonipanga (EBRD) ja Euroopa Investeerimispanka (EIB) vahenditest, sidumaks kohaliku transpordivõrku tugevamini üleeuroopalise transpordivõrgustikuga. Prioriteediks kujunevad transpordi infrastruktuuri investeringud ühendusteedesse, mis seovad piirkondi üleeuroopalise tähtsusega maanteevõrgustikuga, mitte niivõrd investeringud üleeuroopalise võrgustiku väliste teede arendamisse. Seega võidavad EL transpordipoliitikast pigem tihedamini asustatud ja suhteliselt edukamad Eesti piirkonnad (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva jt.) kui vähem arenenud ja perifeersemad suurematest ühendusteedest eemalejäävad piirkonnad.

Illustratsioon 9. Regionaalarengu kasvupiirkonnad. Väljavõte Eesti regionaalarengu strateegiast

Vaivara vald paikneb regionaalarengu seisukohalt küllaltki soodsas asukohas. Seda läbivad mitmed olulised transpordikoridorid ja vald asub mitme regiooni olulise suurusega linna naabruses, mis ei lase mõistlike strateegiliste valikute korral vallal muutuda perifeeriaks. Hinnatav üldplaneering toetab samuti valla regionaalarengut nii perspektiivsete transpordikoridoride planeeringusse kandmise kui olemasolevate oluliste riigimaanteedega ja nende võõndide säilitamise ja kindlustamisega. Seega on hinnatav üldplaneering kooskõlas Eesti regionaalarengu strateegiaga 2005-2015.

4.3 Maakonna planeeringud ja strateegiad

4.3.1 Ida-Viru maakonnaplaneering

Maakonnaplaneering on kehtestatud 1998. aastal. Kuna tänaseks on see juba üle kümne aasta vana, on mitmed planeeringus sätestatud eesmärgid kas iganenud või liiga üldised. Põhiprintsiibid on siiski jäänud püsima. Nendeks on fakt, et Ida-Viru maakonna territooriumi võib tinglikult jagada kaheks: põhjapiirkond - mere- ja rannikuala, linnastute võõnd, põlevkivi tootmise alad; ning lõunapiirkond - metsade võõnd, Peipsi järve rannikuala.

Põhjapiirkonnas, kus asub ka Vaivara vald, on elukeskkond ja ökoloogiline tasakaal paiguti ohustatud. Seda seetõttu, et piirkonnas asuvad suurimad tootmisettevõtted ning samas moodustab põhjapiirkonna elanike arv ca 97 % maakonna elanikkonnast. Tasakaalu saavutamiseks tööstuspiirkondade ja elumupiirkondade vahel teeb maakonnaplaneering ettepaneku rajada väiksema intensiivsusega tootmisalasid ja looduslikke vahealasid. Seda ettepanekut on hinnatavas üldplaneeringus järgitud.

4.3.1.1 Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused

Ida-Viru maakonna teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” on kehtestatud 2003. aastal. Teemaplaneering määrab asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused ning loob eeldused loodushoiulist ja kultuurilis-ajaloolist aspekti arvestava ruumistruktuuri kujunemiseks Ida-Virumaal.

Planeeringu koostamisel lähtuti Ida-Virumaale iseloomuliku maastikupildi pikaajalise säilimise ja kogu maakonda haarava looduskompleksi tasakaalustatud toimimise eesmärkidest. Asustust ja maakasutust suunavate keskkonnatingimuste all mõistetakse Ida-Virumaa väärtusliku maastikuga alade ja roheline võrgustiku kehtestamist koos vastavate kasutustingimuste ja rakenduslike soovitusetega, mille kaudu luuakse täpsemad eeldused asustusala paigutuseks, roheline võrgustiku ja transpordikoridoride lõikumisel tekkivate konfliktide ennetamiseks, puhkepiirkondade kavandamiseks jm, mis peaksid tagama säästva arengu maakonnas. Tähelepanu all on ka kõrge loodusväärtusega maa-alade säästvama kasutamise, kõrge väärtusega puhkealade ja kõrge mullaviljakusega põllumaa säilimise jms küsimused. Käsitatud on inimtegevuse ja roheline võrgustiku konfliktalasid ja nimetatud võimalikke meetmeid antud vastuolude leevendamiseks. Teemaplaneeringus välja toodud looduskasutuse ja maastikuhoolduse põhimõtteid tuleb silmas pidada valdade (linnade) üld- ja detailplaneeringute, valgalade veemajanduskavade, metsamajandus-, maakorraldus- ja kaitsekorralduskavade jne koostamisel.

Maakondliku roheline võrgustiku planeerimisel ei olnud eesmärgiks “roheline pinna” maksimeerimine ja selle majandustegevusest väljajätmine, vaid eelkõige loodus- ja keskkonnakaitsealsetel põhjendatuna ruumistruktuuri kujundamise aluste loomine. Teemaplaneeringu alateemas „Ida-Virumaa väärtuslikud maastikud” on määratletud 32 väärtuslikku maastikku kogu maakonnas ning nende hulgas on ka Vaivara vallas asuv Sinimäe. Sinimäe piirkonna osas on tehtud ettepanek nimetada see Eesti rahvusmaastikuks.

Hinnatavas üldplaneeringus on arvestatud kõiki teemaplaneeringus sätestatud aspekte. Arvestades maakonna teemaplaneeringu ja üldplaneeringu mõõtkavade erinevust, on hinnatavas Vaivara valla üldplaneeringus täpsustatud roheline võrgustiku alasid. Nii maakondlikul tasandil kui üldplaneeringus määratud roheline võrgustiku kaardid kajastuvad käesoleva KSH aruande lisa 2.

4.3.2 Ida-Virumaa arengustrategia 2005-2013

Strategia koostamise eesmärk oli analüüsida piirkonna arengu lähteolukorda ja tagada maakonna tasakaalustatud areng ning ühtsed arenguprioriteedid pikemaajaliseks perioodiks. Eesmärgi saavutamiseks püstitati arengustrategias ülesanne lahendada järgmised küsimused:

- leida meetmed Ida-Virumaa atraktiivsuse tõstmiseks turistide ja ettevõtjate jaoks ning mainekujunduseks;
- leida meetmed elukeskkonna parandamiseks, mis peataks inimeste äravoolu maakonnast ning meelitaks piirkonda ettevõtlikke inimesi.

Nende küsimuste lahendamise ja lahendamiseks vajaliku ruumilise keskkonna loomisega tegeleb ka hinnatav üldplaneering. Seega on Vaivara üldplaneering kooskõlas Ida-Virumaa arengustrategiaga.

4.3.3 Ida-Virumaa turismi arengukava aastateks 2007 – 2013

„Ida-Virumaa turismi arengukava aastateks 2007 – 2013” koostamise eesmärk oli luua eeldused turismisektori tasakaalustatud arenguks Ida-Viru maakonnas. Selleks lepiti kokku turismi arengu prioriteedid maakonnas ning kavandati tegevused eesmärkide saavutamiseks.

Ida Virumaal asub Eesti pikim mereäärne supelrand – 7,5 km, mis algab Narva-Jõesuust ning jätkub Vaivara vallas. Lisaks joonistus maakonna regioonideks jaotamisel (põhja-, ida-, lõuna- ja lääneregioon) ning regioonide analüüsi tulemusel välja kuus potentsiaalset turismiklastrit, millest sõjaajaloo- ja militaarturismi klaster ning tööstus- ja tehnoloogiaturismi klaster asuvad keskusega idaregioonis, milles asub ka Vaivara vald. Samuti on idaregioonil potentsiaali puhkus- ja loodusturismi klasteri arendamisel. Idaregiooni kuuluvad lisaks Vaivara vallale Sillamäe, Narva ja Narva-Jõesuu linnad. Regioon moodustab 15% maakonna pindalast, aga siin elab 50% maakonna elanikest.

Arengukavas sätestatud Ida-Virumaa turismivisioon aastaks 2013 näeb maakonda Eesti suuremate turismiregioonide hulgas, kus on klastripõhiselt välja arendatud omanäolised turismiatraktsioonid erinevatele sihtgruppidele, mis pakuvad ajaveetmisi aasta ringi. Idaregioon on aastal 2013 arengukavas kirjeldatud kui tuntud kultuuri- ja elulaaditurismi ning militaar- ja tööstusajalool põhineva turismi piirkond, kus on hea teenindustase. Atraktiivselt eksponeeritud piirkonna suurim vaatamisväärsus on piirkonna rikkalik ajaloo pärand, mida toetavad piirkonna pärandil põhinevad legendid ning neid tundvad ja edastada oskavad giidid. Piirkonna arengut toetavad konverentsiturismi võimalused Narvas, jahisadam Narva-Jõesuus ja Narvas ning puhkevõimalused Narva-Jõesuus.

Hinnatav üldplaneering toetab Ida-Virumaa turismi arengukavas nimetatud turismivaldkondade arengut Vaivara vallas ning loob tegevusteks sobivad eeldused vastavate juhtotstarvetega maa-alade reserveerimiseks või olemasolevate kasutuste jätkamiseks.

4.4 Kohaliku omavalitsuse planeeringud ja strateegiad

4.4.1 Vaivara valla üldplaneering

Kehtiv Vaivara valla üldplaneering pärineb aastast 1998 ning selle koostamisel lähtuti ca 10-15 aasta perspektiivist. Uue üldplaneeringu koostamise tingisid ühelt poolt muudatused planeerimisalast tegevust reguleerivas seadusandluses ning teistes maakasutust ja planeerimist reguleerivates õigusaktides. Teisalt nõuab uue üldplaneeringu koostamist muutunud majandusruumist tulenev põhimõtete muutumine ruumilise arengu suunamisel. Samuti on uut üldplaneeringut vaja, et täpsustada detailplaneeringute koostamise, projekteerimise ja ehitamise tingimusi arvestades toimunud maaomandi muutusi ja vahepeal avaldunud arendustegevuse survet. Seda sest vahepeal muutus vana üldplaneeringu muutmine sagedaseks.

Väärtusliku elukeskkonna tagamiseks tuleb nii tööstuse ja tootmise arendamist kui ka kinnisvaraarendust kõikjal läbi viia senisest keskkonnateadlikumalt. Vaja on senisest enam arvestada valla looduskeskkonna eripära, tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri taluvuspiire, sest vallas on keskkonnasaastatus tänu kaevandus ja elektritootmisele suur ning valla elanikkond on ainult loomuliku iivet arvestades vähenev. Üldplaneeringuga on vajalik luua ruumilised eeldused nii Ida-Virumaa

strateegiliste arengudokumentide kui Vaivara valla arengukavas toodud eesmärkide täitmiseks. Kui ka luua võimalused Narva linna lähiala arenguks arvestades ka linna arengusuundumisi²⁶.

Uus üldplaneering on koostatud nii, et kehtima jäävad kõik seni kehtestatud detailplaneeringud. Kõigi kehtivate detailplaneeringute sisuga on arvestatud üldplaneeringu koostamisel ja viidud maakasutuse juhtfunktsioonid kooskõlla detailplaneeringus määratud sihtotstarvetega.

Täpsemalt kirjeldab kehtiva üldplaneeringu ja koostatava ehk hinnatava üldplaneeringu erinevusi KSH aruande ptk 6.

4.4.2 Algatud ja menetluses olevad olulisemad detailplaneeringud

Vaivara vallas on viimastel aastatel algatatud hulgaliselt kehtivat üldplaneeringut muutvaid detailplaneeringuid, millest osa on uue üldplaneeringu koostamise hetkeks kehtestatud, suurem osa aga menetluses. Ülevaate menetluses olevatest ja viimastel aastatel kehtestatud ja keskkonnaspektist olulistest detailplaneeringutest annab tabel 6.

Tabel 6 Ülevaade Vaivara vallas kehtestatud, menetluses olevatest olulisematest detailplaneeringutest

DP nimetus (suurus)	Asukoht	Planeeritakse	
SÜ Mustajõe 3 (3 ha) + KSH	Auvere küla	Jagada 3 ha maa-ala aiamajade ja suvilate maa-alaks	Algamise otsus 13.05.2008
Kutsari maaüksuse DP (ca 34,16 ha)	Hiiemetsa	Jagada ca 8,5 ha 17ks elamukruntideks	Maavanem kooskõlastas 09.01.2009
Mädaoja 1 DP (ca 9 ha)	Kudruküla	Jagada maaüksus 2000-3000 m ² suurusteks elamumaa sihtotstarbega kruntideks ning rajada ridaelamud (15 väikeelamumaa krunti)	DP eskiisi avalik arutelu 26.05.2008
Kallaste maaüksuse DP (ca 8,08 ha)	Kudruküla	Jagada maaüksus elamumaa kruntideks	DP lähteülesanne 03.01.2008
Põllu maaüksuse DP (ca 6 ha)	Kudruküla	Jagada maaüksus ca 10 elamumaa sihtotstarbega krundiks	Maavanema heakskiit 15.12.2008
Troiniku maaüksuse DP (ca 2 ha)	Kudruküla	Muuta elamumaaks	DP lähteülesanne 29.10.2007
Andrejevi maaüksuse DP (ca 3 ha)	Kudruküla	Jagada maaüksus ca 10 elamumaa sihtotstarbega krundiks	DP eskiisi avalik arutelu 27.03.2009
Välja maaüksuse DP (ca 2,5 ha)	Kudruküla	Jagada maaüksus 3 elamumaa sihtotstarbega krundiks	KSH mitte algatamise alus ja DP algatamise otsus 25.10.2007
Relva maa-ala DP ja KSH (ca 33 ha)	Laagna küla	Jagada maaüksus ca 29 elamumaa ja 2 ärimaa sihtotstarbega krundiks	Maanteeameti negatiivne kooskõlastus 15.06.2009
Tikmani maaüksuse DP ja KSH (ca 6,5 ha)	Meriküla küla	Jagada maaüksus ca 31 elamumaa sihtotstarbega krundiks	DP kehtestatud 23.04.2009

²⁶ Vaivara vallale ja Narva linnale koostati mõlemale uut üldplaneeringut samaaegselt.

Kuklin-Tamme maaüksuse DP ja KSH (ca 51 ha)	Peeterristi küla	Jagada maaüksus ca 25-30 elamumaa sihtotstarbega krundiks	02.09.2008 Maanteeamet väljastas tehnilised tingimused
Kose maaüksuse DP ja KSH (ca 6 ha)	Sõtke küla	Jagada maaüksus 9 elamumaa sihtotstarbega krundiks	DP eskiisi avalik arutelu 30.04.2009
Aare maaüksuse DP ja KSH (ca 7 ha)	Sõtke küla	Jagada maaüksus 6 elamumaa sihtotstarbega krundiks	DP algatati 18.09.2009
Sininõmme kodu DP ja KSH (ca 64,12 ha)	Tõrvajõe küla	268 väikeelamumaa krunti, 7 äri- ja väikeelamumaa krunti, 7 tootmismaa krunti, 10 ärimaa krunti,	DP kehtestatud 29.03.2007
Futura maa-ala DP ja KSH (ca 220 ha)	Olgina alevik, Tõrvajõe ja Peeterristi küla	Ca 550 väikeelamumaa krunti, äri- ja tootmismaad	Maavanema heakskiit 12.10.2009 Kehtestatud 15.10.2009
Mäealuse maaüksuse DP ja KSH (ca 50 ha)	Tõrvajõe küla, Olgina alevik	177 korruselamukrunti, 14 korruselamu- ja ärikrunti, 10 ärihoone krunti, 3 lasteaia või sotsiaalmaa krunti	Maavanema heakskiit 04.11.2009
Rootsilõvi maaüksuse DP ja KSH	Olgina alevik	22 ärimaa krunti	Kehtestatud 15.10.2009

Lisaks eelnevas tabelis toodutele on vallas kehtestatud või menetluse all veel mitmeid väiksemaid detailplaneeringuid, millega samuti arvestati üldplaneeringu lahenduse väljatöötamisel.

4.4.3 Vaivara valla arengukava aastateks 2005-2012

Arengukava on vastu võetud Vaivara Vallavolikogu poolt 2004. aastal ning muudetud Vaivara Vallavolikogu määrusega 17. aprill 2008. aastal. Nimetatud määrusega lisati arengukavasse Olgina-Kudruküla arenduspiirkond järgmise põhjendusega:

- „Seoses Narva linna geograafilise piiratuduse ja kõrge täisehitusprotsendiga on ainuvõimalik kaubanduse-, tööstuse- ja elamusehituse arengusuund Vaivara valla territooriumile. Suunamaks piirkonnas hoogustuvat arendustegevust ning saavutamaks kompaktset ja mitmekülgset hoonestatust, mis võimaldab maarekursi otstarbekat kasutamist, avalike teenuste efektiivset osutamist ning võimalikult mõistlike kulutusi infrastruktuuride väljaehitamisele, on määratletud Olgina – Kudruküla arenduspiirkond, mis hõlmab Narva - Narva-Jõesuu maanteega piirnevat ala ning ala, mis piirneb Narva linnaga, Narva - Narva-Jõesuu maanteega, Riigiküla – Kudruküla maanteega ja Narva maanteega. Piirkonna suurus on ca 800 ha. Sellise kompleksse infrastruktuuri väljaarendamine on mahukas ja olulisi investeeringuid nõudev tegevus, millisteks Vaivara valla oma vahenditest ei piisa. Lisaks koostööle Olgina - Kudruküla arenduspiirkonnas arendavate ettevõtjatega on võimalik piirkonna tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri väljaarendamiseks taotleda toetust struktuurifondidelt ning muudelt vastavaid tegevusi toetavate organisatsioonidelt.”

Hetkel koostatav ning hinnatav Vaivara valla üldplaneering toetab Olgina - Kudruküla arenduspiirkonna ruumilist arengut ning kajastab seda ka üldplaneeringu kaardil.

„Vaivara valla arengukava aastateks 2005-2012” koostamise eesmärgiks oli muuta Vaivara valla piirkond turvaliseks elukeskkonnaks, säilitada loodust ja vajadusel kasutada loodusressursse jätkusuutlikult, vältides keskkonnaseisundi halvenemist, hoida kultuuri omapära – eesti rahvuskultuuri traditsioonide kestmine. Valla eesmärk on pakkuda piirkonna elanikele kvaliteetseid haridus-, kultuuri- ja sotsiaalteenuseid.

Vaivara valla arengukava aastateks 2005-2012 koostamise käigus viidi läbi ka valla arengu SWOT-analüüs. SWOT-analüüsi põhjal kirja pandud valla „võimalused” on kokkuvõtvalt ära toodud alljärgnevalt:

- Tuua valda välisinvesteeringuid ning luua projekte Euroopa Liidu rahastamisskeemideks;
- Kasutada valla arenguks ära valda läbivaid transiiditeid, tulevast silda ja piiriületamispunkti ning tulevast Sillamäe sadamat;
- Kasutada ära linnades olevate suurettevõtete arengust tulenevat prognoositavat peatset territooriumipuudust, reserveerides nende kasvuks valla territooriumil maa-alasid;
- Kasutada valla arenguks ära ümbritsevate linnade jõukamate elanike huvi maale elama asumise vastu;
- Kaunis looduskeskkond, kultuuriline ja ajalooline taust kasutada ära turismi arendamiseks;
- Arendada väikeettevõtlust ja turismi läbi tootearenduse, mille tulemusena paraneks elukvaliteet, tööhõive ning suureneks ja rikastuks valla tulude baas.

Visioonis aastaks 2012 näeb arengukava ette, et:

- Vaivara vald on inimsõbralik, tasakaalustatud kultuuri- ja keelekeskkonnaga linnadevaheline maavald, kus toimib keskkonnasäästlik suurtööstus ja arenenud väikeettevõtlus.
- Vallas on elanike arv suurenenud 2000-ni, laste arv peredes suurenenud. Elanikud on positiivse eluhoiakuga, haridusjanulised, omaalgatusvõimega, ettevõtlikud ja tervete eluviiside väärtustajad.
- Vallas on optimaalne ja toimiv infrastruktuur (lasteaed, koolimaja, võimla, staadion, rahvamajad, raamatukogud, külakeskused, korras teed jne). Kõigil on võimalus liituda kvaliteetse interneti püsiühendusega. Kanalisatsioon ja puhastusseadmed toimivad ökoloogiliselt säästlikult. Küttemajanduses kasutatakse ökoloogiliselt puhast kütet ja see toimib ökonoomselt. Prügimajandus on organiseeritud, jäätmete taaskasutus toimib. Kohalik kaubandus on mitmekesistunud. Päästeteenistus toimib.
- Inim-, materiaalseid, keskkonna- ja finantsressursse kasutatakse ratsionaalselt ja tasakaalustatult. Töö, mida inimesed teevad, on neile meelepärane ja tulus, paljud töötavad väljaspool valda.
- Inimesed tegelevad aktiivselt tervisespordiga, on mitmeid vabaajaveetmise võimalusi – rand, mänguväljakud, matkarajad, jalgrattateed, ratsutamisevõimalused, suusarajad, liuväli. Seltsitegevus on leidnud laia kandepinna.

Koostatav üldplaneering aitab kaasa arengukavas toodud eesmärkide ja visiooni saavutamisele ning SWOT-analüüsi tulemusena selgunud võimaluste kasutamisele. Hetkel vallas olemasoleva olukorra ja kehtiva arengukava vahel on tuvastatavad ka mõningased vasturääkivused. Vasturääkivuseks võib pidada valla elanike arvu kasvu ja sellele tingimuste loomist. Arengukavas sätestatult peaks elanike arv aastal 2015 jääma alla 3000, kuid üldplaneeringus on loodud võimalus oluliselt

suuremaks elanike arvu kasvuks. Arvestades juba kehtestatud detailplaneeringute alusel loodud elamualade kruntide arvu, piisaks juba nende väljaehitamisel selleks, et elanike arv ületaks kindlasti 3000 piiri. Seega keskkonnaspektist vaadatuna tuleks üldplaneeringut ellu viia etapi viisiliselt, arendades ettenähtud alad välja väiksemate tervikpiirkondade kaupa.

Need ja kindlasti mõned teisedki vasturääkivused on ka ühed põhjustest, miks vald algatas 27.03.2008 uue valla arengukava koostamise. Käesoleva üldplaneeringu koostamise ja selle KSH läbiviimise ajal on Vaivara vallas käsil Vaivara valla arengukava 2008+ koostamine, mille käigus vasturääkivused eeldatavalt leiavad lahendused ning korrigeeritakse. Seda seetõttu, et vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lõikele 2 peavad kõik seaduse alusel kohalikule omavalitsusele kohustuslikud valdkonnapõhised arengukavad, valla või linna arengukava ning üldplaneering olema omavahel seotud ning ei tohi olla vastuolus. Vastuolu likvideerimiseks on mõistlik uues arengukavas anda järjestus suurte detailplaneeringu alade välja arendamiseks arvestades vee-, kanalisatsiooni-, kütte-, side- ja elektritrasside ning teede väljaehitamise loogikat ja rahastamisvõimalusi.

5 HINNANG UUE ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEST TULENEDA VÕIVATELE KESKKONNAMÕJUDELE

5.1 Keskkonnamõju hindamise lähtealused

Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 peab keskkonnamõju strateegiline hindamine andma hinnangu eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, positiivse ja negatiivse mõju kohta keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadetele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele, jäätmetekkele, erinevate mõjude omavahelistele seostele, piiriülesele keskkonnamõjule.

Vastavalt hinnatava uue Vaivara valla üldplaneeringuga kavandatud tegevustele, tuleneb eeldatav keskkonnamõju eelkõige detailplaneeringu kohustusega aladel uute detailplaneeringutega arengu kavandamisest ja/või detailplaneeringu kohustuseta aladel maakasutuse muutmisest või projekteerimistingimuste alusel projekteerimiseks ja ehitamiseks õiguse andmisest. Mõju hindamisel võeti lähteseisukohaks, et varem kehtinud üld- või detailplaneeringutega paika pandud arendus- ja ehitustegevust ning maakasutust võetakse kui 0-alternatiivi. Seda seepärast, et varem kehtivate planeeringute elluviimine on õiguspärane ootus, mis on juba varem kokku lepitud ja toimub käesoleva üldplaneeringu koostamisest sõltumatult.

KSH aruanne annab ülevaate, milles kavandatav ruumilise arenguga ja sellest lähtuva maakasutusega kaasnev tegevus ehk planeeringu elluviimine seisneb ning mis on selle kavandatud maakasutuse muutuse realiseerimise tagajärjed mitte ainult antud ala keskkonnale, vaid milliseks võib kujuneda olulise keskkonnamõju maksimaalne ulatus nii territoriaalselt kui sisuliselt. Käesoleva peatüki 5 alapeatükid kirjeldavad leitud olulis(t)e keskkonnamõju aspektide alusel üldplaneeringu elluviimisel kaasneda võivaid eeldatavalt olulisemaid mõjusid ning annavad ülevaate mõjude omavahelistest seostest. Kõiki lokaalseid või väiksemaid mõjusid, mida hindamisel samuti arvesse võeti, ei kirjeldatud, sest see ei ole seaduse järgi KSH eesmärk. Seega on hindamise aruanne peamiste hindamistulemuste kokkuvõte. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 5 alusel on keskkonnamõju oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

Faktiliselt tuli lähtuvalt planeerimisseadusest hindamisel arvestada ka seda, et strateegiline valik koostatavas üldplaneeringus osade maade arendamiseks oli juba tehtud varasemas üldplaneeringus, kehtivates ja kehtivat üldplaneeringut muutvates algatatud detailplaneeringutes (nt Olgina arengupiirkonnas). Seetõttu keskenduti lisaks strateegilisele hindamisele ekspertide poolt ka praktilisele planeerija ja valla poolse üldplaneeringu koostamisega tegeleva töörühma sisulisele nõustamisele. Nõustamise tulemusel muudeti ja korrigeeriti töö käigus osaliselt planeeringu lahendust (vt ptk 6.1) ning seati säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimused (vt ptk 8).

5.2 Mõju bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele ja rohevõrgustikule

Vaivara valla territooriumi jagab tinglikult kaheks raudtee. Sellest põhjapool on koondunud suurem osa valla asustusest, samuti on seal üldplaneeringuga reserveeritud peamised võimalikud arenduspiirkonnad elamutele ja äritegevuseks. Sealne maastik on mosaiikne – metsad vahelduvad põldudega ning ala läbivad mitmed ojad. Vaivara valla põhjapiiril laiub Udria maastikukaitseala, mis koondab väiksemaid Natura 2000 loodusalasid.

Raudteest lõunapool paiknevad ulatuslikud metsamassiivid, mis asuvad vaheldumisi mitmete suurte olemasolevate, keskkonnale olulist mõju avaldavate tehisojektidega (Eesti Elektri jaam, lõhkeainetehas, põlevkivikarjäärid jt). Ala läbib infrastruktuur – sõiduteed, raudteed, elektriliinid jne.

Uue Vaivara valla üldplaneeringuga on suur osa valla territooriumist määratud roheline võrgustiku koosseisu. Seda selleks, et tagada olemasolevate keskkonnohtlike objektide eraldatus elukeskkonnast, toimiv kompensatsioonimehhanism õhusaastega toime tulemiseks ja erinevate looduslike alade sidusus.

Läinud aastakümned on näidanud, et bioloogiline mitmekesisus on loodusvarana taastumatu ja selle kaitset saab põhjendada nii ökoloogilistest, majanduslikest kui ka esteetilisest väärtustest lähtuvalt. Elupaikade kadumine, fragmenteerumine või hävitamine mõjub negatiivselt üksikisenditele ja ka populatsioonidele tervikuna. Inimtegevusest tuleneva kahju leevendamiseks või vältimiseks on planeeringutesse kui arengut suunavatesse kavadesse Eestis juba kuuekümnendatest aastatest alates integreeritud järk-järgult täienevaid roheline võrgustiku põhimõtteid.

Roheline võrgustik on planeerimisel kõige selgemini ja lihtsamini eristatav kui nn roheline (produktentide) domineerimisega ala. Võrgustikul on lisaks elupaikade kaitsmisele mitmeid teisi eesmärke, sealhulgas looduslike kaitsealade ja haljastuse liitmine ühtseks süsteemiks, elutähtsate keskkonda kujundavate protsesside alalhoidmine (põhja- ja pinnavee teke, keemiliste elementide looduslikud ringed jne), antropogeensete reostusallikate (liiklus, tehased, elektri jaamad, kaevandused jt) mõju akumulatsioon, inimestele puhke- ja virgestusvõimaluste pakkumine ning üldise roheline mõtteviisi kujundamine.

Roheline võrgustik on defineeritud kui kogum riba- ja joonstruktuuridest (koridoridest) ning suurematest aladest (tuumalad), ribastruktuuride lõikumisel tekkivatest sõlmedest, eraldatult paiknevatest astmelaudadest või haljastutest ja üleminekuomadest ehk puhvritest. Rohelises võrgustikus võib eristada kolme põhilist osa:

- tuumalad – massiivsemad ja tõhusamalt toimivad roheelemendid; võrgustiku funktsioneerimiseks on vajalik, et looduslike alade osatähtsus tuumalas ei langeks alla 90%;
- koridorid – tuumalasiid ühendavad ribastruktuurid, mis tagavad sidususe;
- neutraal- ehk nullalad – paiknevad eraldi, kuid võimaldavad edaspidi modifitseerida võrgustiku pidevust.

Vaivara valla üldplaneeringu koostamisel oli roheline võrgustiku määramisel aluseks Ida-Viru maakonna teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” (vt ptk 4.3.1.1). Valla üldplaneeringuga on täpsustatud ja vähesel määral muudetud maakonna teemaplaneeringut. Rohelise võrgustiku alad on võrreldes maakonna teemaplaneeringus määratuga korrigeeritud vastavalt

kehtestatud detailplaneeringutele (vt täpsemalt üldplaneeringus määratud rohevõrgustikku KSH aruande Lisa 2 – „Vaivara valla rohevõrgustik üldplaneeringu järgi”). Rohelise võrgustiku täpsustamiseks hinnatud üldplaneeringu käigus Vaivara valla territooriumil täpsemaid uuringuid läbi ei viidud. Vaivara valla territooriumist moodustab rohelisse võrgustikku kuuluv ala ligi 72 % valla territooriumist.²⁷

Uue Vaivara valla üldplaneeringuga on valdav osa raudteest lõuna poole jäävast metsasest alast määratud rohelise võrgustiku koosseisu. Tegemist on valla territooriumil asuva suurima rohelise võrgustiku tuumalaga (riikliku tähtsusega). Osaliselt on võrreldes maakonna teemaplaneeringuga korrigeeritud rohelise võrgustiku alasid vastavalt kehtestatud detailplaneeringutele (Sirgala harjutusväljaku detailplaneering jt).

Raudteest põhja suunas moodustab rohelise võrgustiku kohaliku tähtsusega tuumala (hõlmab ka Udria maastikukaitseala) ja mitmed rohekoridorid. Kuna peamine asustus ja arendustegevus on koondunud just valla põhjaossa, on sealne roheline võrgustik kohati katkendlik. Maakonna teemaplaneeringu alusel asub seal mitmeid puudevaid rohelise võrgustiku elemente²⁸ – vajalikke rohekoridore. Uues Vaivara valla üldplaneeringus on teemaplaneeringus toodud rohelist võrgustikku täpsustatud vastavalt täpsemale kaardi mõõtkavale ja arvestades tegelikku looduslikku olukorda. Maakonna teemaplaneeringus näidatud puudevaid kuid vajalikke koridore on vähesel määral muudetud (eelkõige Olgina arengupiirkonnas) ning need on määratud rohelise võrgustiku koosseisu. Üldplaneering ei erista erinevalt maakonnaplaneeringu teemaplaneeringust seega olemasolevat ja „puudevate elementidega” rohelist võrgustiku, sest eesmärk on tagada rohealade sidusus ja nendega arvestamine edasiste detailplaneeringute koostamisel.

Oluline on, et Vaivara valla olemasolevaid ja planeeritavaid tiheasustusalasid (eriti Olgina arenduspiirkonda) läbiksid kõrghaljastusega ribad – kitsad puhveralad, mis toimiksid saaste ja reostuse akumulatsiooni kohtadena. Tiheasustuses suunavad rohelised koridorid energia- ja aineriinget ning asustust ümbritsevad suuremad loodusliku taimestikuga alad omavad rolli süsihappegaasi sidujatena, infiltratsioonialadena ning samuti tolmu tõkkena. Linnu- ja loomaliikide tarvis on tähtis määrata koridoride optimaalne laius. Tiheasustusalade ümbruses olevates rohekoridorides on äärmiselt kõrge pesakiskluse määr (põhjustajaks koerad, kassid, vareslased), mis langeb alles siis, kui koridori laius ületab 200 m. Positiivsena võib välja tuua, et hinnatavas uues valla üldplaneeringus läbib olemasolevaid ja uusi hoonestusalasid mikrotasandi rohevõrgustik – rohelised „ribad” (maa-alad, mis uues üldplaneeringus on määratud tähisega HL – looduslik haljasala, põld või mets ning H – haljasala maa parkide, haljastute jms jaoks), mis on ühenduses ülejäänud valla rohevõrgustikuga. Üldplaneeringujärgsete H ja HL juhtfunktsioonidega alade sihtotstarvet läbi detailplaneeringu elamumaaks (va juhul, kui alal paikneb juba elamu, mis siiani asus katastri järgi maatulundusmaal) ning äri- ja tootmiskaaks (va tehnorajatiste krundid) üldplaneeringu alusel edaspidi enam muuta ei lubata. Soovitav on need alad haljastada, seda eriti Olgina arengupiirkonnas, kus puuduvad vajalikud rohelise võrgustiku elemendid.

²⁷ ÜP kaardi andmetel seisuga 03.09.2009. a.

²⁸ Puudevaid koridorid on alad, kus inimtegevusest tulenevalt on rohelise võrgustiku koridor katkenud ning mille läbi on mõni rohelise võrgustiku element sattunud isolatsiooni.

Vaivara valla üldplaneeringus määratud rohelise võrgustiku kaardile on kantud olemasolevad ja potentsiaalsed konfliktalad (konflikt tekib siis, kui omavahel kattuvad kaks või rohkem üksteist välistavat maakasutusviisi). Nii maakonna teemaplaneeringus kui ka uues Vaivara üldplaneeringus on konfliktikohtadeks määratud suure liiklustihedusega Tallinn-Narva mnt ristumiskohad rohekoridoriga. 2008. a koostati OÜ Hendrikson & Ko poolt töö „Looduslike ohutegurite uuring T1 (E20) Tallinn-Narva maantee Jõhvi-Narva lõigul (163. km – 208. km)”²⁹. Töö eesmärgiks oli teostada Tallinn-Narva maantee Jõhvi-Narva vahelisel teelõigul liiklust mõjutavate looduslike ohutegurite analüüs (loomade liikumine, elupaigaline jaotus, looduslikud riskid), st selgitada nimetatud kilomeetritel välja loomaohhtlikud piirkonnad ja anda põhjendatud soovitusi vastavate ohtlike lõikude ohutumaks ja loodussõbralikumaks muutmiseks. Vaivara valla territooriumil määrati ohtlikuks üksainus lõik pärast Sillamäe linna (189. km). Lõik kilomeetritel 180-190 ristub maakonna teemaplaneeringus näidatud rohelise koridoriga. Tegemist on potentsiaalselt ohtliku teelõiguga, kus õnnetusi suuremate loomadega on juhtunud vähe. Pisi- ja väikeimetajatel on aga kattega maanteed ületada peaaegu võimatu. Eelmainitud töös antakse soovitusid lõigu ohutumaks muutmiseks. Lisaks on valla uues üldplaneeringus välja toodud ka teised potentsiaalsed konfliktialad - lõigud, kus maantee ristub rohevõrgustikuga.

Koostamisel oleva teemaplaneeringu „E-20/T1 Tallinn-Narva trassikoridori täpsustamine Jõhvi-Narva lõigus ja Vodova-Riigiküla (Narva ümbersõit) trassikoridori määramine” ning sellele keskkonnamõju strateegilise hindamise raames on reserveeritud uue võimaliku sõidutee maa-ala (Narva ümbersõit) Vaivara valla üldplaneeringus. Reserveeritud maa-ala läbib rohelist võrgustikku ning võib eeldatavalt avaldada negatiivset mõju võrgustiku toimimisele. Lisaks taimestikule tuleks tähelepanu pöörata väga erinevate liikumisviisidega liikidele, näiteks metsalindude jaoks ulatub maanteeliikluse otsene häireulatus teest kuni 150 m kaugusele, avamaastiku lindudele madala intensiivsusega tee puhul 200-1000 m, kõrge intensiivsusega mnt puhul üle 1000 m jne. Suurulukitele on oluliseks barjääriks teed, kus ööpäevane keskmine sõidukite arv ületab 6000 piiri. Uue võimaliku trassikoridoriga kaasnevaid mõjusid hinnatakse vastava teemaplaneeringu KSH käigus.

Kuna Vaivara valla territooriumit läbivad mitmed vooluveekogud, mis kuuluvad rohelise võrgustiku koosseisu, on oluline nende jõgede ja ojade kallastel kasvava loodusliku taimestiku säilitamine. Veekogude kallaste näol on tegemist kahe erineva maastikuelemendi vahelise siirdevööndiga (serv ehk ökoton), mis on reeglina liigirikkam ümbritsevatest kooslustest. Peatükis 8 on määratud keskkonnatingimus, mille alusel rohevõrgustiku aladele jäävate veekogude ja nende kaldaalade looduslikkus tuleb säilitada ning rohelise võrgustiku aladel ei vähendata looduskaitseadusest tulenevat ranna või kalda ulatust ja ehituskeeluvööndit.

Üldplaneeringu elluviimiseks rohelisse võrgustikku kuuluvatel aladel (arendustegevuse jms jaoks) on KSH aruande ptk-s 8 määratud keskkonnatingimused, mille eesmärk on tagada rohevõrgustiku toimimine. Positiivseks võib pidada ka üldist keskkonnatingimust, mille alusel kõrghaljastusega kaetud aladel asuvatele elamukruntidele hoonete projekteerimisel

²⁹ Looduslike ohutegurite uuring T1 (E20) Tallinn-Narva maantee Jõhvi-Narva lõigul (163. km – 208. km, OÜ Hendrikson & Ko, 2008 <http://www.mnt.ee/atp/index.php?id=2737>

tuleb tagada vähemalt 50% krundi pindala ulatuses kõrghaljastuse säilimine või istutamine.

Uue Vaivara valla üldplaneeringuga väheneb vähesel määral loodusliku maa-ala osakaal tulevaste potentsiaalsete hoonestusalade ja teedehituseks planeeritava maa-ala arvelt – kontsentreeritult Narva läheduses. Lühiajalised ja vahetud mõjud seisnevad ehitustegevuses, millega kaasnevad olulised muutused pinnase struktuuris ja elustikus, näiteks hävitatakse ehitustegevuse piirkonda jääv taimestik. Arendustegevus ja teede ehitamine võib üldisemalt viia mõningate kasvukohtade ja seniste elupaikade kõlbmatuks muutumise või kadumiseni. Lähtuvalt lõplikust üldplaneeringu lahendusest, mis arvestab valdavalt väärtuslike elupaikadega, säilitades need planeeritaval alal, ei ole aga mõju ulatuslik ega oluline, vaid pigem paikse tähtsusega. Uued võimalikud ehitusalad asuvad valdavalt piirkonnas, kus ei esine valla jaoks olulisi looduskooslusi ning alad pole osaks toimivast rohevõrgustikust. Kui kavandatava tegevuse elluviimisel arvestatakse maksimaalselt looduskeskkonnaga ja järgitakse üldplaneeringus sätestatud säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu ning edasise planeerimise ja ehitamise tingimusi, saab minimeerida võimaliku negatiivse mõju rohevõrgustiku funktsioneerimisele.

5.2.1 Mõju Natura aladele ja kaitsealadele

Vaivara vallas asuvad kaitsealad ja Natura 2000 võrgustikku kuuluvad alad on hõlmatud roheline võrgustiku koosseisu ning arendustegevust neile aladele planeeritud ei ole, va väikeses mahus Udria maastikukaitsealal:

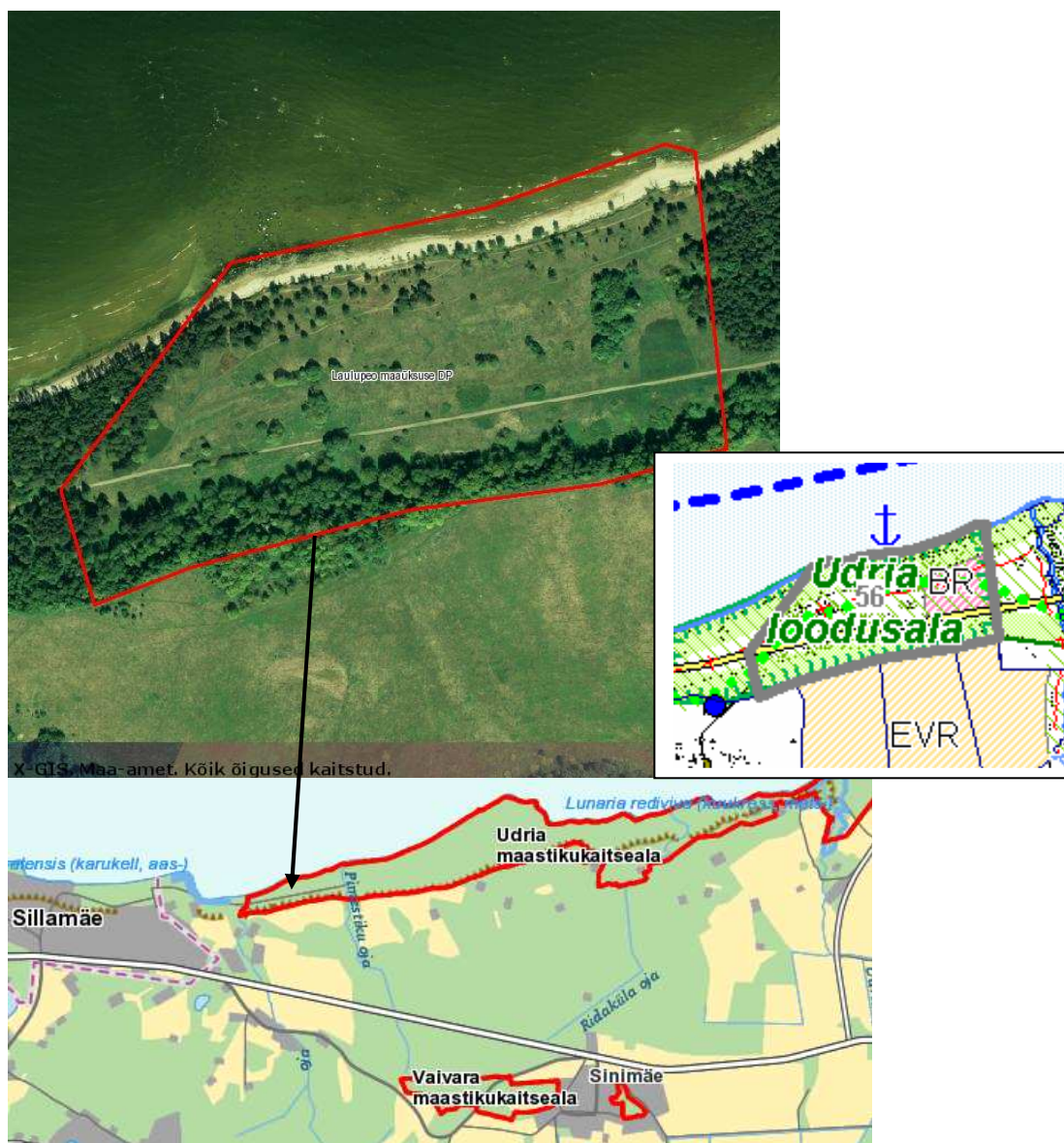
- reserveeritud äriala Perjatsi külas (Laulupeo mü DP³⁰) Perjatsi piiranguvööndis, vt illustratsioon 10.

Vastavalt Udria maastikukaitseala kaitse-eeskirjale on Perjatsi ja Udria piiranguvööndi kaitse-eesmärk pangapealse avamaastiku ja rannamaastiku ilme säilitamine ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Mõlemas piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja väetiste kasutamine. Kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine, arvestades seda, et kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud: kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut; anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks; anda projekteerimistingimusi; anda ehitusluba.

Kaitsealale jääb üle 50 hektari niitusid, millest väärtuslikumad – kuivad niidud lubjarikkal mullal – asuvad Perjatsi piiranguvööndis. Neil niitudel kasvab ohideesid³¹.

³⁰ Esitatud on taotlus Laulupeo mü DP algatamiseks (DP-d pole veel algatatud).

³¹ Eesti Loodus, 2007/2 „Udria maastikukaitseala” Piret Kiristaja.

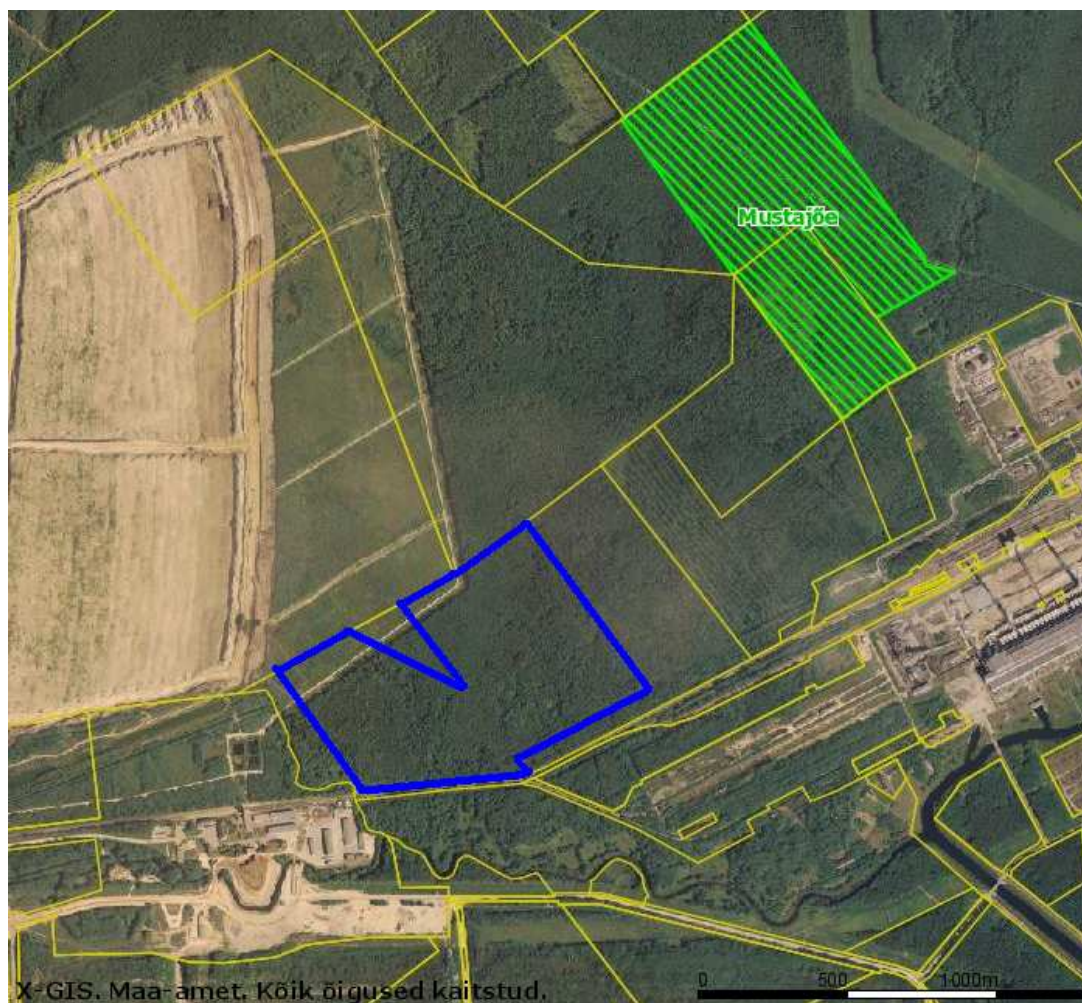

Illustratsioon 10. Udria maastikukaitsealasse reserveeritud äriala

Äriala reserveerimise eesmärk on kinnistu puhkealana kasutamise võimaluste selgitamine maastikukaitseala tingimustes (esitatud taotlus maaüksuse jagamiseks kuni viieks krundiks: 3 maatulundusmaa sihtotstarbega krundi; 1 ärimaa sihtotstarbega krunt – puhkajate teenindamiseks; 1 transpordimaa sihtotstarbega krunt – krundi läbiv tee). Reserveeritud äriala on täna kasutusel organiseerimata rekreatiivalana, tegemist on populaarse suvituskohaga (liivarand), millele viitavad ka ala läbivad isetekkelised jalg- ja sõiduteed (autoga sõidetakse liivarannani) ning puhkeplatsid (vt illustatsioon 10). Negatiivsed ilmingud, mis võivad esineda organiseerimata turismi puhul, on: tallatakse ja vigastatakse metsapuude looduslikku uuendust, mistõttu puistu uuenemisvõime väheneb; olemasolevad puud ja põõsad saavad viga; alustaimestik, samblad ja samblikud saavad kahjustada (eriti sõidukite liikluse korral looduslikul alal, mis küll ka täna on keelatud aga ikkagi toimub) ning sellele võib järgneda pinnase-, vee- ja tuuleerosioon; suurem tulekahjuoht; prügi kuhjumine alale. Kuna tegemist on maastikukaitsealaga, on eelmainitud ilmingute esinemine tänastes oludes tõenäoline ja senine organiseerimata turism alal negatiivse mõjuga.

Maastikukaitseala naabrusesse on reserveeritud elamuala (vt illustratsioon 10), mis suurendab samuti eeldatavalt survet maastikukaitsealale, kuna inimesed kasutavad eelkõige loodust just enda koduümbruses. Seetõttu on oluline, et rannikuäärne rekreatiivala oleks kasutusel organiseeritult – tagatud peab olema jalgteede, prügikastide, ametlike lõkkekohtade olemasolu ja kord, vältimaks isetegevust jne. Kui lähtuda antud kohas hajaasustuse põhimõtetest siis üksikud elamud ja hästi lahendatud teenindushoone suurendavad alal toimuva üle kontrolli. Alal tuleb olulise keskkonnamõju ja koormustasuvuse ületamiseks vältida tihedama asustuse teket (hooned peaks olema teineteisest kohustusliku minimaalse kuja 50 m asemel näiteks min 100 m kaugusel ja elamukrundid ala naabruses min 2 ha). Käesoleva aruande ptk. 8 seatud keskkonnatingimuse alusel tuleb ranniku ääres asuvale Udria maastikukaitsealale ehitamisel koostada detailplaneering ja sellele läbi viia keskkonnamõju strateegiline hindamine, ennetamaks ja vältimaks olulist negatiivset keskkonnamõju ja tagamaks maastikukaitseala kaitse-eesmärkide täitmine.

Natura 2000 võrgustikku kuuluvast Mustajõe loodusalast ligi 1 km kaugusele jääb reserveeritud mäetööstusmaa põlevkivi kaevandamise eesmärgil – esitatud taotlus Kauramäe DP algatamiseks, vt illustratsioon 11. Mustajõe loodusalaga kaitstavad elupaigatüübid on rohunditerikkad kuusikud ning soostuvad ja soo-lehtmetsad; II lisas nimetatud liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on laialehine nestik.

Illustratsioon 11. Reserveeritud mäetööstusmaa (piiritletud tumesinise kontuurjoonega) põlevkivi karjääri rajamiseks ca 1 km kaugusel Mustajõe hoiualast

Soostunud ja soo-lehtmetsade tüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Metsad on niisked või märjad, nendes on kujunenud turbakiht, kuid viimane on reeglina üsna õhuke. Lähtuvalt eeltoodust võib kaevanduse kasutuselevõtt mõjutada veerežiimi ümbruskonnas, sh ka Mustajõe loodusallas, ning seetõttu avaldada negatiivset mõju kaitstavate elupaigatüüpide kaitse-eesmärkidele. Mäetööstusmaa detailplaneeringu koostamisel tuleb läbi viia ka keskkonnamõju strateegiline hindamine. Kui detailplaneeringut ei koostata tuleb läbi viia kaevandusprojekti koostamise ja kaeveloa taotlemise koosseisus keskkonnamõju hindamine.

5.3 Veevarustusega seotud mõjud

Uue Vaivara valla üldplaneeringuga, sh kehtestatud ja menetluses olevate detailplaneeringutega ning üldplaneeringus määratud reservmaadega luuakse alus oluliseks elanike arvu kasvuks valla territooriumil. Üldplaneeringuga reserveeritakse uusi äri- ja tootmismaid, soodustades ettevõtluse edendamist vallas. Eelmainituga seoses suureneb vallas tulevikus oluliselt joogivee vajadus/tarbimine ja puhastamist vajava reovee hulk.

Suurimaks arenduspiirkonnaks Vaivara valla uues üldplaneeringus on Olgina ümbrus – st üldplaneeringus määratud Olgina arengupiirkond (vt arengupiirkondi ptk 2.1). Olgina arengupiirkonnas on suurimate detailplaneeringute aladel veetarbimine nende detailplaneeringute andmetel järgmine:

- Sininõmme DP³² - 88 m³/d;
- Kuusiku DP³³ - 120 m³/d;
- Mäealuse DP³⁴ - 1190 m³/d;
- Futura DP³⁵ - 620-710 m³/d.

Vaivara vallas kinnitatud põhjaveevarud on toodud tabelis 6:

Tabel 6. Vaivara vallas kinnitatud põhjaveevarud³⁶

Põhjaveemaardla	Põhjaveemaardla piirkond	Veekihi geoloogiline indeks	Põhjaveevaru, m ³ /ööp	Varu kategooria ¹ ja otstarve	Kasutusaeg
Vaivara vald	Vaivara vald	O-C	350	P	kuni 2020
	Vaivara vald	V ₂ vr	800	P	kuni 2020

* Prognoosvaru P on haldus- või hüdrogeoloogilise piirkonna põhjavee tarbevaru eeldatav hulk, millega tuleb arvestada piirkonna arengukavade koostamisel, vee erikasutuslubade väljastamisel ja ühest puurkaevust koosneva veehaarde projekteerimisel.

³² „Vaivara vallas asuvate Oja, Sininõmme, Villu, Viilu ja Koolipõllu maaüksuste detailplaneering”, kehtestatud 29.03.2007. a Vaivara Vallavolikogu otsusega nr 86.

³³ „Vaivara vallas Olgina alevikus asuva Kuusiku maaüksuse ning selle kontaktvööndiala detailplaneering”, kehtestatud 28.02.2008. a Vaivara Vallavolikogu otsusega nr 152.

³⁴ „Olgina alevikus ja Tõrvajõe külas asuvate Mäealuse maaüksuste detailplaneering”, vastuvõetud 18.12.2008. a Vaivara Vallavolikogu otsusega nr 193.

³⁵ „Vaivara vallas Olgina alevikus ja Tõrvajõe ning Peeterristi külas asuva Futura detailplaneering”, algatatud Vaivara Vallavolikogu 07.02.2008. a otsusega nr 148.

³⁶ Keskkonnaministri 6. aprilli 2006. a käskkiri nr 409 „Ida-Viru maakonna põhjaveevarude kinnitamine”.

Lisaks eelpool loetletud Olgina arengupiirkonna suurimatele detailplaneeringutele, on piirkonnas kehtestatud ja menetlemisel mitmeid väiksemas mahus detailplaneeringuid. Samuti on uues üldplaneeringus reserveeritud eelpool toodud detailplaneeringute vahelisele alale uusi territoriaalselt sama suuri arendusalasid (elamualasid). Olgina arengupiirkonnas kavandatud suureneb tulevikus oluliselt joogivee vajadus, mille katmiseks ei piisa kinnitatud põhjaveevardudest ning see võib osutada arendustegevuses, sh üldplaneeringu elluviimisel oluliseks takistuseks. Kui linna, asula või omaette paikneva veekasutaja või veekasutajate grupi põhjaveetarve ühest põhjaveekihi ületab 500 m³/d, on veevõtuks vajalik kinnitatud põhjaveevardu olemasolu.³⁷ Seetõttu tuleb kogu Olgina arengupiirkonna veetemaatikat vaadata ühtse tervikuna ja leida parim võimalik lahendus kogu piirkonna veevarustuse lahendamiseks.

Otstarbekas oleks Olgina arendusala veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteem tulevikus lahendada Narva linna baasil st tuua joogivesi Narva veevõrgust ja pumbata reovesi Narva kanalisatsioonisüsteemi. Piirkonna arendamisel on vajalik teha koostööd AS-iga Narva Vesi ning torustike projekteerimisel arvestada ümberkaudsete planeeringutega.

Üldplaneeringus on veevärgi ja kanalisatsiooni lahendamisel aluseks „Vaivara valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava³⁸” (ÜVK). Siiski ei arvesta arengukava kõigi menetluses olevate detailplaneeringutega ega ka üldplaneeringus reserveeritud uute hoonestusaladega. Kuna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamise aluseks on kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava”, mis koostatakse vähemalt 12 aastaks, tuleb Vaivara valla ÜVK arengukava täiendada ja viia vastavusse uue üldplaneeringuga. Täna on mitmetes detailplaneeringutes veevärgi ja kanalisatsiooni lahendamisel pakutud välja mitmeid lahendusi (puurkaevude baasil ja/või Narva linna veehaardest jne), vaatlemata piirkonda kui tervikut. Samuti tuleb arvestada, et „Narva linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2008-2020”³⁹ ei arvesta Olgina arengupiirkonna arenguga. See tähendab, et selle piirkonna veevarustuse ja kanalisatsiooni lahendamise küsimusele on toimiv ja täpselt kõigi osapooltega kokkulepitud vastus leidmata. Üldplaneeringu tasandil on täpset tehnilist lahendust ka raske pakkuda, sest teadmata on arenduste järjekord ning arendamise tempo. Otstarbekas võib seetõttu olla Olgina arengupiirkonnale eraldi veevarustuse ja kanalisatsiooni skeemide väljatöötamine, kus arvestatakse juba kehtivaid või lähiajal kehtestatavaid detailplaneeringuid, AS Narva Vesi tehnilisi tingimusi, ala arendamise etapilisust, lahenduse keskkonnamõju minimeerimist jms. Vastav töö on otstarbekas koostada ala arendajate ja Vaivara Vallavalitsuse koostöös.

Kuni Olgina arengupiirkonnale pole koostatud eraldi veevarustuse ja kanalisatsiooni skeemi on lahendamata ka tekkiva reovee puhastamise ja heitvee väljalasuse küsimus. Uute arendusalade reovee suunamisel Olgina puhastisse või uue reoveepuhasti

³⁷ Põhjavee uurimise, kasutamise ja kaitse korra ning puurkaevude projekteerimise, puurimise, konserveerimise ja likvideerimise korra kehtestamine. Vastu võetud keskkonnaministri määrusega nr 8

³⁸ Vaivara Vallavalitsus. Veevarustuse ja kanalisatsiooni arengukava. OÜ Projektikeskus. 2002 (täiendatud september 2007-jaanuar 2008)

³⁹ Narva Linnavolikogu 19.06.2008. a otsusega nr 225 kinnitatud Narva linna ühisveevärgi ja – kanalisatsiooni arendamise kava”

http://www.narva.ee/ee/linnakodanikule/kohalik_omavalitsus/pohimaarus_arengukavad_planeering/page:966

ehitamisel ja seejärel heitvee suunamisel Soldina peakraavi või Tõrvajõkke, mis omakorda suubuvad Narva jõkke, võivad mõju avaldada eelmainitud veekogude veekvaliteedile. Täpsemad hinnangud mõju ulatusele tuleb seetõttu hinnata Olgina puhasti rekonstrueerimise või uue puhasti rajamise projekti keskkonnamõju hinnangus, hinnates muu hulgas heitvee reostuskoormuse mõju suublale. Kui on võimalik puhasti rekonstrueerimine ja uue rajamine tuleks parima lahenduse saamiseks hinnata alternatiive arvestades ka seda, kuidas tagatakse olemasoleva Olgina reovee käsitlemine puhasti ümberehitamise perioodil. Sealjuures tuleb tähelepanu juhtida sellele, et puhasti lahenduse väljatöötamisel tuleb arvesse võtta kogu arenduspiirkonnas kavandatud ja võimaluse korral kaaluda puhasti rekonstrueerimise/rajamise asemel ka reovee pumpamist Narvasse AS-i Narva Vesi hallatavasse süsteemi. Samuti tuleks hinnata sademevee teket piirkonnas, kuna ulatuslikult on ette näha asfalteeritud pinnase ja kaetud alade (hoonete katused jms) suurenemist. Oluline on jälgida, et sademevesi parklatest jt kohtadest, kus on võimalus sademevee reostamiseks, läbiks see enne ära juhtimist loodusesse õli- ja liivapüüdurid.

Uusarenduse puhul on ÜVK arengukavas sätestatud nõuded detailplaneeringu ÜVK osale, mida tuleb jälgida detailplaneeringu elluviimisel. Reoveekogumisaladel tuleb enne ühiskanalisatsiooni väljaehitamist kasutada kogumiskaevu. Sealjuures peavad kaevu valdajad säilitama ka tõendusmaterjali kaevu regulaarse tühjendamise kohta (äraveo kviitungid, kasutatava vee näidud vähemalt kord kvartalis, et saada võrrelda vee tarbimist hoonetes ja ära veetava reovee kogust).

Hajaasustusega aladel tuleb üldplaneeringu elluviimisel reoveekäitlus lahendada kogumiskaevude, imbsüsteemide või kohalike puhastite abil. Arvesse tuleb võtta, et nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega alale ei tohi immutada ilma eelneva bioloogilise puhastamiseta heitvett. Heitvee pinnasesse immutamisel tuleb jälgida Vabariigi Valitsuse määrust „Heitvee veekogusse või pinnasesse juhtimise kord“.

Kuna Vaivara vald asub valdavalt nõrgalt kaitstud või kaitsmata põhjaveega alal (vt ptk 3.2.3 Põhja- ja pinnavesi), tuleb üldplaneeringu elluviimisel pöörata erilist tähelepanu põhjavee kaitsele ja võtta kasutusele täiendavad meetmed põhjavee reostuse vältimiseks. Seda enam, et põhjavee kvaliteet ja selle kaitse küsimused on just Ida-Virumaal, sh Vaivara vallas teravalt päevakorras. Ehitustegevusel tuleb võtta kasutusele meetmed põhjavee reostuse vältimiseks ning hoonetele kasutusloa andmisel veenduda reoveekäitluse nõuetele vastavusega. Juba olemasolevate tegutsevate suuremate reostusallikate (karjäärid, tuhaväli, prügimäed, elektri jaam, jääkreostusallikad) reostuse likvideerimisega, vähendamisega jne tegeletakse projektipõhiselt ja täpsemalt seda osa üldplaneeringus ega KSH-s ei käsitleta, sest varasem ehk olemasolev senine maakasutus on sõltumatu üldplaneeringuga määratud.

5.3.1 Kaevandusalade kasutuselevõtmisega seotud võimalikud mõjud

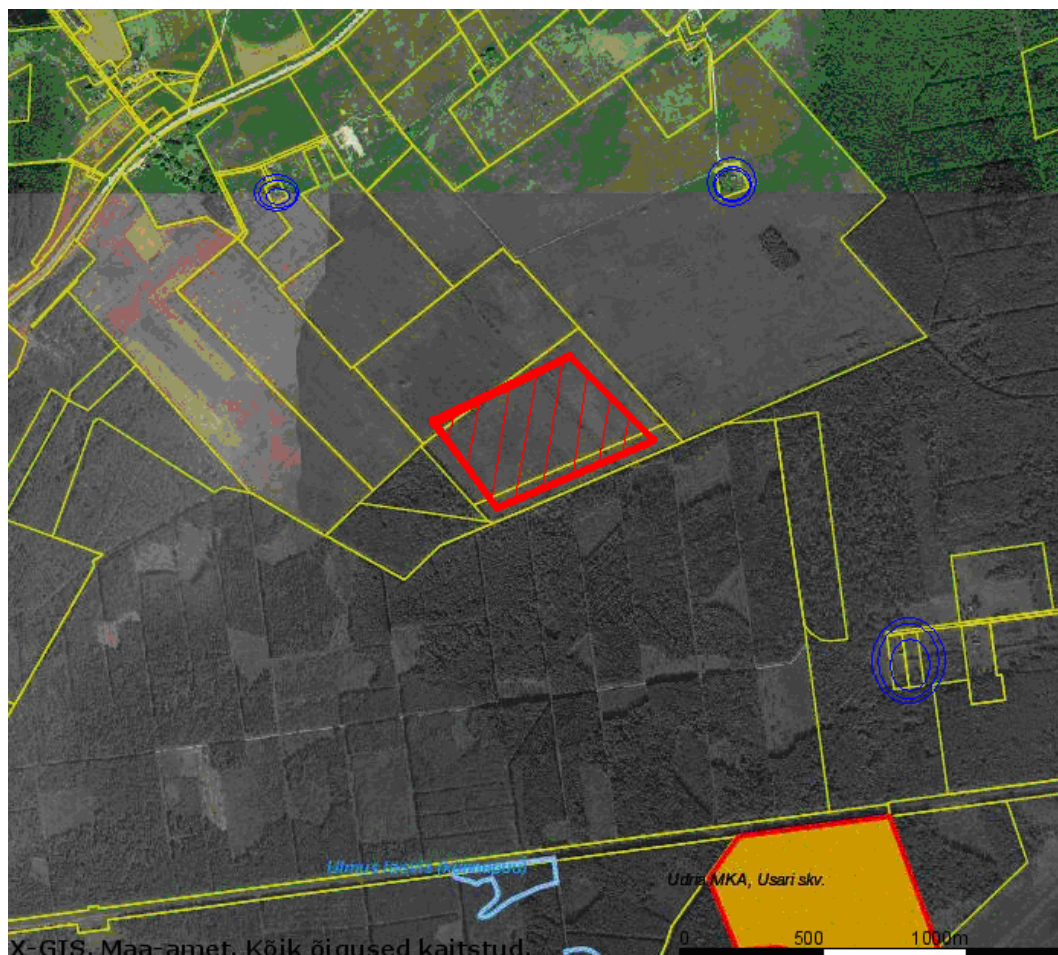
Uues Vaivara valla üldplaneeringus on reserveeritud 2 mäetööstusmaad:

- Laagna külas Tõrvajõe ääres lubjakivi kaevandamiseks (Laagna lubjakivimaardlas, vt illustratsioon 12);
- Auvere külas põlevkivi kaevandamise eesmärgil (vt ptk 5.2.1, illustratsioon 11).

Laagna lubjakivi maardla (registri nr 785):

- avamata;
- jääkvaru 2023,0/- (Ta/Ra)tuh m³;
- pindala 24,67 ha;
- kasuliku kihi keskmine paksus 8,2 m;
- olulisi looduskaitselisi ja infrastruktuurilisi piiranguid ei ole;
- varudest põhjavees % - 98 %;
- ehituslubjakivi.⁴⁰

Maardla registrikaardi andmetel ulatub karjääri tegevuse lõpp-perioodil veevarustust mõjutava depressiooni raadius 3000 m-ni. Lähim puurkaev asub registrikaardi andmetel 1,7 km kaugusel ning veetaseme langus kaevus on väike.⁴¹ Üldplaneeringu kaardi andmetel asub lähim puurkaev (sh elamu) vähem kui 800 m kaugusel karjääri piirist. Maardlast ehk reserveeritud mäetööstusmaast vähem kui 50 m kaugusel lookleb paralleelselt Tõrvajõgi. Ca 1,5 km kaugusel kagus asub Udria maastikukaitseala Usari sihtkaitsevöönd (Udria loodusala) ning ca 1,3 km kaugusel maardla piirist asub künnapuu - III kategooria kaitsealuse liigi kasvukoht.

Illustratsioon 12. Reserveeritud mäetööstusmaa Laagna lubjakivimaardlas (tähistatud punase kontuurjoonega ja viirutatult), sinise ringiga tähistatud lähimad elamualad

⁴⁰ <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1097724/Lubjakivi.doc>

⁴¹ Info Maa-ameti kaardiserverist

<http://xgis.maaamet.ee/xGIS/bronx/maardlad/showdata.aspx?registrikaart=785>

Karjääri rajamisel ja lubjakivi kaevandamisel kaasneb eeldatavalt oluline negatiivne keskkonnamõju. Täielikult muutub maastik (tekib süvend) ja hävineb taimkate. Kaevandamisega kaasneb müra, tolm ja muutub veerežiim. Enne karjääri kasutuselevõttu tuleb läbi viia võimalikud uuringud karjääri kasutuselevõtuks ja selgitada välja võimalikud ohud Tõrvajõe, ümberkaudsetele elanikele, kaevudele, Laagna pargile jne. Detailplaneeringu või kaevandusprojekti koostamise ja kaeveloa taotlemise koosseisus tuleb läbi viia keskkonnamõju hindamine (detailplaneeringu puhul keskkonnamõju strateegiline hindamine).

Reserveeritud on mäetööstusala Auvere külas (esitatud taotlus Kauramäe DP algatamiseks) üleriigilise tähtsusega Eesti maardlas põlevkivikarjääri rajamiseks.

Tegemist on Narva kaeveväljas asuva Narva III põlevkivikarjääri mäeeraldisega, mis asub Eesti põlevkivimaardla kirdeosas Narva karjääri ja Eesti Elektri jaama tööstusterritooriumite vahel. Detailplaneeringu ala pindalaks on ca 59 ha. Karjääri kasutuselevõtul alandatakse karjäärides põhjavee tase allapoole põlevkivikihi tasapinda. Aastas pumbatakse välja keskmiselt 10,5 miljonit m³ vett, mis suunatakse äravoolukraavide ja jõgede kaudu Soome lahte⁴².

Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõige 1 punkt 29 on pealmaakaevandamine suuremal kui 25 ha suurusel alal olulise keskkonnamõjuga tegevus. Lisaks sellele jääb reserveeritud mäetööstusmaa lähedusse Mustajõe loodusala, millele võib kaevanduse rajamine olulist negatiivset mõju avaldada (vt ka ptk-i 5.2.1 lõppu). Detailplaneeringu koostamisel tuleb läbi viia ka keskkonnamõju strateegiline hindamine. Kui detailplaneeringut ei koostata tuleb läbi viia kaevandusprojekti koostamise ja kaeveloa taotlemise koosseisus keskkonnamõju hindamine.

Narva karjääri ammendatud alale (kaeveväli nr 10) Mustanina külas on üldplaneeringuga reserveeritud tuulepargi maa-ala. Täpsemalt käsitleb sellega kaasnevaid võimalikke mõjusid käesoleva aruande ptk 5.4.2.

5.4 Energia tootmisega sh tuuleparkide arendamisega seotud mõjud

Vaivara valla üldplaneeringus reserveeritakse uusi äri- ja tootmismaid, samuti ulatuslikult uusi elamualasid, mille hoonestamise puhul suureneb energia tarbimine: küte, elekter, tööstuse energiavajadus jne. Muuhulgas on suured kaubanduskeskused olulised energia tarbijad.

Eestis baseerub elektritootmine suures ulatuses taastumatul loodusvaral. Aastal 2007 elektri brutotoodangu energiaressurssidest moodustas põlevkivi 90,18 %⁴³ ehk taastumatu loodusvarana fossiilne kütus. Põlevkivi kasutamise negatiivne keskkonnamõju (õhukvaliteedile, põhjaveele, inimese tervisele jne) avaldub suures osas just kohaspetsiifiliselt. Seetõttu mõjutab Narva Elektri jaamade paiknemine Vaivara vallas ja Narva linnas eelkõige kohalike elanike elu- ja looduskeskkonda. Kuid lähtuvalt põlevkivi energeetika vajalikkusest riiklikul tasandil ning põlevkivimaardlate ja suurte energiakomplekside asumisest valla territooriumil ei ole üldplaneeringuga, st valla tasandil, võimalik olemasolevat olukorda oluliselt muuta.

⁴² Kauramäe detailplaneeringu algatamise taotluse seletuskiri
http://vaivaravald.ee/dp/Kauramae/Kauramae_pdf/seletuskiri_Kauramae.pdf

⁴³ Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium 2007 *Eesti energeetika arvudes 2007*. Tallinn
<http://www.mkm.ee/index.php?id=1787>

Eestis planeerimise valdkonnas energia tarbimise vähendamiseks ja sellest tulenevate negatiivsete keskkonnamõtjude vähendamiseks olulisi suunilusi vms ei ole. Peamised olulisemad meetmed negatiivsete keskkonnamõtjude vähendamiseks on seotud energia tootmise tehnoloogilise poolega ja põlevkivi kasutamise vähendamisega läbi taastuvenergia osakaalu suurendamisega energia tootmises. Viimast silmas pidades on ka Vaivara valla territooriumil arendajate poolne surve arendada tuuleparke ning sellest tulenevalt sätestati üldplaneeringuga Vaivara valda tuuleparkide arendamise tingimused (vt järgmine ptk 5.4.1) Kuigi tuulepargid valdavalt otsest majanduslikku kasu vallale ja selle elanikele ei too (500 MW tuulepark võiks luua kuni 80 spetsialisti töökohta, kuid arvata võib, et kohalike elanike oleks nende seas vähe, mistõttu see ei mõjuta oluliselt valla tulubaasi), on tuuleenergia kasutamine positiivse mõjuga - väheneb taastumatu loodusressursi põlevkivi kasutamine elektrienergia tootmiseks, millega vähenevad emisioonid atmosfääri. Tuuleenergia kasutuselevõtt aitab tõenäoliselt antud juhul vähendada suurema reostuse (õhusaaste, kaevandusmüra, kaevandusalade kuivendamise mõjud) mõju. Seetõttu saab sellega kaasnevat mõju regioonis vaadelda kui ulatusliku regionaalse mõju vähendamist väiksema ja piiritletuma keskkonnamõju (müra tuulikute ümbruses jms) vastu. Lisaks aitab tuuleenergia kasutamine kaasa energiaallikate mitmekesistamisele ja kliimamuutustega võitlemisele.

Energiatootmise negatiivsete mõjude kompenseerimiseks tuleb üldplaneeringus kavandatava arendustegevuse elluviimisel pöörata tähelepanu energiasäästu meetmetele, seda nii keskkonnahoiu kui majanduslikel eesmärkidel. Energiasäästu meetmed tuleks määrata soovitatavalt igas detailplaneeringus või projektis vastavalt kavandatava objekti eripärale. Alates 01.01.2009. a tuleb vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2002/91/EÜ energiatõhususe kohta projekteeritavatele hoonetele väljastada energiamärgis⁴⁴.

Lähtuvalt hea õhukvaliteedi tagamisest on vallas keelatud kivisöe ja põlevkivi individuaalne kasutamine kütteks (va. juhul, kui selline lahendus on välja ehitatud enne üldplaneeringu kehtestamist). Üldplaneeringus soovitatakse vältida õlikütet ja ainult elektrikütte baasil lahendusi. Soovitav on ühepereelamute rajamisel ja rekonstrueerimisel kasutada soojusvahetuspumpasid (maakütte pumbad, õhksoojuspumbad jms). Samuti on otstarbekas energiatõhususe parandamiseks vajadusel vanu hooned täiendavalt soojustada.

5.4.1 Tuuleparkide arendamine vallas

Üldplaneeringu koostamise ajal ja enne seda on mitmed arendajad soovinud arendada Vaivara vallas tuuleparke - vallale esitatud mitmeid taotlusi määrata läbi detailplaneeringute või üldplaneeringu tuuleenergeetika tootmisalasid valda. Sealjuures 2006. aastal on tehtud ettepanek koostada Vaivara valla olulise ruumilise mõjuga objekti (tuulepargi) asukoha valiku teemaplaneering, millest Vaivara Vallavalitsus keeldus. Lähtuvalt sellest on viimastel aastatel tuuleenergeetika arendamise teema olnud vallas jätkuvalt aktuaalne. Üldplaneeringus oli seetõttu oluline määrata alad ja seada tingimused, kuhu ja kuidas lubatakse Vaivara vallas rajada tuuleparke, ilma et valla (elu)keskkond selles kannatada saaks.

⁴⁴ Energiamärgis on dokument, mis väljastatakse projekteeritavale või olemasolevale sisekliima tagamisega hoonele ja mille eesmärgiks on anda teada, milline on selle hoone projekteeritud energiavajadus või tegelik energiatarbimine. Energiamärgisele tuleb lisada hoone energiatarbimist vähendavate abinõude loetelu

Seni on Eestis olnud trend, et esmase asukoha valiku tuulepargi arendamiseks teevad maad kokku ostes või selleks eellepinguid sõlmides arendajad. Samas ilma teemaplaneeringu, valla üldplaneeringu ja seal seatud tingimusteta tuuleenergia arendamise kohta on valikud tehtud vaid maa kättesaadavusest, tuuleandmetest, tehnilistest võimalustest jne. Reeglina toob see kaasa vaidlusi, vastuolu kohalike elanike poolt jne. Seetõttu võib Vaivara valla otsust lahendada tuuleenergia tootmiseks sobilike alade esmase sobilikkuse hinnang üldplaneeringu kaudu pidada mõistlikuks. Tuuleenergia tootmiseks sobilike alasid ei saa hinnata ilma kogu valla arengu suundi tundmata.

2008. a on koostatud on OÜ Hendrikson & Ko poolt „Vaivara vallas olulise ruumilise mõjuga objekti (tuulikupargi) teemaplaneering. Eelhinnang – visuaalne mõju ja müra”, mille tulemuseks valmis aruanne ja kaart. Viimases on määratud põhimõtteliselt sobivad alad tuuleenergia arendamiseks, kus arendajate ettepaneku korral on põhjendatud planeeringu algatamine. Analüüsi käigus rakendati 900 m puhveralaseid elamualade, puhkealade ning tuulikute vahel. Tuuleenergia arendamise osas selgus arutelude ja läbi viidud elanikkonna küsitluse käigus omavalitsuse nägemus kuhu võib lubada tuuleparkide arendamist. Vallavalitsus jõudis arutelude tulemusel ja analüüsidest valla muid arengupotentsiaale (elamute ehitus, äri- ja tööstusalade rajamine jms) ning olemasolevat keskkonda (arvestati rohevõrgustikku, energiatootmise ja kaevandusalade vahel metsa säilitamise vajalikkust jms aspekte) tulemusele, et võimalikud tuulikud võivad asuma ainult raudteest lõuna pool, eemal elamualadest ja kohas, kus nad avaldavad minimaalseimat võimalikku negatiivset mõju valla keskkonnale. Otseselt sobilikuks kohaks peeti juba kaevandatud alasid, sest seal puudub asustus.

Eelpool toodud kaalutlusi arvestades on Vaivara valla uue üldplaneeringuga reserveeritud tuulepargi ala Vaivara valla lõuna osasse (Sirgala karjääri kaevandatud alale). Sirgala karjääri kaevandatud ala puhul on tegemist juba inimese poolt rikutud tehismaastikuga, mis asub tööstuspiirkonnas – eemal elamualadest. Samuti jääb ala enamuse Vaivara valla elanike jaoks olemasoleva elektriijaama taha, st tuuleparki ja olemasolevat elektriijaama jääb elanikkonnast eraldama ulatuslikum metsaala, mis on maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” alusel ka rohevõrgustiku osa. Võimalikud negatiivsed keskkonnaaspektid (müra, visuaalne häirimine jne) avaldavad seetõttu selles asukohas minimaalselt negatiivset mõju olemasolevale valla elanikkonnale ja valla asustusstruktuuri toimimine ei kannataks nende rajamise tõttu. Täpsemalt reserveeritud tuulepargi teemat käsitleb järgmine peatükk 5.4.2.

Ülejäänud valla territooriumil (st mujal raudteest lõunasse jääval alal) võib tuuleparkide arendamine olla võimalik, kuid selleks tuleb koostada osaüldplaneering. Täpsemalt on määratud osaüldplaneeringu ala Mustanina, Vaivara, Hundinurga ning Auvere külas, et selle käigus teha täpsem tuulikute asukohavalik arvestades rohevõrgustiku osaks olevaid metsasid ning olemasolevat hoonestust.

Tuulegeneraatorite püstitamisel ja tuulepargi rajamisel Vaivara valda tuleb lähtuda järgmistest tingimustest:

- Oma kinnistu tarbeks võib paigaldada ühe kuni 0,1 MW tuulegeneraatori detailplaneeringu või projekteerimistingimuste alusel arvestades üldplaneeringu pkt 2.2.7.3 tabelis 4 toodud kuja ja eeldusel, et tuuliku

kõrgus maapinnast ei ületa 20 m. Alla 0,1 MW tuuliku paigutamiseks naaberelamule lähemale kui 500 m tuleb alati koostada detailplaneering;

- Üle 0,1 MW võimsuseid tuulegeneraatoreid ei tohi paigaldada Vaivara valda läbivast Tallinn-Peterburi raudteest põhja poole jäävale alale. Üle 0,1 MW võimsused tuulegeneraatorid ei tohi paikneda elamutele lähemal kui 900 m. Täpne tuulikute ja hoonete vaheline kaugus täpselt detailplaneeringus või projekteerimistingimustes;
- Reserveeritud tuulepargimaale (HTR) või muudesse Vaivara valda tulevikus kavandatavasse tuuleparkidesse tohib püstitada ainult 2 MW või suurema võimsusega uusi tuulegeneraatoreid. Sellise piirangu seadmise eesmärk on tagada parima võimaliku tehnoloogia kasutamine ning vananenud ja ebaots-tarbekate lahenduste vältimine.
- Kõik tuulepargid Vaivara vallas tuleb kooskõlastada Kaitseministeeriumiga planeeritavate tuulegeneraatorite kõrguse ja asukoha osas kohe peale projekteerimistingimuste väljastamist eskiisistaadiumis (juhul, kui tuulegeneraatorid paigutatakse üldplaneeringu kaardil olevale HTR alale). Juhul, kui tuulepargi asukoht määratakse valla osa üldplaneeringuga, tuleb seda teha kooskõlastatult Kaitseministeeriumiga.

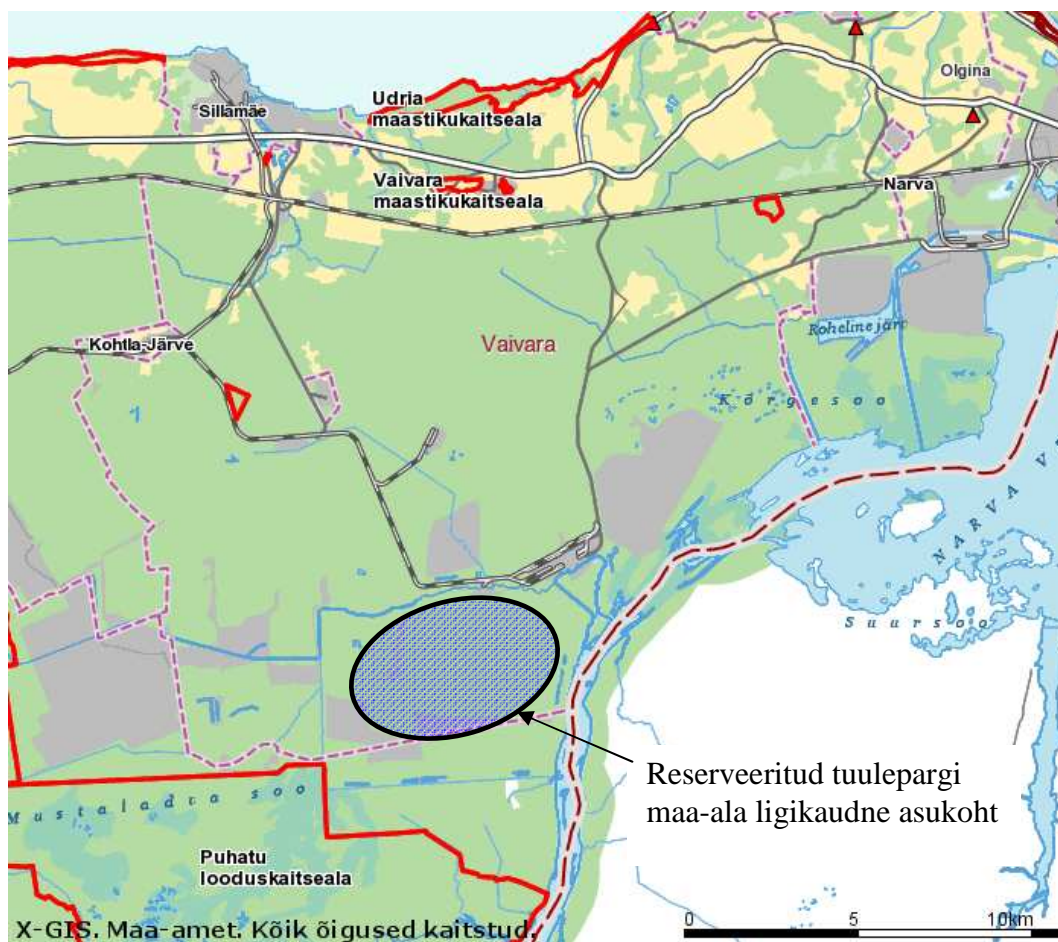
Tuuleparke, mis rajatakse üldplaneeringus näidatud reserveeritud tuulepargimaale (üldplaneeringu kaardil tähisega HTR), on lubatud projekteerida projekteerimistingimuste alusel. Samuti võib projekteerimistingimuste alusel paigaldada üksikut kuni 0,1 MW võimsusega tuulikut, kui need on lähimast naaberelamust vähemalt 500 m kaugusel. Tuulepargi projektile tuleb koostada keskkonnamõju hindamine (KMH). KMH aruanne peab valmima ja saama heakskiidu enne ehitusloa väljastamist.

Tuuleparkide rajamiseks ei algatata uusi üld- ja detailplaneeringuid Tallinn-Peterburi raudteest põhja poole jäävale alale. Kõik tuulepargid, mille asukoht ei ole HTR alal ja mida kavandatakse raudteest lõuna poole, eeldavad valla osa üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamist. Lähtuvalt soovist rajada tuulepark alale, mis hõlmab Mustanina, Vaivara, Hundinurga ning Auvere külasid, sätestati sinna alale valla osa üldplaneeringu kohustus (vt Üldplaneeringu kaart – valla osa üldplaneeringuga täpsemalt lahendatav ala). See on vajalik, et määrata tuuleparki kavandatavate tuulegeneraatorite täpne asukohavalik arvestades olemasolevat hoonestust ja rohevõrgustiku osaks olevaid metsasid.

5.4.2 Reserveeritud tuulepargi maa-ala kasutusele võtu võimalik mõju

Üldplaneeringus on reserveeritud tuulepargi maa-ala Narva karjääri ammendatud alale (kaevväli nr 10) Mustanina külas. Ala asub Vaivara valla lõuna osas, Eesti Elektri jaama energiakompleksi läheduses - edela suunas (vt illustratsioon 13).

Reserveeritud tuulepargi ala on suuruseks on ca 6000 ha. Reserveeritud alast lõunasse ca 1,6 km kaugusele jääb Puhatu looduskaitseala, nende vahele jäävad Narva karjääri töötavad alad. Ca 1 km kaugusele reserveeritud tuulepargi maa-alast jäävad suvilad (SÜ Mustajõe Auvere külas).

Illustratsioon 13. Üldplaneeringus reserveeritud tuulepargi maa ligikaudne asukoht

Üldplaneeringu koostamise ajal on antud lisahinnang eelmainitud maa-ala sobivuse kohta tuulepargi rajamiseks. Viimase eesmärk oli anda ülevaade Narva karjääri ammandatud alale kavandatava tuulepargiga seonduvatest võimalikest keskkonnamõjust ja maa-ala looduskeskkonna potentsiaalselt sobivusest tuulepargi rajamiseks. Hinnangus käsitleti tuulepargi rajamisega tekkida võivaid keskkonnamõjusid lähtudes selle asukohast ja sealsetest tingimustest (looduslikud olud, inimasustus, müra, varjutus ning nende mõjud jne).

Kavandatud uue tuulepargi koguvõimsuseks on Vaivara vallas kavandatud ca 500 MW. Esialgse visiooni kohaselt on kavandatavate tuulegeneraatorite orienteeruvaks arvuks 150-170. Iga üks võimsusega 3 MW ja kuni ca 135 m torni kõrgusega. Samas on lubatud alal ka suuremad tuulegeneraatorid, kui sellega nõustub Kaitseministeerium (maksimumvõimsuseks on lubatud kuni 10 MW, siis oleks tuulikuid alal ca 50 ja nende kõrgused on kuni 158 m). Tegemist oleks Eesti mastaabis ühe suurima kavandatava tuulepargiga. 2008. a lõpu seisuga oli Eesti tuuleparkide koguvõimsus vaid 78 MW. Sellise suure pargi rajamist antud kohta soosib naabruses asuv liitumispunkt. Asukohta võib pidada mõistlikuks, sest ala on kaevandustegevuse tõttu rikutud tehismaastik ja alal puudub elanikkond.

Reserveeritud tuulepargi ala ei jää Ida-Viru maakonna teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnamõjud” alusel väärtuslikele maastikele ega ka rohevõrgustiku alale. Seega tuulepargi võimalik rajamine ei tekita maakonna teemaplaneeringus fikseeritud rohevõrgustikule negatiivset keskkonnamõju ega vähenda rohevõrgustiku kvaliteeti.

Tuulepargi rajamisega seotud rajatised ja teed tuleb ehitada ja kasutusele võtta nii, et sellega ei kaasneks mõjutusi soostiku veerežiimile ja –kvaliteedile ega ka muid häiringuid ja oluliselt segavat müra, mis võiks avaldada negatiivset mõju Puhatu LKA elustikule (bioloogilisele mitmekesisusele) ja Natura ala kaitse-eesmärkidele ning sidususele.

Otseselt ei ole reserveeritud tuulepargi ala looduslik ja seega väärtusliku asukohaga lindudele. Ala asub kaugel ka merest ja rannikust, mis on paljudele lindudele tähtsaks rändekoridoriks aga ka pesitsusalaks, samuti ei paikne ala vahetus läheduses maismaal tähtsaid linnualasid. Siiski leidub Puhatu rabas linnustikule olulisi pesituspaiku ning mitmete röövlindude toitumisalad võivad seega ulatuda ka reserveeritud tuulepargi alale. Tuulikute eksploatatsiooniga kaasnevatest mõjudest üks põhilisi võib olla mõju linnustikule, kuid tuulepargi asukohast lähtuvalt võib öelda, et see on pigem väikese negatiivse mõjuga, kui otsene oluline takistus.

Reserveeritud tuulepargi ala kasutusele võtule peab eelnema projekti koostamine, millele tuleb läbi viia keskkonnamõju hindamine. Sõltuvalt kasutusele võetavate tuulikute parameetritest, arvust, paigutusest jne tuleb projekti koostamisel läbi viia vajadusel täiendavad uuringud, kaasata eriala eksperte (ekspertarvamused) minimeerimaks kaasnevat võimalikku negatiivset mõju ümbritsevatele looduslikele aladele ja üksikutele lähedal asuvatele elamutele. Puhatu looduskaitseala (Natura 2000 loodus- ja linnuala) suurimaks väärtuseks on rikkalik linnustik - ainuüksi I kategooria kaitsealuseid liike esineb siin vähemalt neli: merikotkas, kalakotkas, kaljukotkas ja rabapüü. Soovitav on teostada enne projekteerimisele asumist vähemalt uuring linnustiku (ja nahkhiirte) kohta. Uuringute maht tuleks kooskõlastada Keskkonnaameti Viru regiooniga.

5.5 Jäätmetekke mõju

Vaivara valla üldplaneeringuga reserveeritakse uusi hoonestusalasid (elamualasid, ärialasid, tootmismaid jne), mille hoonestamisel ja kasutusele võtmisel suureneb eeldatavalt Vaivara vallas tekkivate jäätmete hulk. Jäätmete iseloom ja kogus sõltub eelkõige uute ettevõtete tegevusalast ja valda lisandunud elanike arvust, mis üldplaneeringu koostamise faasis pole teada. Vaivara valla uue üldplaneeringuga uusi jäätmekäitluskohti ette ei nähta.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 ja Euroopa Liidu kuues keskkonnalane tegevusprogramm seavad põhieesmärgiks jäätmehoolduse alal eelkõige jäätmetekke märkimisväärse vähendamise. Kui jäätmetekke vältimine või olulisel määral vähendamine osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik taaskasutada, sh korduvkasutada, ringlusesse võtta ja viia prügilasse minimaalsel hulgal. Jäätmetekke vähendamine ja keskkonnahoidlik jäätmekäitlus võimaldavad vähendada ka jäätmetest põhjustatud heitmeid vette, õhku ja pinnasesse. Eelnevat arvesse võttes on oluline, et kogu Vaivara valla territooriumil on inimesed, ettevõtted jne motiveeritud esmajoones jäätmetekke vähendamisele ja taaskasutamisele.

Jäätmekäitlus võib keskkonda mõjutada nii otseselt, näiteks inimese tervise ja heaolu kahjustamine ning looduskeskkonna reostamine, kui ka kaudselt, näiteks prügilate ümbruse maa hinna langus, vanade prügilate nõuetekohase sulgemisega seotud kulud, halva korralduse korral praht metsa all jne. Jäätmekäitluse keskkonnamõju tuleb arvestada nii jäätmete tekitamisel, kogumisel, transpordil kui ka kõrvaldamisel. Vaivara valla territooriumil asub mitmeid prügilaid, vt ptk 3.4.2. Prügilad avaldavad mõju pinnasele, pinna- ja põhjaveele ja õhukvaliteedile nii

kohalikul (hais) kui globaalsel tasandil (kasvuhoonegaaside emissioon). Alates 16. juulist 2009. a ei tohi jäätmeid ladestada nõuetele mittevastavatesse prügilatesse. 16. juuliks 2013. a peavad ladestamiseks suletud prügilad olema vastavalt nõuetele korrastatud. Sellega väheneb eeldatavalt ka Vaivara vallas asuvate prügilate poolt tekitatud negatiivne keskkonnamõju.

Üldplaneeringu elluviimisega suureneb eeldatavalt käitlemist vajavate jäätmete hulk. Jäätmehooldust ja jäätmete liigiti kogumist korraldab oma territooriumil kohalik omavalitsus. Üldnõuded jäätmete tekke ning neist tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks ning jäätmehoolduse korralduse jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest sätestab jäätmeseadus.

Jäätmehoolduse arendamiseks koostatakse riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava. Jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda riigis või kohaliku omavalitsuse üksuses, jäätmehoolduse korraldamise ja töhustamise eesmärgid ning meetmeid eesmärkide saavutamiseks. Muuhulgas sisaldab jäätmekava selle rakendamise mõju keskkonnale; kavandatavaid eesmärgid, nagu jäätmetekke vältimine, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine, jäätmeveo optimeerimine. Vaivara Vallavolikogu 17. veebruari 2005. a määrusega nr 60 on vastu võetud Vaivara valla jäätmekava 2005-2009. Jäätmekava on osa valla arengukavast. Jäätmekava tuleks uuendada ja vastavusse viia ka uue valla üldplaneeringuga.

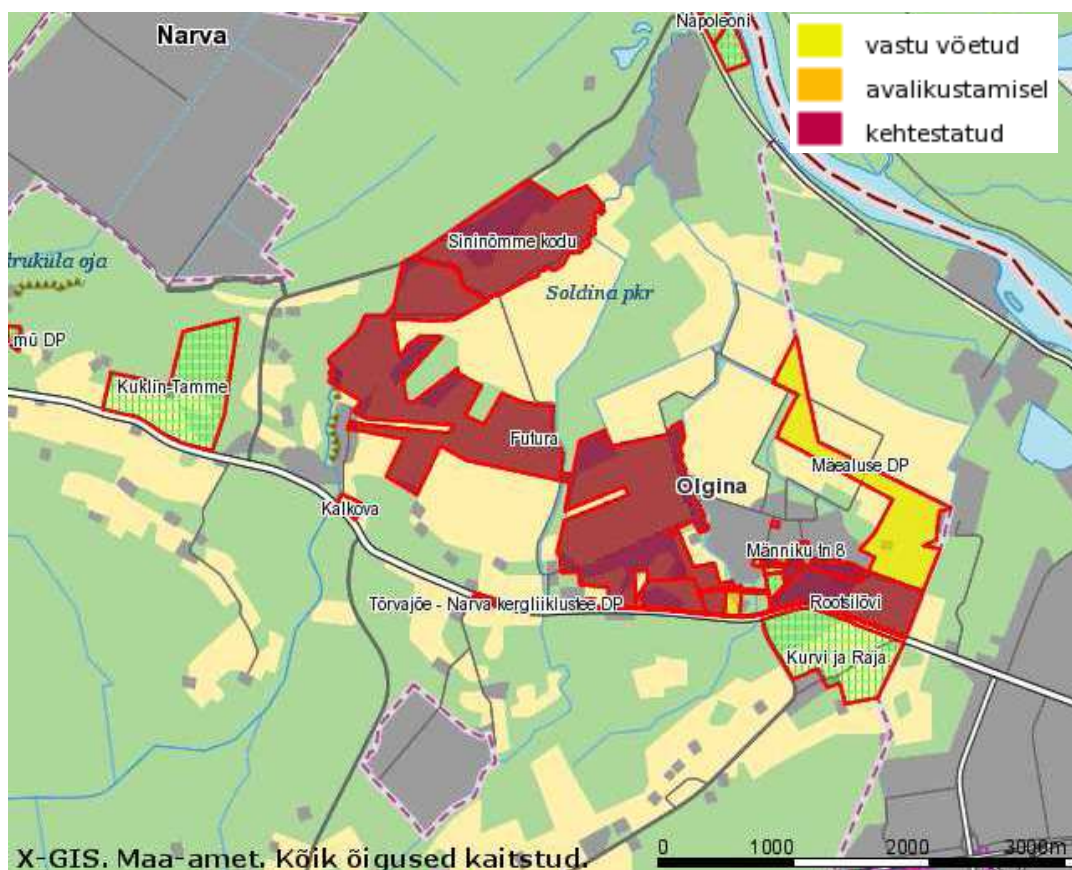
Jäätmehoolduse korraldamiseks kehtestab omavalitsus jäätmehoolduseeskirja, mis käsitleb linnas või vallas tekkivate olmejäätmete käitlemist, ohtlike jäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete, tervishoiu- ja veterinaarteenuse jäätmete ning muude omavalitsuse jaoks oluliste jäätmete käitlemise korda. Vaivara Vallavolikogu 17.02.2005. a määrusega nr 61 on kehtestatud Vaivara valla jäätmehoolduseeskiri, mille eesmärk on säilitada Vaivara vallas puhas ja tervislik elukeskkond, vähendada jäätmete koguseid ning soodustada jäätmete taaskasutamist. Eeskiri määrab kindlaks jäätmehoolduse korra Vaivara valla haldusterritooriumil ja on kohustuslik kõikidele juriidilistele ning füüsilistele isikutele. Jäätmevaldaja on kohustatud käitlema tema valduses olevaid jäätmeid vastavalt eeskirjaga ja teiste õigusaktidega kehtestatud nõuetele või andma need käitlemiseks üle selleks õigust omavale isikule. Üldplaneeringu elluviimisel tuleb jälgida Vaivara valla jäätmehoolduseeskirja. Olgina uue keskuse jt keskasulate puhul ning avalike puhkealade puhul tuleb lisaks tähelepanu pöörata avalike prügikogumiskastide olemasolule.

5.6 Vaivara valla üldplaneeringu realiseerimise sotsiaal-majanduslik aspekt

Vaivara valla üldplaneering reserveerib võrreldes olemasoleva olukorraga ulatuslikult uusi elamualasid, ärialasid ning vähemal määral tootmisalasid, sealjuures on suurim arenduspiirkond ette nähtud Olgina alevikku ja Tõrvajõe külla – üldplaneeringus määratud kui Olgina arengupiirkond (vt alapeatükk 5.6.1). Teistes valla osades on elamualade arendamisel jäädud tagasihoidlikuks ja piiratud olemasoleva asustuse tihendamise või üksikute väiksemas mahus elamualade reserveerimisega (peamiselt vastavalt algatatud ja menetluses olevatele detailplaneeringutele). Sellise arengumudeli valik on tulenev soovist tagada valdaval osal valla territooriumist hajaasustuse ja loodusväärtuste püsimine.

5.6.1 Olgina arengupiirkonnaga seotud mõjud ja ohud

Olgina alevikus ja Tõrvajõe külas elas 01.01.2009. a seisuga kokku 557 inimest. Viimastel aastatel on piirkond muutunud arendajatele meelepäraseks, mistõttu on kehtestatud ja menetlemisel mitmeid detailplaneeringuid, millega soovitakse Narva linna külje alla rajada kompaktselt asustusega ala, mis on kohati linnalise ilmega (nn uus Olgina keskus Futura detailplaneeringu alal ja Mäeluse DP alale rajatavad korterelamud) ehk Narva eeslinn⁴⁵. Kui mujal kiiresti arenenud Eesti linnades nagu Tallinn, Tartu ja Pärnu on eeslinnastumisega kaasnev valglinnastumine toimunud turu surve all (seoses elatustaseme kasvu ja lastega perede vajadusega pereelamu järgi jne), siis Narva linna ümbruses seda tendentsi kinnisvaraturul näha ei olnud. Seega on ehitussoovi näol hetkel tegemist arendajate sooviga tekitada alternatiiv Narvas elamiseks teiste Eesti suuremate linnade eeskujul. Arvestades erinevate väiksemate ja ulatuslike elamu- ning ärialade detailplaneeringute menetlemise hulka Narva ümbruses (vt illustratsioon 14), on valglinnastumiseks Narva ümber loodud turu muutumisel soodsad olud.

Illustratsioon 14. Väljavõte Maa-ameti kaardiserverist menetlemises olevatest ja kehtestatud detailplaneeringutest Olgina arengupiirkonnas (seisuga 19.11.09), roheline ruudustikuga tähistatud on algatatud detailplaneeringud.

Arendusala asukohta võib isenesest looduskeskkonna seisukohast ja Narva linna lähedust arvestades pidada heaks. Olgina arengupiirkonna näol pole tegemist väärtuslike põllumaadega ega metsamassiividega ning ala pole osaks rohelisest võrgustikust (maakonna teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnaningimused” alusel). Uute elamualade loomise positiivne külg on ennekõike sotsiaal-majanduslik, sellega luuakse eeldus valla elanikkonna kasvuks,

⁴⁵ Eeslinnastumiseks peetakse linna elanike, funktsioonide ja hoonestuse arendust linna lähialal.

mis soodustab Vaivara valla püsijäämist (õige kulude prognoosimise ja jagamise oskuse korral) tugeva haldusüksusena. Samuti on positiivne, et tegemist on multifunktsionaalse asumi planeerimisega, mis tähendab, et planeerimisel on arvestatud erinevate maakasutusfunktsioonidega (sotsiaalmaa, ettevõtlusalad, looduslikud haljasalad, sh mikrotasandi rohevõrgustik, korter-, rida- ja üksikelamualad jms).

Siiski ei saa kehtestatud, algatatud ja menetluses olevate detailplaneeringute ning samuti üldplaneeringus reserveeritud uute elamualade hulka arvestades valla arengut elamuvaldkonnas pidada tasakaalustatuks. Tegemist on seni olnud suhteliselt tagasihoidliku elanike arvuga vallaga.

Võrreldes Vaivara valla elanike arvuga (01.01.2009. a seisuga 1785 elanikku) on uues Vaivara valla üldplaneeringus ainuüksi Olgina arengupiirkonnas reserveeritud elamualade hulk ja sellest tulenev eeldatav elanike arv mitmeid kordi suurem tänasest valla elanikkonnast. Sealjuures on arvestatud juba kehtestatud ja menetluses (selle lõppfaasis⁴⁶) olevate suuremate detailplaneeringutega kavandatud uuselamute hulka:

- Tõrvajõe külas kehtestatud Sininõmme detailplaneeringuga⁴⁷ on ette nähtud uue elamurajooni rajamine. Detailplaneeringuga moodustati 275 väikeelamumaa ning väikeelamu-ärikrunti, lasteaed ja ärikrundid, luues eelduse ca 688-825⁴⁸ inimese elama asumiseks planeeringualale. Eeldatav elanike arv moodustab seega juba selle kehtestatud planeeringu puhul ligi poole valla praegusest elanikkonnast. Sellele detailplaneeringule viidi läbi ka keskkonnamõju strateegiline hindamine, milles leiti, et uuselanike maht ei ole keskkonnale probleemiks. KSH aruanne on heakskiidetud Ida-Virumaa Keskkonnateenistuse poolt 14.02.2007. a kirjaga nr 32-12-1/10375-3.
- Vastu on võetud Mäealuse maaüksuse DP⁴⁹ Olgina alevikus ja Tõrvajõe külas, millega on planeeritud moodustada 177 korruselamukrunti, 14 korruselamu- ja ärikrunti, 10 ärihoone krunti, 3 lasteaia või muu sotsiaalhoone krunti (väljaarendamine planeeritud ca 30 a perioodile). Eeldatav elanike arv on kuni 10 000⁵⁰. Ka sellele detailplaneeringule viidi läbi ka keskkonnamõju strateegiline hindamine, milles leiti, et uuselanike maht ei ole keskkonnale oluliseks lisakoormuseks. KSH aruanne on heakskiidetud Keskkonnaameti Viru regiooni poolt 13.04.2008. a kirjaga nr 6-8/5244-2.
- Kehtestatud on ca 220 ha suurusel maa-alal Futura detailplaneering⁵¹ Olgina aleviku ning Tõrvajõe ja Peeterristi külas – moodustatakse ca 550 väikeelamukrunti, uude Olgina keskusse korterelamute krundid + äri- ja tootmishoonete krundid. Eeldatav elanike arv on kuni 6000. Ka sellele detailplaneeringule viidi läbi ka keskkonnamõju strateegiline hindamine, milles leiti, et uuselanike maht ei ole keskkonnale oluliseks probleemiks. KSH

⁴⁶ KSH aruande koostamise ajal on mitmete detailplaneeringute koostamine jõudnud lõppfaasi ja võib eeldada, et KSH aruande avalikustamise ajaks võivad olla juba kehtestatud.

⁴⁷ „Vaivara vallas asuvate Oja, Sininõmme, Villu, Viilu ja Koolipõllu maaüksuste detailplaneering”, kehtestatud 29.03.2007. a Vaivara Vallavolikogu otsusega nr 86

⁴⁸ Eeldusel, et ühes leibkonnas on 2,5 inimest oleks see arv 688 ja eeldusel, et 3 inimest kuni 825 inimest.

⁴⁹ Olgina alevikus ja Tõrvajõe külas asuvate Mäealuse maaüksuste detailplaneering”, vastuvõetud 18.12.2008. a Vaivara Vallavolikogu otsusega nr 193

⁵⁰ Info pärineb veebileheküljelt http://www.nordland.ee/swf/nordland_EST.swf (seisuga 22.07.2009)

⁵¹ Vaivara vallas Olgina alevikus ja Tõrvajõe ning Peeterristi külas asuva Futura detailplaneering”, kehtestatud Vaivara Vallavolikogu 15.10.2009. a otsusega nr 262

aruanne on Keskkonnaameti Viru regiooni poolt heakskiidetud 08.09.2009. a kirjaga nr 6-8/21650-4.

Kokku on seega Vaivara vallas, Narva ümbruses loodud võimalus valla rahvaarvu 10-kordistumiseks. Õiguslikud alused kiire kasvu tekitamiseks ja eeslinnastumiseks on juba loodud ja keskkonnaspektist heaks kiidetud läbi kehtestatud ja menetluse lõpufaasis olevate detailplaneeringute (KSH aruanded on neile detailplaneeringutele juba heaks kiidetud vt eelmine lk ja ptk 4.4.2). Juba kehtestatud detailplaneeringute osas vallal enam odavaid lahendusi nende protsesside peatamiseks ei ole (kehtestatud planeeringu tühistamine tooks vallale kaasa arvatavasti ehitusõiguse ja maahinna vähenemise kompenseerimise kohustuse).

Koostatava üldplaneeringu eesmärk on suunata arendustegevust lähima 10 aasta perspektiivis. Täna on läbi detailplaneeringute tehtud vallas otsuseid, millega on loodud eeldus elanikkonna ulatuslikuks kasvuks koostatava üldplaneeringu realiseerimise ajast pikema perioodi jooksul. Arvestades sealjuures ka lisaks üldplaneeringus reserveeritud elamualade hulka on tegu 30 – 50 a perspektiivi ettenägemisega. Kuigi üldplaneering on laiapõhjaline ühiskondlik kokkulepe, mille üheks eesmärgiks on lihtsustada ja kiirendada edasiste otsuste tegemist, tuleb arvestada, et inimeste huvid muutuvad pidevalt. Seega üldplaneeringu koostamise protsess ei ole ühekordne tegevus, vaid peab olema ajaga kaasas käiv (selleks annab aluse seaduses olev kohustus planeeringud peale valmimisi alati üle vaadata). Seetõttu võivad valla otsused, mis on tehtud täna (detailplaneeringute algatamisel ja kehtestamisel ja üldplaneeringuga lisaks uusi elamualasid reserveerides), kaasa tuua tulevikus mitmeid probleeme. Kuna üldplaneeringust sõltumata on juba kehtestatud ja menetluse lõppfaasis olevate detailplaneeringutega ainuüksi Olgina arengupiirkonnas ette nähtud 15 000–20 000 uue elaniku sisserändeks Vaivara valda, on oluliste negatiivsete keskkonnamõjude ennetamise seisukohast, et vald edaspidi planeeringute realiseerimist hoolsalt seirab.

KSH ekspertide jaoks on teadmata kust plaanitakse ja kuidas prognoositakse nii ulatusliku hulga elanikkonna tulekut planeeritavatele elamualadele. Arvestades Vaivara valla ja Narva linna rahvaarvu kahanemist aasta aastalt, Ida-Virumaa elaniku keskmisest madalamat sissetulekut ja sealset Eesti keskmisest suuremat tööpuudust ning elanikkonna loomulikku vananemist (negatiivne iive) saab arendusalade elanikkonna kasv toimuda inimeste mujalt Eestist või välismaalt sisserände alusel. Üldjuhul on Eestis senise praktika näitel uuselamusse koliva inimese profiili näol tegemist noore kõrgharitud ja suurema sissetulekuga pereinimesega. KSH aruande koostajatel puuduvad andmed, kas seoses Olgina arengupiirkonna kavandamisega on läbi viidud uuringuid vms, et välja selgitada inimeste elukohavajadus, asukoha-eelistus ja antud kohta äri- või tootmisruume vajavate ettevõtete profiil, et sellest lähtuvalt Narva linna lähedusse asumeid planeerida. Kui seda pole tehtud võib oletada, et kasv on siiski aeglane, mistõttu just arengu suunamine etapi kaupa on valla jätkusuutliku majandamise aspektist ülimalt oluline.

Arengu tempot mõjutada võivaks faktoriks on ka see, et Olgina arengupiirkonna näol on tegemist siiski arendusega tühjale põllualale, kus keskkonnal puudub suur külgetõmbe potentsiaal (va ala läbiva Tõrvajõe äärsed krundid). Vaivara vallas jt Narva linna külgetõmbeala omavalitsustes (ennekõike Narva-Jõesuus) on menetlusel ja kehtestatud mitmeid (väiksemas mahus) elamu- ja ärialade detailplaneeringuid, mis võivad asukoha poolest elanikule või ettevõtjale (ja

ettevõtte teenust kasutavale turistile) olla oluliselt atraktiivsemad. Sellisteks võivad olla kõrghaljastatud alad, mere lähedased alad jne. Seetõttu võib eeldada, et elukohta vahetust sooviv inimene eelistab muuhulgas looduslikult atraktiivsemat elukohta, määrav pole eeldatavalt ehituskruundi kättesaadavus, vaid ümbritsev keskkond. Lisaks konkureerib uue arenduspiirkonnaga ka Narva sisene areng, sest ka Narva linna üldplaneering näeb Narva linnas ette elamualade tihendamist, uusi elamualasid, ärialasid ja terve ulatusliku linnaosa äri- ja tootmistegevuse arendamiseks.

On seega vähetõenäoline, et Olgina arengupiirkonnas moodustatavate ja juba moodustatud elamukruntide ja/või elamute järgi lähimate aastate jooksul väga järsk nõudlus tekib. Kuid majandusolude paranemisel on kindlasti logistiliselt hea asukohaga või toimiva infrastruktuuri ja looduslikult paremate kohtade peal olevad krundid müüdavad. Seda, milline on täpne tempo, on keerukas prognoosida, sest suurimate detailplaneeringute koostamisel on erinevalt tavapärasest lähiaja ehitustegevuse kavandamisest, eesmärk arendus lõpuni ellu viia 30-50 a perspektiivis. Otstarbekam oleks arendusi olnud planeerida etapiviisiliselt ja vallale enam tegutsemiseks otsustusvabadust jätvalt. Peamiseks ohuks sellisel kohati liigselt arendaja soovidest dikteeritud elamualade loomisel on pooleli jäävad arendused, mida võib näha nt Tallinna ümbruses ja mistõttu sellist omavalitsuse poolt täielikult kontrollimata arendustegevust ja planeerimist on tugevalt kritiseeritud. Täna on ainuke kontrolli viis just lepingute kaudu, et vältida ulatusliku elamuala ebaratsionaalset siin-seal oleva üksiku krundi kaupa kasutuselevõttu. Seni paljudes Eestimaa piirkondades toimunud arendustegevuse peamine miinus on see, et juba rajatud või pooleli olevad hooned või moodustatud krundid ja rajatud teed, elektriliinid, vee- ja kanalisatsioonitrassid jne on olemas, kuid amortiseeruvad seistes aastaid tühjana ja kasutamatuna, rikkudes sealjuures endist maastikupilti, mis on vanal kujul odavalt taastamatu. Samuti on majanduskeskkonna muutused näidanud, et suureks ohuks sellise arendustegevuse puhul on arendaja pankrott, mistõttu kohustused tagada pooliku ala lõpuni arendamine või selle toimimise tagamine võivad jääda täielikult omavalitsuse kanda. St isegi kui valla ja arendaja vahel on kokkulepe kommunikatsioonide väljaarendamise suhtes, siis näiteks vaid ühe või kahe asustatud elamu olemasolu (ehk uute elanike valda sisse registreerimise) tõttu peab vald tagama nende alade kommunikatsioonide ja sotsiaalse infrastruktuuri väljaarendamise. Ennekõike suurenevadki elanikkonna kasvul omavalitsuse kulutused just uue elanikkonna vajaduste rahuldamiseks läbi avalike teenuste pakkumise: lasteaiad, koolid, hoolekanne, jms. Tihti kulub seega uue elaniku vajaduste rahuldamisele oluliselt enam rahalist ressursi, kui vana elanikkonna vajaduste tagamisele (see on tagatav olemasoleva tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri baasil). Kuigi uute elanike lisandumisel suureneb ka valla maksutulu on selle eelduseks ennekõike töökohtade ja maksujõulise elanikkonna olemasolu. Ettevõtluse tulu, ettevõtte müügist saadav omanikutulu jms ei täida aga valla eelarvet, kuid jätab vallale kohustused tagada joogi- ja tarbevee tagamine, reoveekäitlus, teede kasutatavus jms. Seega uued elanikud pigem suurendavad omavalitsuse kulusid valla sotsiaalsele ja tehnilisele infrastruktuurile kui toovad kaasa tulusid elanikkonna kasvust (oletus tugineb Tallinna ja Pärnu ümbruse kasvava rahvaarvuga omavalitsuste kogemusele). Lisaks on tulude kasv aeglane ja kulutused vaja teha kiirelt enne tegeliku tulu tekkimist.

Ohuks suuremamahulise uusarenduse planeerimisel on muuhulgas paigaidentiteedi sh sotsiaalse kuuluvuse identiteedi kadumine ehk Vaivara valla senistele elanikele

kodukoha ja koduvalla tunde kadumine. Selle ennetamiseks on oluline korraldada avaliku ruumi olemasolu ning „kinniste” uuselamurajoonide vältimine (tõkkepuud jne). Vastasel korral võivad tekkida paralleelühiskonnad, kes omavahel ei läbi, st ohuks on segregatsiooni suurenemine, mis on Ida-Virumaal aktuaalne. Muuhulgas on ka Vaivara valla arengukavas peetud ohuks eestlaste osakaalu vähenemist rahvastikust (eestlasi on rahvastikust ca 25 %) ning nõrgaks küljeks keelebarjääre ning eestlasele sobimatut kultuurilist keskkonda. Igal juhul tuleb vallal uute asumite arengu seirel sekkuda avaliku ruumi heakorra ja toimivuse tagamisse jõuliselt, sest see tagab alade probleemidevabama kasutuselevõtu.

Positiivseks võib pidada, et lisaks elamualade reserveerimisele Olgina arengupiirkonnas nähakse ette ka uusi äri- ja tootmismaid, mis võiks potentsiaalselt luua uusi töökohti ja elavdada nii Vaivara valla kui Ida-Virumaa ettevõtlust (ostukeskused, teenindusasutused, laod jne). Strateegiliselt heas asukoht Narva linna ja Venemaa piiri suhtes ning väga hea ligipääsetavus põhimaanteele Tallinn-Narva võivad olla faktoriks, et meelitada investoreid investeerima just nendele aladele.

Jätkusuutlik vald saab olla omavalitsus, kus mõistetakse iga otsuse mõju kogukonnale, keskkonnale, majandus-, sotsiaal- ja kultuuriruumile. Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015 juhib muuhulgas tähelepanu sellele, et kvaliteetne elukeskkond, ettevõtete ja avaliku sektori aktiivne koostöö ning kogukonnasisesed sidemed muutuvad tulevikus üha olulisemaks piirkondade arenguteguriks. Antud juhul saab rääkida inimese elukeskkonna kvaliteeti kujundavast – teda ümbritsevate alade planeeringutest ja käesolevaga hinnatavast Vaivara valla üldplaneeringust. Vaivara valla üldplaneeringuga kavandatud elamuvaldkonnas ei saa üksi lähtuvalt juba kehtestatud või menetluse lõppfaasis olevate detailplaneeringute tõttu pidada kvaliteetse elukeskkonna kujundamise ja valla jätkusuutlikkuse aluseks (Olgina arengupiirkonnas). Seda saavad olla juba tekitatud olukorda arvestavad lepingud ja kokkulepped arendajatega ning valla eelarvevahendite teadlik kavandamine läbi arengukava ja väga heal tasemel eelarvepoliitika. Vallavalitsusel seisab ees väljakutse viia kvaliteetse elukeskkonna tarvis vajaminevate investeeringute maht kooskõlla elanike arvu juurdekasvu ja kasvavate nõudmistega. Samuti ka väljakutse kontrollida arendustegevuse elluviimist läbi kokkulepete ja lepingute. Kui seda suudetakse võib areng valla jaoks olla kokkuvõttes positiivne. Kui ei, siis võib valda oodata ees maksujõuetus ja sundliitmine. Samuti võib selle tulemuseks olla pooleliolevate arendustega ilmetu keskkond, kus puuduvad vajalikud sotsiaalteenused. Seda riski saab vald maandada korrektsete lepingutega, milles tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri rajamise kohustus delegeeritakse arendajale ja ei väljastata ehituslubasid enne kokkulepitud etappide kaupa valminud infrastruktuuri valmimist. Soovitav on arendajatega kokku leppida, et areng toimiks etapiliselt. Välja arendada ja müüki tuleb panna alad loogilises järjekorras ning arvestades võimalusega, et kogu planeeritud mahtu ei suudeta maha müüa. Valla jaoks keerukaim olukord oleks see, kui arendusaladel müüakse üksikuid krunte suurte vahemaadega, mis tekitab raskused tehnovõrkude toimimise tagamisel, ühistranspordi korraldamisel ja sotsiaalsete teenuste pakkumisel. Tuleb ka arvestada, et arendajale ja vallale peaks mõlemale olema parim majanduslik olukord just etapi viisiline arendamine, sest see tagab ühelt poolt valla kontrolli arendusalade üle ja teisalt arendaja jaoks võimaluse arendada ka rajatavad tehnovõrgud ja teed välja loogiliste etappide kaupa.

Kuna Olgina arengupiirkonda suuremahulise asumi planeerimine Narva linna vahetusse naabruses mõjutab lisaks Vaivara vallale oluliselt ka Narva linna tuleb vallal tõhustada koostööd ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni lahendamiseks, teedevõrgustiku rajamiseks, ühistranspordi korraldamiseks (vt järgmine ptk 5.6.2), kultuuriürituste korraldamiseks, ettevõtluse arengu aitamiseks ja koordineerimiseks jms Narva Linnavalitsusega.

Lähtuvalt käesolevas peatükis toodust on soovitatav Vaivara vallal läbi vaadata elamu- ja ärialadega väljaehitamise seonduv temaatika ja käsitleda seda (eeskätt Olgina arengupiirkonnas) süvendatult valla arengukavas ning reserveerida selle edukaks realiseerimiseks teadlikult piisavad eelarvelised vahendid. Lisaks on vajalik ka piirkonna üle tõhus administratiivne kontroll (ehitus- ja tegevuslubade register), piirkonna toimimise tagamiseks vajalike kirjalike kokkulepete sõlmimine ja piirkonna sotsiaalse ning tehnilise infrastruktuuri õigeaegse rajamise ajastamine.

5.6.2 Transpordiga seotud võimalikud mõjud

Uue Vaivara valla üldplaneeringu elluviimisega kaasneb eeldatavalt vallas teede suurem kasutusköormus. Märkimisväärne liiklusköormuse kasv on prognoositav ennekõike Olgina arengupiirkonna ja Narva linna vahel.

Uute võimalike äri-, tootmis- ja elamualade kasutuselevõtul väljapool Narvat suureneb eeldatavalt autostumine ja sellega seonduvad negatiivsed keskkonnamõjud. Samuti kaasneb uue kompaktse asustuse tekkega senisest suurem ühistranspordi korraldamise vajadus ning suurenevad teede seisundiga ning liikluslahenduse muutumisega seotud hooldus- ja ehituskulud.

Transpordiga kaasnevad negatiivsed keskkonnamõjud ulatuvad kaugele – alates auto toomisega kaasnevatest mõjudest, auto kasutamisel tekkivast õhusaastest ja lõpetades auto lammutamiseni. Vaivara valla kontekstis neid mõjusid ei analüüsita vaid keskendutakse lisanduva transpordi kasutamise seonduvatele mõjudele kohalikus kontekstis. Vaivara kontekstis avaldab ennekõike mõju läbi Olgina piirkonda juba kehtestatud või koostamise lõppfaasis olevate detailplaneeringute ja üldplaneeringu elluviimisel lisanduv õhusaaste, müra ja neist tulenev elukvaliteedi langemine seniste elanike jaoks ning lisanduvast transpordist tingitud võimalike täiendavate õnnetuste tagajärjed.

Uue Vaivara valla üldplaneeringu elluviimisel võib suurenedagi liiklusohhtlikkus. Peamiselt jäävad ulatuslikud reserveeritavad arendusalad suure liiklustihedusega Tallinn-Narva maantee äärde (vahetult Narvast väljasõidul – Olgina-Kudruküla arenduspiirkond), kus liiklustihedus 2008. a oli üle 6000 auto ööpäevas ja kus muuhulgas liikleb ka ohtlike aineid vedav transport. Liiklusohutuse seisukohast võib juba praegu pidada maanteelõiku ohtlikuks seal toimunud õnnetuste hulga ja nende raskusastmete järgi. Vt Illustratsioon 15.

Illustratsioon 15. Tallinn-Narva maantee alguses (Olgina piirkonnas) toimunud liiklusõnnetused; Maa-ameti kaardiserveri andmed

Ulatuslikuks arendustegevuseks võimaluse loomine suure liiklustihedusega ja riiklikult tähtsa maantee ääres võib kaasa tuua liiklusohutuse halvenemist, seetõttu tuleb tähelepanu pöörata kogujateedele, ristmike liiklusohutusele jms. Kahel pool maanteed paiknevad tõmbekeskused (reserveeritud ja olemasolevad ärialad, tootmiskaamad ning elamualad, lennuväli) põhjustavad muu hulgas ka lisanduvat kohalikku liiklust üle maantee, sh nii sõidukite kui ka jalakäijate liiklust.

Samuti tuleb reserveeritud äri- ja tootmiskaamade kasutuselevõtul vahetult Narva linna ääres arvestada igapäevasest pendelrändest tekkida võivate mõjudega. Pealinna ümbrus on selleks hea näide, kus erinevate ettevõtete kolimisega linnast välja muutuvad automaatselt ka inimeste igapäevased marsruudid kodu-töö-kodu vahel. Oluline on jälgida, kas planeeritavale alale tekivad uued töökohad, mis aitavad parandada kohalike elanike tööhõivet, või kaasneb sellega ainult kohaliku loodusressursi ammendumine⁵². Oluline on, et riiklikult tähtsal maanteel ei tekitata kohalike ja kitsaste erahuvidede tõttu olulisi liikluspiiranguid või takistusi sujuva liikluse tagamiseks. Suurt tähtsust omab ka see, et üldplaneeringus maantee vahetusse lähedusesse reserveeritud äri- ja tootmisfunktsiooni kavandamisel jälgitakse, et ei tekiks ohtlikke konflikte maanteeliiklusega, sest Tallinn-Narva maanteel liiguvad muuhulgas ohtlikud veosed. Seetõttu tuleb sinna alale koostatavates detailplaneeringutes määrata juurdepääsude asukohad ning suunad kohalikelt või kõrvalmaanteedelt ja väljasõidu keelualad põhi- ja tugimaanteedele. Positiivseks võib pidada, et suurem osa uuest potentsiaalsest asutusest on ette nähtud olemasolevate asulate juurde, st peamiselt nende laiendamiseks. See tähendab, et esmatarbe teenused on olemas kohapeal ja pikki vahemaid otseselt läbida ei ole vaja. Samuti annab selline asustuse jätkamine lootust, et igapäevase pendelrände vahemaad saavad piirduda ka asula sisese liiklusega (nt Olgina

⁵² Väljavõte Raul Vibo (Maanteeameti planeeringute osakonna juhataja) ettekandest „Teede planeerimine üldplaneeringutes” seminaril „Üldplaneeringud” 15.02.2006

arengupiirkonnas on lisaks elamumaale reserveeritud ulatuslikud ärimaad, Vaivaras ja Sinimäel on asula servas tootmiskaad)

Kuna uue üldplaneeringuga kavandatakse uusi aktiivse kasutusega alasid ja muudatusi olemasolevatel aladel - Olgina arengupiirkonnas, on oluline üldplaneeringus antud piirkonnas määrata vähemalt põhi teede võrk. Täpsem teedevõrk tuleb anda kas valla osa üldplaneeringus või detailplaneeringutes. Vallal on soovitatav lisaks üldplaneeringu üldisele täpsusastmele koostada just Olgina arengupiirkonna jaoks täpsem teede skeem koostöös Maanteeametiga. Seda lähtuvalt sellest, et vältida tulevikus probleeme planeeringutes teede ühildumisega, nende välja ehitamisega jne. Teede arendamist piirkonnas tuleks vaadata tervikuna, et vältida olukorda, kus tee-ehitus lõppeb kinnistu piiril ning arendustegevus toimub naabrist ja muust ümbrusest sõltumata.

Üldplaneeringus tegi täpsema teede asukoha määramise keeruliseks asjaolu, et koostamise algfaasis on teemaplaneering „E-20/T1 Tallinn-Narva trassikoridori täpsustamine Jõhvi-Narva lõigus ja Vodova-Riigiküla (Narva ümbersõit) trassikoridori määramine” ning selle keskkonnamõju strateegiline hindamine. Teemaplaneeringu eesmärgiks on täpsustada teelõigul riigimaanteed kogujateede ja kergliiklusteede võrku ning liikluskorraldust, et tagada parem liiklusohutus, teedevõrgu toimimine ja teekeskond, arvestades nii kohalikku kui läbivad liiklust. Teemaplaneeringuga määratakse kindlaks Vodova-Riigiküla teetrassikoridori paiknemine. Vaivara valla uude üldplaneeringusse on eelmainitud võimalik trassikoridor reserveeritud ning oluline on, et seda ei lubataks enne lõpliku otsuse langetamist tee rajamise suhtes ning täpse trassikoridori selgumist uusi hooneid täis ehitada. Täpsemalt võimaliku uue teekoridori rajamisega kaasnevat mõju loodus- ja sotsiaalsele keskkonnale antud üldplaneeringu KSH käigus ei hinnata, sest seda tehakse eraldi lähtuvalt täpsest trassi asukoha valikust, mis hetkel on veel teadmata. Selle mõjude hindamine toimub teemaplaneeringu KSH raames. Siis ilmselt saab lõpplahenduse ka Sillamäe ümbersõidu rajamise või Tallinn-Narva maantee senise linnasisese trassi edasise kasutamise teema.

Uue Vaivara valla üldplaneeringuga määratakse kergliiklusteede võrgustik, mis on aluseks parema ja turvalisema elukeskkonna kujunemisel. Kergliiklustee võrgustiku määramisel on arvestatud naaberomavalitsuste kergliiklusteedega, et need oleks ühenduses ja oleks tagatud autovabalt juurdepääs näiteks Narva linna, suurematesse asulatesse jne. Koostamisel on Narva-Tõrvajõe kergliiklustee detailplaneering, mille eesmärk on rajada Tallinn-Narva maanteest põhjapoole jäävale alale kergliiklustee. Oluline on võimaldada sellist elukeskkonda, mis pakub valikuvõimalusi eri transpordiliikide kasutamise vahel (kergliiklus, ühistransport, autod).

Olemasolevat raudteed mööda ohtlike vedamist ja raudtee ohutust käesolevas KSH aruandes lähtuvalt KSH programmist ei käsitleta, sest raudtee trassi osas üldplaneeringu muutusi ette ei näe. Samuti on vedude jaoks lubade andmine jms sõltumatu üldplaneeringu koostamisest.

5.6.3 Võimalik mõju inimese tervisele

Üldplaneeringu elluviimisel tuleb tagada Vaivara vallas võimalikult kvaliteetne elukeskkond⁵³. Läbi teadliku planeerimise tuleb luua eeldused elukeskkonna kvaliteedi paranemisele. See on seda olulisem, et Vaivara valla asumine tööstuspiirkonnas on avaldanud mõju kohalike elanike tervisele. Pahaloomulistes kasvajatesse suremus on kõige suurem nn põlevkivilinnade ning Eesti põlevkivimaardlale jäävate valdade elanike seas: Maidla, Sonda ja Vaivara vallas (18% kõigist surmapõhjustest).⁵⁴

Vaivara valla territooriumil asuvad mitmed suured ettevõtted, mis oma tegevusega mõjutavad oluliselt valla elukeskkonda (vt ptk 3.4). Kui olemasolevate ettevõtete tegevust üldplaneeringuga otseselt muuta ei saa, siis uute tootmis- ja äriettevõtete rajamisele on üldplaneeringus seatud mitmeid tingimusi, mis annavad eelduse negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Uues Vaivara üldplaneeringu seletuskirjas on võimalike ebameeldivuste ennetamiseks (tootmis- ja äritegevusest tulenev lõhn, müra, õhusaaste vms, mis häirib elanikke) määratud puhvertsoonid ehk minimaalsed lubatud vahemaad elamust, suvilast või sotsiaalobjektist kuni tootmisobjekti krundi piirini. Vt tabel 7.

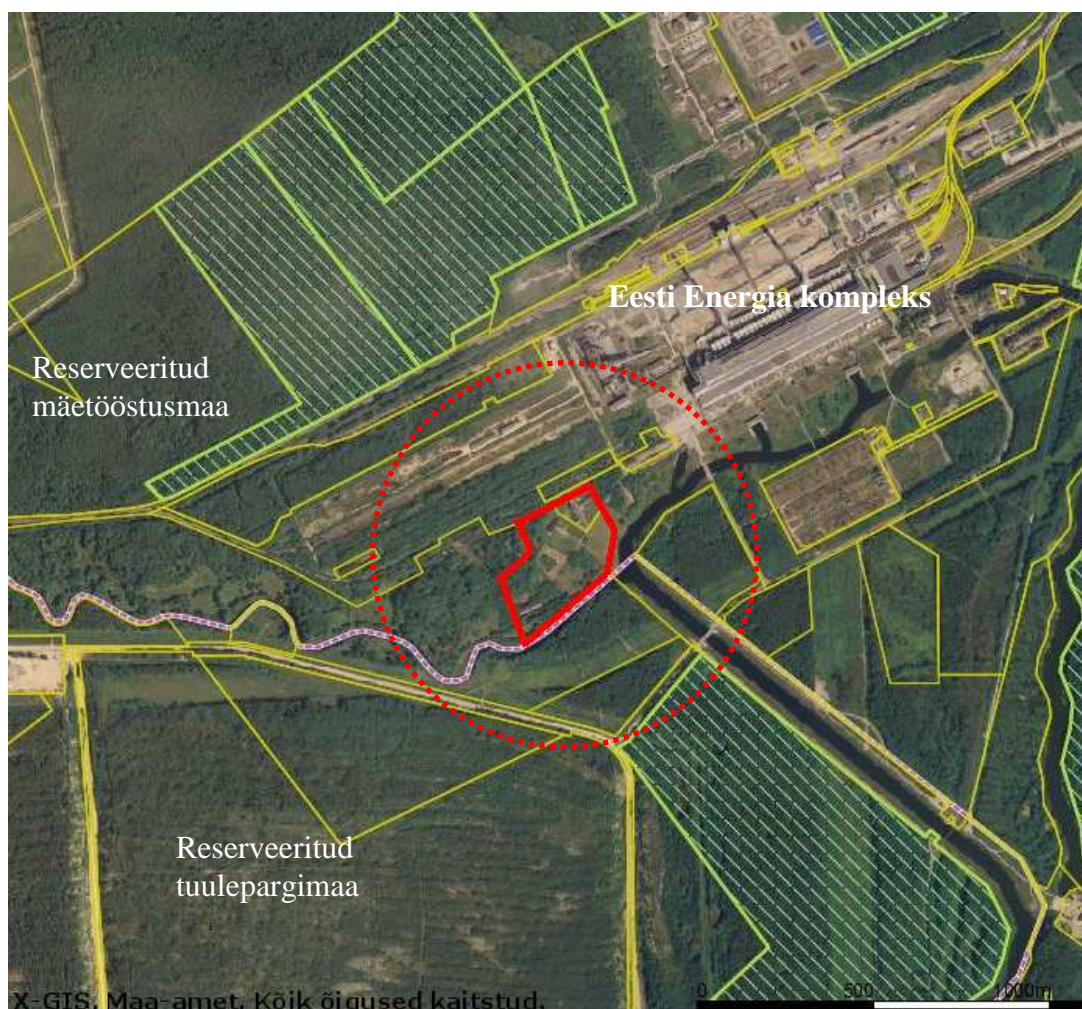
⁵³ Elukeskkond on defineeritud rahvatervise seaduse alusel kui inimesega kokkupuutuva loodusliku, tehniliku ja sotsiaalse keskkonna tegurite kogum, mis mõjutab või võib mõjutada inimese tervist

⁵⁴ <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=419836/Lisa4rahvastikuprobleemid.pdf>

Tabel 7. Minimaalsed lubatud kujud

Objekt	Minimaalne lubatud elamu, suvila või sotsiaalobjekti kaugus objekti krundi piirist	Märkused
Olulise keskkonnamõjuga tööstusettevõttes ja militaarseks väljaõppeks kasutatavad riigikaitsemaa kinnistud	500 m	Kohustuslik vähemalt 500 m. Suurem kaugus on soovituslik ja sõltub tootmise eripärast ning täpsustatakse detailplaneeringuga.
Keskkonnaohutud tootmishooned	25 - 100 m	Kohustuslik vähemalt 25 m. Suurem kaugus on soovituslik ja sõltub tootmise eripärast ning täpsustatakse detailplaneeringuga.
Matmiseks kasutatavad kalmistud	100 m	Kohustuslik kaugus kalmistu krundi piirist, võimalik vähendada kokkuleppel Virumaa Tervisekaitsetalitusega kuni 50 m
Raadioside mastid jms kõrged mastid, postid jne	200 m	Soovituslik, lähemale ehitamiseks peab olema elamu omaniku või elamut ehitada sooviva isiku kirjalik nõusolek.
Ühe majapidamise jaoks kasutatavad kuni 0,1 MW tuulegeneraatorid	250 m	Kohustuslik minimaalne kuja naaberelamu või sotsiaalobjektini. Soovitavalt võiks kuja olla kaks korda suurem.
Enam kui ühe majapidamise jaoks kasutatavad või üle 0,1 MW tuulegeneraatorid	900 m	Kohustuslik minimaalne kuja.
Üle 110 kV kõrgepingeliinide mastidest	50 m	Kohustuslik kaugus elamute ja laste- ning majutusasutuste puhul, muul juhul soovituslik
Riigimaanteed	50 m	Kohustuslik uute elamute ja laste- ning majutusasutuste rajamisel; olemasolevad elamud võivad asuda lähemal ja neid on lubatud rekonstrueerida.
Kohalikud maanteed	20 m	Kohustuslik uute elamute ja laste- ning majutusasutuste rajamisel; olemasolevad elamud võivad asuda lähemal ja neid on lubatud rekonstrueerida.
Tänavad	10 m	Kohustuslik uute elamute ja laste- ning majutusasutuste rajamisel; olemasolevad elamud võivad asuda lähemal ja neid on lubatud rekonstrueerida.
Elamu- ja suvilakvartalite siseteed (hooviala teed)*	minimaalselt 7,5 m	Kohustuslik uute hoonete rajamisel.

Vastuoluks ühiskondlikult hea elukeskkonna olemasolule võib pidada Eesti Elektri jaama vahetus läheduses menetlemisel oleva Mustajõe kordoni maaüksuse ja abikeskuse maa-ala detailplaneeringuga kavandatud. Viimase eesmärgiks on rajada võõrutus- ja abikeskus ning määratleda abikeskuse hoonete teenindamiseks vajalik maa-ala. Uues Vaivara valla üldplaneeringus on maa-ala reserveeritud lähtuvalt detailplaneeringust üldkasutatava maana ehk sotsiaalmaa sihtotstarbega haakuvana. Ala asub tööstuspiirkonnas, piirnedes põhjast ja lõunast Eesti Elektri jaama kompleksiga ehk olulise keskkonnamõjuga objektiga. Muuhulgas asub kompleksis AS Narva Õlithas, mis kuulub suureõnnetuse ohuga ettevõtete nimekirja. Abikeskuse detailplaneeringu alast loodesse jääb reserveeritud mäetööstusmaa põlevkivi kaevandamiseks ning edelasse reserveeritud tuulepargimaa; vt illustratsioon 16.

Illustratsioon 16. Ülevaade abikeskuse maa-ala detailplaneeringu ala kontaktvööndist (punase joonega piiritletud Abikeskuse DP ala ning seda ümbritsev punane punktiirjoon tähistab ligikaudselt 500 m kaugust DP ala keskpunktist).

Menetluses olev abikeskuse maa-ala detailplaneering on vastuolus uues üldplaneeringus sätestatuga, sest tagatud ei ole minimaalne nõutud kuja olulise keskkonnamõjuga tööstusettevõtte ja sotsiaalobjekti vahel, mis peaks olema vähemalt 500 m (vt tabel 7). Lisaks on detailplaneering vastuolus sotsiaalministri

määrusega „Täiskasvanute hoolekandeesutuse tervisekaitseõuded”⁵⁵, mille alusel tuleb hoolekandeesutuse⁵⁶ asukoht planeerida kaugemale müra- ja saasterikastest teedest ning tänavatest ja ettevõtetest. Samuti peab hoolekandeesutuse asukohast olema selle elanikel võimalik liigelda muude avalike teenuste saamise asukohtadesse ning üldjuhul kasutada ühissõidukiga liinivedu. Lähtuvalt eelmainitud määrusest ja detailplaneeringu ala paiknemisest tööstuspiirkonnas ei ole tulevane võõrutuskeskus kindlasti selleks sobivas asukohas. Samuti võib sotsiaalobjekt rajamine piirata tööstuspiirkonna edasist kasutamist täies mahus selle senisel otstarbel. Siiski Tervisekaitseinspeksiooni Virumaa Tervisekaitsetalitus kooskõlastas detailplaneeringu 22.01.2009. a kirjaga nr 3-1/670-2.

Võimalike negatiivsete mõjude (sh tervise kaitseks) ja konfliktide ennetamiseks on soovitatav tootmis- ja ärimaad planeerida eemale elamualadest, sotsiaalmaadest ning puhkealadest. Tootmisalad on uues Vaivara valla üldplaneeringus reserveeritud erinevat liiki tootmistegevuseks:

- olulise keskkonnamõjuga tööstusettevõtted;
- laohooned ja keskkonnaohutud tootmisettevõtted;
- mäetööstus;
- tuuleenergia tootmine.

Suuremalt jaolt näeb uus Vaivara valla üldplaneering tööstuspiirkonnana Tallinn-Narva maanteest lõunapoolset ala ehk sinna on koondunud olulise keskkonnamõjuga tootmine, mäetööstus ning tuuleenergia tootmine. Seda lähtuvalt eesmärgist hoida kõrge keskkonnariskiga tegevused alal, kus asustustihedus on hõre ja elanikke vähe – vältimaks liigseid riske inimese tervisele ja varale.

Laohoonete ja keskkonnaohutute tootmisettevõtete reservmaad ning reserveeritud ärimaad on hajutatud valla piires, külgnedes osaliselt ka elamualadega (seda eriti Olgina arengupiirkonnas). Üldplaneeringu seletuskirjas on öeldud, et „tootmismaa reserveerimisel laohoone või keskkonnaohutu tootmise jaoks on arvestatud, et reserveeritud alale mahuks ka tootmisest tulenev mõjuala (sh kaitsehaljastus) ja et planeeringulahenduse elluviimisega kaasnev keskkonnamõju ei kanduks kaugemale reserveeritud tootmisala piiridest”. Käesolev KSH aruanne seab eelmainitud lause keskkonnatingimuseks, st kohustuseks. Selliselt oleks igapäevane negatiivne keskkonnamõju minimaalne ja tagatud vastavalt seadustest tulenevate normidega. Siiski tuleb arvestada lisaks igapäevastele negatiivsetele keskkonnamõjudele äri- ja tootmistegevusega kaasneva võimaliku õnnetusejuhtumi riskiga. St et isegi kui mingi ettevõtlusega ei kaasne igapäevast keskkonnareostust (õhujäätmel, reovesi jne), võib õnnetusjuhtumiga kaasneda oluline keskkonnamõju. Näiteks tanklate ohualaks on keskmiselt 50 m raadiuseline ala. Sellest lähtuvalt on oluline detailplaneeringutes arvestada ka tootmis- ja äriettevõtete ohuraadiustega. Seda nii elamualade rajamisel ohualasse kui äri- ja tootmismaa planeerimisel elamu-, sotsiaal- ja puhkealade lähedusse. Kuna Vaivara valla üldplaneeringu koostamise aluseks pole omavalitsusel riskianalüüsi⁵⁷, on tungivalt soovitatav vallal see koostada. Seda enam, et tegemist on vallaga, kus asuvad olulise keskkonnamõju ja -

⁵⁵ Täiskasvanute hoolekandeesutuse tervisekaitseõuded, vastu võetud sotsiaalministri määrusega nr 58 3. aprill 2002.a <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13201177>

⁵⁶ Määruses käsitletakse hoolekandeesutusena ööpäevast hooldamis- ja rehabiliteerimisteenust osutavat üldhooldekodu, sotsiaalse rehabilitatsiooni keskust, tugikodu ja varjupaika.

⁵⁷ Riskianalüüsi eesmärk on välja selgitada ja hinnata valla territooriumil esineda võivaid õnnetusi ja nende tekkimise tõenäosust, saamaks ülevaadet sellest, mis ohustab riigi julgeolekut, inimeste elu ja tervist, kahjustab oluliselt keskkonda või tekitab ulatusliku majandusliku kahju.

riskiga ettevõtted, valda läbib nii transiitraudtee kui – maantee. Valla riskianalüüs oleks edaspidi aluseks detailplaneeringute koostamisel.

Soovitav on tootmis- ja ärimaad eraldada elamumaadest, sotsiaalmaadest ja puhkealadest roheliste puhveraladega, et vältida elanike ja ettevõtete vahelisi konflikte. Viimased on tavaliselt seotud ettevõtete niisuguse tegevusega, mis häirib elanikke (müra, õhusaaste jne). Rohelised puhveralad leevendavad võimalikku negatiivset mõju ja aitavad kaasa parema mikrokliima tekkele. Üldplaneeringus on sätestatud tingimus, mille alusel tuleb tootmisalale detailplaneeringu koostamisel maaüksus liigendada haljasaladega, mis toimiksid puhervööndina. Kui tootmisala külgnab elamualaga, tuleb tootmisala territooriumile, elamuala poolsesse osasse, kavandada haljastatud puhvertsoonid.

Vaivara valla elukeskkonna kvaliteedi halvenemise ennetamiseks, leevendamiseks on üldplaneeringus sätestatud mitmeid keskkonnatingimusi (KSH aruande ptk 8), mida tuleb üldplaneeringu elluviimisel jälgida. Üheks positiivseks ja ennetavaks tingimuseks on tootmisaladele detailplaneeringu koostamise eelduseks olev kohustus koostada enne eskiis, milles peab selguma hoonete ja suuremate tootmisrajatiste paigutus planeeringualal ja tootmistegevuse spetsiifika kirjeldus. Selle alusel selgub olulise keskkonnamõju avaldumise võimalikkus ning omavalitsusel on võimalus teadlikult kasutada oma õigust alगतada detailplaneeringule keskkonnamõju strateegiline hindamine või see ära jätta.

Positiivne tingimus on ka see, et kõigis koostatavates detailplaneeringutes tuleb anda hinnang keskkonna olukorra muutumisele, lähtuvalt kavandatava tööstuse ja äri spetsiifika ning detailplaneeringu ala teenindama hakkava transpordi jms eripärast. Detailplaneeringutes tuleb vastavalt planeerimisseadusele määrata ehitised, mille rajamisel keskkonnamõju hindamine on kohustuslik. Eelmainitud keskkonnatingimus aitab vajadusel ennetada ja/või leevendada võimalikku negatiivset keskkonnamõju, sh mõju inimese tervisele.

Vaivara valda läbib suure liiklustihedusega I maantee klassi kuuluv Tallinn-Narva maantee, mille sanitaarkaitsevöönd mõõdetuna sõidutee servast ulatub 300 meetrini⁵⁸. Sanitaarkaitse vööndis elamine ja puhkamine on inimese tervisele ohtlik. Eeldatavalt ületab sanitaarkaitsevööndis maanteeliiklusest põhjustatud müratase (nii hoonetes kui väljaspool hooned) kehtestatud normtasemeid ning õhusaaste ületab perioodiliselt lubatud piirkontsentratsiooni. Vaivara valla uues üldplaneeringus on reserveeritud Peeterri külas maantee sanitaarkaitsevööndisse osaliselt ulatuv elamuala – tegemist on alगतatud Kuklin-Tamme detailplaneeringuga, eesmärgiga jagada maaüksus 25-30 elamumaa sihtotstarbega maaüksuseks (DP eskiisi alusel jäävad pooled elamuala krundid sanitaarkaitsevööndisse). Lähtuvalt eeltoodust on eeldatavalt vajalik tervise kaitseks võtta tarvitusele lisameetmed tagamaks Sotsiaalministri 04.03.2002. a määruses nr 42 esitatud normmüratasemed. Maantee sanitaarkaitsevööndisse elamuala rajamist ei saa kindlasti pidada mõistlikuks, seda enam, et Vaivara vallas pole puudust elamumaa maafondist ja reserveeritud elamumaa kogus võimaldab valla elanikkonna kümnekordistamist. Soovitav on üldplaneeringusse lisada tingimus, mille alusel maantee sanitaarkaitsevööndisse elamu või ühiskondliku hoone rajamine pole soovitatav. Kui hooned sanitaarkaitsevööndisse siiski rajatakse tuleb koostatava detailplaneeringu käigus eelnevalt läbi viia müra modelleerimine ning võtta

⁵⁸ Vastavalt Teede- ja Sideministri 28.09.199. a määruse nr 55 (RTL 2000, 23, 303; 2004, 65, 1088) § 1.8.1

kasutusele meetmed tagamaks normidele vastav müratase (rajada müratõkked, kasutada mitmekordseid ja paksu välimise klaasiga aknaid jms).

Nii pikaajalised kui lühiajalised radoonisisalduse mõõtmised Vaivara valla hoonetes on näidanud, et piirkonnas esineb kõrgeenenud radoonikontsentratsioon, mis ületab mitmekordselt Eestis lubatud piirtaset (vt ka ptk 3.2.3). Seetõttu tuleb Vaivara vallas renoveerimis- ja ehitustööde käigus kasutusele võtta vastumeetmed radoonisisalduse vähendamiseks, sh on vaja läbi viia nii täiendavaid kui uusi mõõtmisi. Vastav keskkonnatingimus hoonete rajamisel on seatud ka ptk 8 asuvasse keskkonnatingimustesse – „soovituslik enne hoonete rajamist läbi viia radooni mõõtmised ja vajadusel võtta kasutusele meetmed, mis väldivad radooni tungimist elamutesse, avalikku teenindust pakkuvatesse ärihoonetesse ja ühiskondlikesse hoonetesse”. Radoonitasemete alandamiseks juba olemasolevates hoonetes on olemas mitmeid ehituslikke meetmeid. Tuginedes rahvusvahelisele praktikale, soovib Kiirguskeskus lähtuda aasta keskmisest 400 Bq/m^3 , mille taseme ületamisel eluruumides tuleks lisamõõtmistega selgitada radooni sisseimbumise kohad ja püüda rakendada sobivaid meetmeid.

Peamine radoonist tulenev risk inimese tervisele on seotud hingamisteede ja kopsuvähiga. Radoon ja tema tütarproduktid satuvad neisse organitesse sissehingatava õhuga. Mida suurem on radoonist saadav kiirgusdoos, seda suurem on vähihoht. Mitmetes Euroopa riikides ja Põhja-Ameerikas on radoon suitsetamise järel teine kopsuvähi riskifaktor. Eestis seni tehtud mõõtmiste alusel võib väita, et radoon põhjustab meie elamutes igal aastal ligikaudu 100 uut haigusjuhtu. Suitsetamine võimendab haiguse esinemise tõenäosust, st radooni sisaldusega ruumis pidevalt viibimine tõstab just suitsetaja jaoks järsult kopsuvähi riski.

Inimeste rekreatsioonivõimaluste parandamiseks on üldplaneeringus maakasutuse määramisel välja toodud puhkema juhtotstarve, mis on mõeldud puhkealaste rajatiste, nt spordiväljakute, erinevate vabaaja veetmise atraktsioonide jms alaks. Samuti on üldplaneeringus määratud haljasala maad. Elamupiirkondadesse planeeritud haljasalad (pargid jm) võiksid olla omavahel ühendatud kergliiklusteedega, pakkudes kvaliteetset sportlikku ja tervislikku elukeskkonda. Üldplaneeringus on vastavale vajadusele ka viidatud.

5.6.4 Ettevõtlus

Vaivara valla üldplaneeringuga on oluline uute ettevõtete ja töökohtade tekkeks soodsa ettevõtluskeskkonna loomine (vastavate infrastruktuuride väljaarendamine ning ettevõtlusvõrgustike stimuleerimine) ning elanike töö- ja elukoha tõhusam sidumine. Uue üldplaneeringuga nähakse strateegiliselt soodsatesse piirkondadesse (raudtee ja maantee lähedusse) ette mitmeid äri ja tootmise reservmaid, pakkudes firmadele valla territooriumil alasid, kus ettevõtlust arendada. Sealjuures on oluline hea juurdepääsu ja tehnilise infrastruktuuri ning potentsiaalse tööjõuturu olemasolu.

Valla asukoht strateegiliselt soodsas piirkonnas ja tehnilise infrastruktuuri olemasolu (Tallinn-Narva maantee, raudtee jne) annab vallale võimaluse olulise tuluallika tekkeks (osaledes transiitliikluse teenindamises, läbiveetavatele kaupadele lisaväärtususte tekitamises, laoteenuste pakkumises ja turismiäris). Reserveeritud äri- ja tootmise reservmaad võimaldavad tulevikus rajada valda logistikakeskuseid, majutusasutusi jms. Eelmainitud võimaluste ära kasutamine mõjuks positiivselt kohalikule tööhõivele.

Suurem tootmisala on kavandamisel ka Vaivarra, Sillamäe vahetusse naabruses. Ka seal on tootmisettevõtte ja ladude baasil ettevõtluse käivitamiseks soodne asukoht. Ala on teede ja raudtee naabruses (mistõttu see ei sobiks ka nt elamuehituseks) ning tööjõudu saab vajadusel lisaks palgata Sillamäelt.

5.7 Piiriülese keskkonnamõju puudumine

Nagu tuvastati juba programmi koostamise ajal toimunud eelhindamisel, uue üldplaneeringu lahenduse elluviimine endaga piiriülest keskkonnamõju kaasa ei too. Erinevate taustaandmete põhjaliku ülevaatamise ja planeeringute jt arengudokumentide läbitöötamisel on sellele saadud täiendavat kinnitust.

6 ÜLDPLANEERINGU ALA ARENDAMISE ARENGUALTERNATIIVID

Kehtiv Vaivara valla üldplaneering pärineb aastast 1998 ning see suunab arendustegevust valla territooriumil kuni uue üldplaneeringu kehtestamiseni. Siiski, viimastel aastatel on Vaivara vallas algatatud ja kehtestatud mitmeid kehtivat üldplaneeringut muutvaid detailplaneeringuid, osad neist on olnud väga ulatuslikud. Viimane on ka üheks põhjuseks, mis tingis uue Vaivara valla üldplaneeringu koostamise.

6.1 Parima planeeringulahenduse leidmine

Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 lõige 4 punktile 3 peab KSH aruanne sisaldama eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldust strateegilise planeerimisdokumendi koostamise ajal ja alternatiivsete arengustsenaariumit korral, sealhulgas alternatiivide võrdlust ja tõenäolist arengut juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida.

Üldplaneeringu koostamise eesmärgiks on lähtuvalt säästvast ja tasakaalustatud arengust valla ruumilise arengu põhimõtete kujundamine. Vältimaks planeerimata ja läbimõtlemata arendustegevust, määrab üldplaneering valla territooriumi maakasutuse, mis põhineb omavalitsuse, arendajate, maaomanike ja kohalike elanike nägemusel piirkondadest, mis on sobilikud teatud sorti arendustegevuseks. Suurima kaaluga ja otsustusõigusega on eelkõige omavalitsuse (volikogu, vallavalitsuse) nägemus.

Vaivara valla uue üldplaneeringu lahendusel ja maade reserveerimisel on algusest peale määrava faktoriga olnud juba kehtestatud, menetluses olevad ja algatatud detailplaneeringud (kehtivat üldplaneeringut muutvad). Seda eelkõige Olgina arengupiirkonnas. Üldplaneering on aluseks detailplaneeringute koostamisele (sätestatud ehitustingimused, keskkonnatingimused, reeglid jne), kuid uues üldplaneeringus sätestatud reegleid on raske menetluses olevatele detailplaneeringutele rakendada, sest õiguslikult suunab arendustegevust kuni uue üldplaneeringu kehtestamiseni kehtiv vana üldplaneering. Samuti on omavalitsus tänu viimastel aastatel koostatud detailplaneeringutele teinud otsuseid teatud arengusuundadeks, mille tagasivõtmine/muutmine on juriidiliselt keeruline või rahaliselt kulukas.

Uue Vaivara valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusel viidi KSH ekspertide soovitusel üldplaneeringu esialgsesse lahendusse sisse mitmeid muudatusi, ennetamaks olulise negatiivse keskkonnamõju esinemist üldplaneeringu elluviimisel (vt näited järgmises lõigus). Samuti annab KSH aruanne soovitusi üldplaneeringu elluviimiseks ja mõningal määral muutmiseks (KSH aruande ptk-s 5).

Kuna KSH aruanne peab seaduse järgselt sisaldama alternatiivsete üldplaneeringu lahenduste võrdlust, võib tinglikult võrdluseks tuua üldplaneeringu lahenduse juhul, kui KSH aruannet ei oleks koostatud ja soovitusi üldplaneeringu lahenduse muutmiseks poleks antud. Pole mõtet hakata tinglikult esialgse üldplaneeringu lahenduse mõju hindama ja võrdlema uue lahendusega, kuna soovitusel üldplaneeringu muutmiseks on tehtud eesmärgiga ennetada negatiivse keskkonnamõju esinemist. Alljärgnevalt on toodud olulisemad muudatused, mis viidi üldplaneeringu lahendusse KSH koostamise käigus:

- Auvere külas Eesti Energia kompleksi lõunaosas esialgu planeeritud olulise keskkonnamõjuga tootmise reservala jäeti ära; sellise maa-ala reserveerimine olulise keskkonnamõjuga ja mh suurõnnetuse ohuga ettevõtte läheduses oleks loonud eelduse väga olulise negatiivse keskkonnamõju tekkeks. Samas pole üldplaneeringu koostamise ajal otseselt taotletud sellist sellise reservmaa määramist. Samuti poleks selle ettenägemisel enam olnud üheselt välistatav piiriülese keskkonnamõju puudumine.
- Vaivara Vallavalitsus otsustas üldplaneeringu koostamise ajal lõplikult keelduda põhjapoole raudteed tuuleparkide rajamisest (vastavaid taotlusi oli mitmeid), et tagada elanike jaoks elukeskkonna kvaliteet arvestades vallas läbi viidud tuule-ergeetika kasutuse kohta käinud ankeetküsitluse tulemusi.
- Vähendati ärireservmaa osa Udria maastikukaitsealas (Natura alas) ja jäeti ära esialgu reserveeritud elamuala maastikukaitsealas. Kuna Vaivara vallas pole palju looduskaitsealuseid maa-alasid, siis hoonestuse rajamine maastikukaitsealasse ohustaks selle toimimist ja kaitse-eesmärke.
- Vähendati elamumaa reservalasid Olgina-Kudruküla piirkonnas; eelmainitud arengupiirkonna näol on tegemist vähemalt 10-kordseks valla elanike kasvuks eelduste loomisega 30-50 a perspektiivis – seda isegi vähendatud elamualasid arvesse võttes. Elamualade reserveerimine läbimõtlematult ja arvestades iga maaomaniku soove tegeleda arendustegevusega iseseisvalt võib viia maastiku pildi rikkumise ja hulgaliselt pooleli seisvate arendusteni ja tekitada mitmeid negatiivseid keskkonnamõjusid (vt ptk 5.7.1 Olgina arengupiirkonnaga seotud mõjud ja ohud). Vaatamata reserveeritud elamualade vähendamisele ei saa veel siiski piirkonna arengut pidada tasakaalustatuks ja jätkusuutlikuks, sest üldplaneeringu käigus oldi sunnitud arvestama juba kehtestatud või koostamise lõppjärgus (planeering jõutakse kehtestada enne üldplaneeringut) detailplaneeringutega ning uute elamualadega.
- Suurendati roheline võrgustiku alasid Olgina-Kudruküla arengupiirkonnas. Rohelise võrgustiku suurendamise eesmärk oli tagada roheline võrgustiku sidusus ja aidata kaasa kohaliku tasandi mikrovõrgustiku tekkele.
- Üldplaneeringu esialgses lahenduses „lõhutatud” Udria maastikukaitseala hõlmav roheline võrgustiku tuumala ühendati tervikuks. Rohelise võrgustiku toimimise seisukohalt on oluline, et tuumalade terviklikkus säiliks, sh et kaitseala ümbritseks ka puhverala.
- Elukeskkonna parandamise, tervislike eluviiside propageerimise, mitmekülgsete liikumisvõimaluste tagamise ja liikluskoormuse leevendamiseks nähti ette täiendavaid kergliiklusteid.

Vaivara valla arengut, juhul kui uut üldplaneeringut ei koostata ega kehtestata, on KSH aruandes käsitletud kui 0-alternatiivi ja kirjeldatud järgmises peatükis. Põhialternatiivi järgsele arengule annab hinnangu KSH aruande ptk 5.

6.2 0-alternatiiv

Arendustegevus, detailplaneeringute koostamise näol, on viimastel aastatel Vaivara vallas hoogustunud. Algatatud ja kehtestatud on mitmeid detailplaneeringuid, kuna Narva linna lähendus on Vaivara valla muutunud atraktiivseks paigaks arendajatele. Lähtuvalt kehtivat üldplaneeringut muutvatest detailplaneeringutest võib tõdeda, et seni kehtiv üldplaneering ei võimalda optimaalselt suunata arendustegevust – reserveeritud maa-alasid pole piisavalt. Üldplaneering fikseeris paljuski vaid

koostamise aja olukorda. Lähtuvalt sellest on viimasel ajal arendajad avaldanud vallale oma maadele detailplaneeringute algatamiseks tugevat survet. Seetõttu toimub arendamine valla territooriumil läbimõeldud ja kokkulepitud strateegia asemel hoopis lähtuvalt nõ arendajate ideede väljakäimise järjekorras. Valla roll territooriumi arengu suunamisel on piirdunud administratiivse menetlemisega ja sisuline diskussioon enne planeeringu algatamisi nende otstarbekuse kohta on olnud nõrgem, kui võiks. See kajastub faktis, et vastavalt sellele, kuidas vallale esitatakse üldplaneeringut muutvate detailplaneeringute ettepanekuid, neid ka vallas arutatakse ja langetatakse igal juhul eraldi kaalutusotsus selle algatamise kohta. Otsust tehes aga ei teata naaber maaomaniku või arendaja soove, mis hiljem võib hetke head kavatsused hoopis valla kahjuks tööle panna. Selliselt toimimise jätkamise suurimaks miinuseks on terviknägemuse puudumine, mistõttu on keeruline näiteks ümber suunata rohekoridore, korrigeerida tuumalade piire, tagada loodushoid ja teede ning tehnilise infrastruktuuri sidusalt rajamine jne. Paljuski toimib selline areng katse-eksituse meetodil, kus mingi teema tähelepanuta jätmise ühes ja teises detailplaneeringus ilmneb alles planeeringute realiseerimisel või naabrusse mitme analoogse detailplaneeringu algatamise soovi esitamisel. Juba praegu võib tõdeda, et Vaivara vald on teinud mitmete detailplaneeringute algatamisel kogemuse puuduse tõttu ja arendajate kõiki plaane ette teadmata piisavalt läbimõtle mata otsuseid, mida kajastavad käesoleva aruande ptk 5 alapeatükid. Need otsused on paljuski valla nurka surunud – taganemistee oleks vaid detailplaneeringute tühistamine, mis oleks kulukas. Nullalternatiivi jätkamine ei ole kindlasti mõistlik, sest sellisel juhul ei kaaluta otsuseid kogu valla kontekstis, vaid kitsama piirkonna või iga detailplaneeringuala kontekstis, mis on siiani ka toimunud. Nii ongi nullalternatiivi järgi elamine loonud eeldused juba praegu valla rahvaarvu kümnekordistamiseks.

7 MEETMED ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEGA KAASNEVA OLULISE KESKKONNAMÕJU VÄLTIMISEKS/LEEVENdamISEKS NING SEIREKS

Uue Vaivara valla üldplaneeringu elluviimisega kaasneva võimaliku olulise keskkonnamõju vältimise/leevendamise peamiseks meetmeks on ptk 8 seatud kitsendused, nõuded ja tingimused detailplaneeringute ja projektide koostamiseks ehk keskkonnatingimused koos üldplaneeringu kaardiga, kus on määratud valla erinevate arendusalade peamised maakasutuse juhtotstarbed.

Kõige tõenäolisemalt on kohalikus kontekstis olulisemate keskkonnamõjudega piirkond Olgina-Kudruküla arenduspiirkond Narva linna ääres, kus läbi kehtestatud ja menetlemises olevate detailplaneeringute ja uues üldplaneeringus reserveeritud potentsiaalsete hoonestusalade luuakse võimalus ulatusliku elamu-, äri- ja tootmispiirkonna – Narva eeslinna tekkeks. See tähendab, et võrreldes olemasoleva olukorraga antakse üldplaneeringuga võimalus (valdavalt on see läbi detailplaneeringute juba loodud või jõutakse luua enne üldplaneeringu kehtestamist) oluliseks elanikkonna kasvuks, ulatusliku ettevõtluse arendamiseks jne. Samas on ressursid piirkonna arenguks piiratud – põhjaveevarusid ei ole piisavalt varustamaks kogu piirkonda joogiveega; reovee puhastamise võimalused ja sellega kaasnevad mõjud on hindamata. Vaivara vald on juba täna arengukavas öelnud (vt ptk 4.4.3), et sellise kompleksse infrastruktuuri väljaarendamiseks valla oma vahenditest ei piisa.

Võimalike negatiivsete mõjude ja probleemide ennetamiseks on soovitatav Vaivara vallas koostada Olgina-Kudruküla arenduspiirkonna kohta eraldi osa üldplaneering, milles lahendatakse komplekselt teede, kergliiklusteede ning tehnovõrkudega seonduva sh veevarustuse, kanalisatsiooni, elektri, side, gaasivarustuse jms küsimused. Osa üldplaneering võimaldaks Olgina-Kudruküla piirkonna arendamisel tagada tervikliku lähenemise. Isegi, kui omavalitsus ei pea vastavat teemat vajalikuks lahendada just läbi valla osa üldplaneeringu, tuleb uuendada vastavalt üldplaneeringu lahendusele Vaivara valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava. Lisaks tuleb Vaivara Vallavalitsusel ja volikogul sisse viia elamu- ja ärialadega väljaehitamise seonduv temaatika valla arengukavasse, kus seda tuleb käsitleda (eeskätt Olgina arengupiirkonnas) süvendatult. Valla elanikkonna plahvatusliku kasvu teadlikuks juhtimiseks tuleb koostada detailne tegevuskava ja reserveerida piisavad eelarvelised vahendid. Lisaks on vajalik tagada ka Olgina arengupiirkonna üle tõhus administratiivne kontroll (ehitus- ja tegevuslubade register). Koostada ja sõlmida piirkonna toimimise tagamiseks vajalikud kirjalikud kokkulepped, et piirkonna sotsiaalse ning tehnilise infrastruktuuri õigeaegse rajamise ajastamine.

Oluline on, et piirkonna arendamisel tehakse teadlikult valikuid, st ennetatakse läbimõtlematut ja võimalikku olulist negatiivset keskkonnamõju avaldada võiva tegevuse planeerimist. Sealjuures on ülimalt oluline, et vald kontrollib iga detailplaneeringu puhul sisuliste ja reaalset toimivate keskkonnatingimuste olemasolu ja viib hilisemal projekteerimisel ja ehitamisel läbi seire, et kõik toodud nõuded oleks täidetud enne ehitus- või kasutusloa väljastamist.

Muude arendustegevuste mõjud ei ole tõenäoliselt samavõrd olulise keskkonnamõjuga, kuid erinevad arendusprojektid võivad vastavalt üldplaneeringule põhjustada lokaalseid mõjusid. Mõju aitab vältida või ennetada ennekõike üldplaneeringus määratud reeglitest ja keskkonnatingimustest kinni pidamine ja üldplaneeringu

muutmise vältimine. See on eriti oluline elamuehitusvaldkonnas, kus veelgi suuremate reservmaade ettenägemine pole mõttekas, sest kompaktse asustusega alad hajuks laiali ja elanikkonna kasv võiks juba oluliselt ületada keskkonna taluvuspiiri. Samuti KSH aruandes ptk 5 toodud soovitusel mitmete detailplaneeringute menetluse peatamiseks või planeeringulahenduse oluliseks muutmiseks.

Planeeringu kui maakasutus- ja ehitusvõimaluse peamiseks seire meetmeks saab olla planeeringu elluviimise järgimine. See on Vaivaras eriti oluline Olgina arengupiirkonnas, kus on kehtestatud või kehtestamisel mitmed ulatuslikud ja elanikkonna plahvatuslikuks kasvuks aluse loovad detailplaneeringud. Kuna üldplaneeringu kehtestamisele järgneb seaduse järgi detailplaneeringu koostamine, maakorralduslikud toimingud ja projekteerimine, peab Vaivara Vallavalitsus seirama, et edaspidiste detailplaneeringute ja projektide koosseis oleks arvestatud üldplaneeringu säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimustega. Juba kehtivate planeeringute osas tuleb järgida nende KSH aruannetes seatud keskkonnatingimusi ja järelevalve teostaja poolt sätestatud seiremeetmeid. Vastav toiming tuleb läbi viia enne ehitusloa väljastamist või detailplaneeringu avalikustamise eelset vastuvõtmist.

Jätkusuutlik saab Vaivara vald olla vaid juhul, kui mõistetakse iga otsuse mõju kogukonnale, keskkonnale, majandus-, sotsiaal- ja kultuuriruumile. Hetkel on arengu ohjamiseks ja olemasolevate ning uute elanike vastuolude vältimiseks vaja juba tekitatud olukorda arvestavaid lepinguid ja kokkuleppeid arendajatega. Samuti on oluline valla eelarvevahendite väga teadlik kavandamine läbi arengukava ja koostöös arendajatega. Majanduse elavnemisel seisab valla ees väljakutse viia kvaliteetse elukeskkonna tarvis vajaminevate investeeringute maht kooskõlla elanike arvu juurdekasvu ja kasvavate nõudmistega.

8 SÄÄSTVA JA TASAKAALUSTATUD RUUMILISE ARENGU TINGIMUSTE MÄÄRATLEMINE ÜLDPLANEERINGULE

Üldplaneeringu ellurakendamisel tuleb toetada säästliku arengu põhimõtetele rajatud arengusuundi, nagu äri- ja tööstuspiirkondade arenduse kvaliteedi suurendamine, suurohuga ettevõtete ja olulise keskkonnamõjuga tegevuste hoidmine eemal elamualadest, rajatavate äri- ja tootmisettevõtete energiakasutuse tõhususe tagamine, ajakulu vähendamine transpordis ning ratsionaalsem ressursi- ja energia-kasutus. Samuti tuleb Vaivara Vallavalitsusel enne detailplaneeringute kehtestamist sõlmida maaomanikuga kokkulepped, et tagada terviklahenduste lõpuni viimine ja detailplaneeringu eesmärgipärane ja valla jaoks ratsionaalsel kujul etapiviisiline realiseerimine vastavalt kõigile seatud keskkonnatingimustele.

8.1 Säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimused

Tulenevalt hinnatud mõjudest ja nende leevendamise meetmetest on käesolevas üldplaneeringus seatud järgmised säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimused:

1. Tagamaks keskkonna säästvat kasutamist, on Vaivara vald jagatud arengu- piirkondadeks, millest vaid tootmise arendamise ja riigikaitseobjektide piirkonda on lubatud olulise keskkonnamõjuga objektide rajamine. Kogu arengupiirkonnas on militaar-, tööstus-, tootmis- ja ärihoonete ning rajatiste ehitamine reeglina lubatud ainult detailplaneeringu alusel v.a erandid, mis on toodud üldplaneeringu ptk 2.2.5 kuni 2.2.7. Sellised nõuded tagavad vallaelanike jaoks keskkonnakvaliteedi püsimise ja välistavad uue elanikkonna elama asumise keskkonnaohtlike või riigikaitseobjektide riskialas.
2. Vaivara vallas raudteest põhja poole jäävatel reserveeritud tootmisaladel pole lubatud arendada ohtlikku tootmist või äritegevust ehk kõiki neid tegevusi, mis kajastuvad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi § 6 lg 1 toodud loetelus. Keelatud on keemia- ja naftaproduktide töötlemine, ladustamine, v.a olmekeemia produktide puhul, kui vastava produkti ohutus on eelnevalt faktiliselt teada;
3. Detailplaneeringu järgse vähemalt 2 krundiga elamuala ja iga äri- või tootmisala väljaehitamise korral on ala arendajal kohustus rajada enne hoonetele ehituslubade väljastamist juurdepääsuteed, puurkaev(ud), vee- ja kanalisatsioonitrasseid ja/või reoveepuhastid või imbväljakud, side ja/või elektritrasid ning liinid. Samuti tuleb gaasivarustuse või kaugkütte trassid rajada enne hoonetele ehituslubade andmist;
4. Tehnovõrkude ehitamise ajal tuleb tagada nende väljaehitamine nii, et häiritaks võimalikult vähe olemasolevate võrkude kasutamist ning ei halvendataks olemasolevate võrgulahenduste toimimist;
5. Tootmishoonete või rajatiste detailplaneeringu algatamiseks tuleb koostada eskiis, millest peab selguma hoonete ja suuremate tootmisrajatiste paigutus planeeringualal ja tootmistegevuse spetsiifika (kirjeldus). Selle alusel selgub olulise keskkonnamõju avaldumise võimalikkus ning omavalitsusel on võimalus teadlikult kasutada oma õigust algatada detailplaneeringule keskkonnamõju strateegiline hindamine või see ära jätta;
6. Kõigis koostatavates detailplaneeringutes tuleb anda hinnang keskkonna olukorra muutumisele, lähtuvalt kavandatava tööstuse ja äri spetsiifikast ning detailplaneeringu ala teenindama hakkava transpordi jms eripärast. Detailpla-

- neeringutes tuleb vastavalt planeerimisseadusele määrata ehitised, mille rajamisel keskkonnamõju hindamine on kohustuslik;
7. Rajatavates ettevõtetes on soovitatav kasutada parimat võimalikku tehnikat (Best Available Technique), vähendamaks tekkivate jäätmete koguseid, õhusaastet ja müra;
 8. Hoonestuse ja seda teenindava infrastruktuuri rajamisel tuleb tagada maaparandussüsteemide toimimine. Selleks lubatakse maaparandussüsteemidega alale ehitada uut hoonet vaid tingimusel, et tagatakse maaparandussüsteemi toimimine (kuivendussüsteem suunatakse ümber või seda ei vigastata elamu rajamisel) ja ehitustegevus on eelnevalt kooskõlastatud Viru Maaparandusbürooga;
 9. Kuna Vaivara vald asub osaliselt kõrge radooniriskiga alal, sh jäävad osaliselt kõrge radooniriskiga alale ka kavandatud uued arenduspiirkonnad, on soovituslik enne hoonete rajamist läbi viia radooni mõõtmised ja vajadusel võtta kasutusele meetmed, mis väldivad radooni tungimist elamutesse, avalikku teenindust pakkuvatesse ärihoonetesse ja ühiskondlikesse hoonetesse;
 10. Üle 5 krundiga elamuala detailplaneeringu koostamisel ja rajamisel tuleb tagada vähemalt 1 keskmise elamukrundi suurusega avalik haljasala. Iga järgneva elamukrundi kohta tuleb planeeritaval alal tagada täiendav 20% suurune avalik haljasala (seal võivad paikneda ka mänguväljakud vms);
 11. Kõrghaljastusega kaetud aladel asuvatele elamukruntidele hoonete projekteerimisel tuleb tagada vähemalt 50% krundi ulatuses krundi pindalast kõrghaljastuse säilimine või istutamine;
 12. Planeerimisel, elamualade korraldamisel ja ehitustööde tegemisel tuleb haljastust käsitleda võrdväärse elementina keskkonna tehnilike elementidega (hooned, teed, kommunikatsioonid). Selle tagamiseks tuleb hoonestuse rajamisel kõrghaljastuse või väärtusliku haljastuse naabruses (kaevetöödel, ehituse käigus) kasutada taimestiku koosluste, puude jms kaitseks ajutisi piirdetarasid, kasutada väiksemaid ja vähem tallavaid mehhanisme ning vältida taimestiku, sh puude vigastamist muul moel;
 13. Aerialade kavandamisel tuleb täita üldplaneeringu ptk 2.2.5 seatud tingimusi ja tootmisalade kavandamisel tuleb täita üldplaneeringu ptk 2.2.6 seatud tingimusi ja tuulegeneraatorite püstitamisel üldplaneeringu ptk 2.2.7 seatud tingimusi, et tagada ohutu ja elamisväärne keskkond vallaelanike jaoks;
 14. Vaivara valda kavandatud ettevõtluse ja tootmise puhul tuleb võimaluse korral kasutada vett säästvaid tehnoloogiaid;
 15. Ühiskondlike ehk üldkasutatavate hoonete kavandamisel otsustab detailplaneeringu kohustuse vallavalitsus, v.a juhul, kui uus üldkasutatav hoone kavandatakse üldplaneeringus määratud detailplaneeringu kohustusega alale;
 16. Elamukvartalite eraldamiseks ja kaitseks tootmis- ja tööstusaladelt ning elava liiklusega tänavatelt/teedelt tuleva liikluse müra ja õhusaaste eest tuleb rajada või alles hoida rohelisi puhervööndeid. Väiksemad haljasalad või haljakud on samuti vajalikud keskkonnakvaliteedi tagamiseks. Kohustuslikud säilitatavad või loodavad haljastud on tähistatud *Üldplaneeringu kaardil* tähisega H ja HL;
 17. Olemasolevatele haljas- ja puhkealadele tuleb detailplaneeringutes tagada hõlbustus kergliikluse juurdepääs. Puhkealad (P ja PR) ja haljasalad (H ja HL) tuleb ühendada võimaluse korral kitsamate roheliste koridoridega, mis pakuks alternatiivseid liikumisteid inimestele ja faunale ning seoks olemasolevad puhkealad ja planeeritud haljastud omavahel;
 18. Rohekoridorides ja rohevõrgustiku tuumaladel on lubatud ehitada üks elamu- või talukompleks kinnistu kohta, kui kinnistu suurus on vähemalt 3 ha (vt

täpsustus rohevõrgustiku alale ehitamiseks arengupiirkonnas H ptk 2.2.3.6). Alla 3 ha suurusele kinnistule ei ole lubatud hooneid ehitada ilma detailplaneeringuta, kuid sellisel juhul ei tohi kinnistule ette näha enam kui ühte üksikelamut ja selle juurde kuuluvaid abihooned. Maaüksuste enam kui kaheks kruntimist (sh üks hooviala elamualana ja ülejäänud maa maatulundusmaana) elamuehituse jaoks ei ole lubatud;

19. Ranniku ääres asuvalle Udria maastikukaitsealale ehitamisel tuleb koostada detailplaneering ja sellele läbi viia keskkonnamõju strateegiline hindamine, ennetamiseks ja vältimaks olulist negatiivset keskkonnamõju ja tagamaks maastikukaitseala kaitse-eesmärkide täitmine;
20. Tuulepargi, riigikaitsemaa ja keskkonnaohtlike objektide, mastide, postide, kalmistute jms ning elamuala vahel tuleb arvestada üldplaneeringus määratud puhervööndeid (vt üldplaneeringu ptk 2.2.7.3);
21. Planeeringu elluviimisel (nii ehitustegevusel kui hoonete kasutuselevõtmisel) tuleb tagada välismüra normtasemed, seda nii planeeringualal kui selle naabruses olevatel elamualadel. Samuti tuleb tagada planeeritavates ja projekteeritavates hoonetes normatiivne müratase. Täpsed müra normtasemed elamutele, büroo ja haldushoonetele, tervishoiuasutustele jt hoonetele on toodud Sotsiaalministri 04.03.2002. a määruses nr 42, *Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid* (RTL 2002, 38, 511). Toodud müratasemete nõudeid tuleb arvestada nii detailplaneeringute kui ka ehitusprojektide koostamisel, samuti müratekitavate ettevõtete paigutamisel hoonetesse. Peamised summutamist vajavad müraallikad on autoliiklus, võimalik tuulegeneraatorite müra, ehitustööd jms;
22. Liikluse seisukohast konfliktsete piirkondade (nt maanteed sanitaarkaitsealale ehitamise kavandamisel) detailplaneeringutes tuleb esitada andmed liiklusintensiivsuse kohta ja lähtuvalt liiklussageduse intensiivsusest määrata meetmed müra vähendamiseks (koostada müra modelleerimine);
23. Tee ääres olevatele elamukruntidele detailplaneeringute koostamisel ja hoonete projekteerimisel tuleb arvestada mahasõitide ohutusnõuetega, teeäärsete kommunikatsioonide paiknemise jms. Maantee vms objekti sanitaarkaitsevööndisse ehitamine on lubatud, kuid sellisel juhul peab maaüksuse või krundi omanik olema teadlik sellega kaasnevatest mõjudest (müra, vingugaasid), riskidest ning leidma nende leevendamiseks võimalused omal kulul ja ehituslike vahenditega;
24. Teedevõrgu loomisel peab kasutama võimalikult suures ulatuses olemasolevaid teid (millega on planeeringu väljatöötamisel juba arvestatud);
25. Liiklusohutuse ja kommunikatsioonide paigaldamise tagamiseks peab elamuala sisese teekrundi miinimumlaius olema vähemalt 12 m ja äri- ning tootmisaladel 16 m;
26. Suurematele avalikele või äri- ja tööstusobjekte teenindavatele parklatele tuleb rajada õli-liivapüüdurid;
27. Hajaasustuses on lubatud imbväljaku või filtriväljaku rajamine elamute kanaliseerimiseks, kui elamukrundi või elamuga maaüksuse suurus on üle 2500 m² ning tavapärane põhjavee tase on vähemalt 1,2 m sügavusel maapinnast ja vastav projekt on kooskõlastatud Keskkonnaametiga;
28. Detailplaneeringu kohustusega kompaktse hoonestuse alal ja tiheasustusalal on lubatud kogumiskaevud ainult ajutise lahendusena kuni tsentraaltrasside valmimiseni. Kanalisatsiooni lahendamiseks enam kui 5 krundiga elamualal peab olema tagatud arendusala sisene tänavatorustike ehitamise võimalus koos

- tsentraaltrassiga liitumise punkti ära näitamisega (nende asukohad tuleb määrata eelprojektiga);
29. Võimalike tühisõitude vähendamiseks on vajalik valda külastavate turistide ja puhkajate suunamine olemasolevatele matkaradadele, vaatamisväärsuste juurde jms kohtadesse viitade abil. Samuti vähendab või ennetab transpordist tulenevat keskkonnasaastet hea ja regulaarne suvitajate sihtkohtade ja Narva linna, Sillamäe linna ning Kohtla-Järve linna hea ühistranspordiühendus ning kergliiklusteede rajamine üldplaneeringuga määratud kohtadesse;
 30. Individuaalelamute rajamisel ja rekonstrueerimisel on otstarbekas eelistada soojusvahetuspumpade (maakütte pumbad kohtades, kus see on võimalik lähtuvalt maapinna eripärast, õhksoojuspumbad jms) ja passiivkütte (aknad maja lõunaküljes, passiivne päikeseküte vee soojendamiseks jms) kasutamist, et vähendada keskkonna saastekoormust. Maakütte kollektorite paigaldamisel kasutada säilitatava loodusega alal väikseid ehitusmasinaid (paigaldussügavus ca 80-100 cm). Soovitav on maaküte paigaldada parklate alla jms kohtadesse. Maaküte mahutada torustiku paigaldamise skeemide koostamisel ning? arvestada olemasoleva väärtusliku kõrghaljastuse säilitamise vajadusega. Eelistada võimalikult suure kasuteguriga pumпасid/seadmeid;
 31. Rajatavatele hoonetele kehtib energiamärgise taotlemise kohustus alates 01.01.2009. a;
 32. Elektrivõrgu õhuliinid peavad kulgema võimaluse korral piki teid ja väljaspool rohevõrgustiku alasid. Rohevõrgustiku alal kulgevaid liine võib projekteerida vaid Keskkonnaameti ja Vaivara Vallavalitsuse nõusolekul;
 33. Tänavaja- ja muus välivalgustuses on soovitatav kasutada säästulampe, LED-valgusteid, päikeseenergiat töötavat valgustust⁵⁹ vms;
 34. Kallasraja ulatuses ei ole lubatud rajada piirdeid. Mere ääres ja kaldal on piirete rajamiseks seatud eritingimused üldplaneeringu ptk 2.2.7.1;
 35. Jäätmete (sorteeritud) kogumine kruntidel lahendada vastavuses *jäätmeseaduses* (RT I 2004, 9, 52; 30, 208; 2005, 15, 87; 37, 288; 2006, 28, 209; 58, 439; 2007, 19, 94; 44, 315; 66, 408; 2009, 3, 15) toodud nõuetega. Olmejäätmed tuleb koguda sorteeritult prügikastidesse ja -konteineritesse ning organiseerida nende regulaarne äravedu kehtivat jäätmeluba omava firma poolt. Oluline on jäätme-majanduse organiseerimine matkaradade ääres, rannas, ujumiskohtades jt avalikult käidavates paikades, et prügi ei satuks loodusesse. See eeldab prügikastide regulaarset tühjendamist ning jälgimist, et prügi hulka ei satuks näiteks poolpõlevaid suitsuotsi, mis võiks põhjustada tulekahju.

8.2 Rohelise võrgustiku toimimist tagavate tingimuste seadmine

Käesoleva üldplaneeringuga määratud rohelise võrgustiku alad on kavandatud järgmiste ehitus- ja maakasutustingimustega:

- Säilitada tuleb rohelise võrgustiku terviklikkus ja vältida terviklike loodusalade killustumist. Rohelise võrgustiku aladel tuleb vältida kompaktsema asustuse tekkimist ja ulatuslikumaid uusehitisi (va talukohad ja üksikud elamud hajaasustusviisil). Peamiseks nõudeks on see, et looduslike ja/või pool-looduslike alade osatähtsus rohevõrgustikul ei tohi langeda alla 80% maaüksuse pindalast;

⁵⁹ <http://kokkuhoid.energia.ee/?id=1601>

- Rohelisse võrgustikku kuuluvatel looduskaitsealadel (kaitsealad, kaitsealuste liikide elupaigad vms) on majandustegevus seadustega kas keelatud või piiratud;
- Väljaspool kaitsealasid võib metsas vastavalt metsakorralduskavadele arendada majandustegevust. Sealjuures tuleb võimaluse korral roheline võrgustiku koridorides vältida ulatuslikku (üle 3 ha lankidega) lageraiet. Metsade majandamisel rohelises võrgustikus on soovitatav kasutada valikraiet;
- Rohelise võrgustiku aladel võib jätkata olemasolevate põllumaade kasutamist – traditsionaalsed põllud toimivad rohevõrgustiku osana ja lisavad maastikku mitmekesisust. Maaomaniku soovi korral on lubatud põllualadele metsa istutamine;
- Hoiduda metsamaa sihtotstarbe muutmisest. Rohelise võrgustiku koridoride osas on soovitatav vältida lageraiet, lageraie vajaduse korral tuleb koridor peale raiet vähemalt endises mahus uuesti metsastada.
- Olemasolevate kaevanduste kasutamine jätkub kavandatud ulatuses nende ammendumiseni;
- Olemasolevate kaevanduste laienemine peab lähtuma rohelise võrgustiku paiknemisest;
- Olulist roheline võrgustiku muutmist ettenägeva tegevuse kavandamisel tuleb koostada keskkonnamõtjude hindamine;
- Rohevõrgustiku aladele jäävate veekogude ja nende kaldaalade looduslikkus tuleb säilitada. Rohelise võrgustiku aladel ei vähendata looduskaitse-seadusest tulenevat ranna või kalda ulatust ja ehituskeeluvööndit;
- Veekogude kallaste hooldamine ja kasutamine peab olema selline, et see muudaks võimalikult vähe veekogude looduslikku seisundit. Selle tagami-seks tuleb ojade, jõgede ja järvede kaldad säilitada võimalikult loodusliku-na, et oleks tagatud bioloogiliselt mitmekesise ökotoni (kahe järsult erineva ökosüsteemi siirdevöönd, mis sisaldab mõlema elemente ja on seepärast keskkonnalt komplekssem või liigirikkam kui kumbki neist) olemasolu ja säiliks seisu- ja vooluveekogude tähtsus ökoloogiliste koridoridena;
- Veekogude kuju (voolusängi) muutmist (lihtsustamist) tuleb vältida, kuna see vähendab nende ökoloogilist tähtsust rohelise võrgustiku osana;
- Paisude rajamist rohelise koridori staatuses olevatele vooluveekogudele tuleb vältida, kui see tegevus halvendab rohelise koridori toimimist;
- Rohevõrgustiku aladele jäävate allikate veerežiim tuleb säilitada;
- Väärtuslikel puisniitudel on mõistlik säilitada/taastada traditsiooniline majandustegevus - karjatamine ja niitmine;
- Rohelise võrgustiku alal tuleb säilitada looduslikud pinnavormid;
- Rohevõrgustiku koridori aladele ehitades peab koridori alaga risti suunas vähemalt 50 m laiune koridori riba jääma katkematuks. Lisaks peavad koridori alale rajatud hoonete õuealade või maaüksustele rajatud aedade vahekaugused olema vähemalt 200 m;
- Koridoride lõikumisel maanteega (konfliktikohad) tuleb kavandada abinõud loomade liikumisvõimaluste säilimiseks – selleks tuleb rajada loomade tee alt läbi liikumist võimaldavad tunnelid vms lahendused;
- Rohevõrgustiku aladel on lubatud ehitada üks elamu- või talukompleks kinnistu kohta juhul, kui kinnistu suurus on vähemalt 3 ha. Alla 3 ha kinnistule ei ole lubatud hooneid ehitada ilma detailplaneeringuta. Olemas-

olevate minimaalselt 3 ha suuruste maaüksuste enam kui kaheks kruntimine (sh üks hooviala elamualana ja ülejäänud maa maatulundusmaana) elamu-ehituse jaoks ei ole lubatud;

- Rohevõrgustiku alal ei tohi uus elamu paikneda naaberkinnistul olevale elamule lähemal kui 50 m.

8.3 Väärtuslike maastike ehitustingimused

Käesoleva üldplaneeringuga määratud väärtuslikud maastikud on kavandatud järgmiste ehitustingimustega:

- Säilitada tuleb väärtusliku maastiku omapära;
- Säilitada ja avada tuleb ilusad vaatekohad;
- Kõigile väärtuslikele maastikele on soovitatav koostada maastikuhoolduskavad. Hoolduskavad saavad olla aluseks alade säilitamise ja taastamisega seotud otsustele ning nende põhjal saab motiveeritult kavandada hoolduseks vajalikke meetmeid;
- Uute rajatiste ja joonehitiste projekteerimisel tuleb tagada olemasolevate väärtuste säilimine ning maastikuarhitektuuriline sobivus väärtusliku maastiku taustaga;
- Põllumajandusmaad tuleb säilitada avatuna ning soovitatavalt kasutusel olevatena;
- Likvideerida maastike üldilmet kahjustavad ajaloolise väärtuseta varemajms heakorrastamata objektid;
- Hoonete ehitamisel või ümberehitamisel tuleb säilitada ja sobitada maastikule omased hooned ja elemendid;
- Maastikuvaateid muutvate objektide (nt üldjuhul lubatud kuni 0.1 MW tuulegeneraatorid, mobiilside mastid, kõrgepinge õhuliinid jmt) ehitamine väärtuslikele maastikele ja kaunite vaadete vaatesektorisse on üldjuhul keelatud; uute maastikuilmet muutvate objektide ehitamine sinna on võimalik ainult kohaliku omavalitsuse kehtestatud detailplaneeringu alusel ja juhul, kui selle aluseks on võetud maastikuhoolduskava.

Väärtuslikele maastikele lisaks on maakonna teemaplaneeringus määratud kaunid teelõigud, mida on nende esteetilisuse ja atraktiivsuse tõttu esile toodud. Need on eelkõige sobivad marsruudid, mida turistidele soovitada. Ilusaks teelõiguks Vaivara vallas on Narvast Narva-Jõesuuni suubuv Narva Narva-Jõesuu tee.

Kohati on kinni kasvanud vaated Narva jõe. On soovitatav need kohad heakorrastada ja jälgida, et vaated ei kasvaks kinni.

Vaivara valla olulisim vaatekoht on Pargimägi Sinimäe alevikus, kust avaneb kauneid vaateid ümbruskonna maastikule.

9 RASKUSED-TAKISTUSED KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE ARUANDE KOOSTAMISEL

Peamiseks raskuseks aruande koostamise seisukohast on KSH läbiviimise alaste arusaamade suur varieeruvus. Kuna selles valdkonnas on Eestis avaldatud vähe kirjandust ning arusaamad on alles kujunemisel, kirjutati aruandesse ptk 1.2, mis selgitas eksperdipoolse töö tegemise aluspõhimõtteid.

Metoodiliselt põhjustas raskusi ennekõike fakt, et varasemad planeeringuotsused on olnud juba strateegilisel tasandil valiku tegemise alused, mille tõttu paljudel juhtudel olid valikud paigas juba varem kehtestatud või menetlemise lõppfaasis olevate detailplaneeringute kaudu, mille KSH aruanded on juba heaks kiidetud. Nende tase ja neis sätestatud keskkonnatingimuste kvaliteet olid aga väga kõikuvad. Kuid kuna järelevalve teostaja on neid pidanud piisavaks ei hakatud üldplaneeringu käigus teiste KSH ekspertide ja järelevalve teostaja varasemaid seisukohti täpsustama.

KSH seisukohast raskendasid üldplaneeringule hinnangu andmist üldplaneeringu koostamise ajal menetluses olevad detailplaneeringud⁶⁰ just seetõttu, et nende koostamine toimus paralleelselt üldplaneeringuga. See tähendab, et üldplaneeringus ja KSH-s seatud esialgsed nõuded ja keskkonnatingimused muutusid töö käigus kasutuks, sest need ei ole detailplaneeringute ja nende KSH koostamisel aluseks ning nendega ei arvestatud. Seetõttu korrigeerisid KSH eksperdid korduvalt üldplaneeringu KSH aruande teksti, et viia see vastavusse järelevalve teostaja varasemate detailplaneeringu KSH aruannete heakskiitmise otsustega. Üldplaneeringule hinnangut andes on KSH lähtekohaks üldplaneeringus seatud nõuded ja antud KSH aruande alusel üldplaneeringusse seatud keskkonnatingimused. Ohuks on siin see, et osa detailplaneeringud on koostatud enne käesolevat üldplaneeringut ja ei arvesta kõiki üldplaneeringus seatud keskkonnatingimusi.

KSH ekspertidel ja planeerijal oli eeltoodust lähtuvalt sisuliselt võimatu üldplaneeringu lahendust muuta algatatud ja menetluses olevate detailplaneeringute osas. See tähendab, et kaalutusotsus mingi piirkonna arendamisel on tehtud varem sealjuures arvestamata ekspertide arvates parimal viisil kõiki keskkonnakaalutlusi. Paljuski oli just Olgina arengupiirkonnas seega üldplaneeringu koostamine rohkem formaalne olukorra fikseerimine kui planeerija, KSH eksperdi ja ametkondade arutelude tulem. Käesolevas KSH aruandes ptk-s 5 anti negatiivse varjundiga hinnang mitmetele algatatud detailplaneeringutele just lähtuvalt omavalitsuse jätkusuutlikkusest. Hetkel on veel toimumata ehitustegevuse ja kõigi planeeringute lõplikult kehtestamata oleku tõttu vallal võimalus olukord läbi tõhusa administratiivse kontrolli ja lepingutega päästa, kuid kas seda suudekatse näitab aeg.

Paljuski oli KSH menetlus üldplaneeringu sisu kontroll ja planeerija abistamine konkreetsete säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste täpsustamisel ja erinevate maakasutuse juhtfunktsioonide ulatuse määramisel. Kogu soovitude kogumit ja sellest tekkinud positiivseid muudatusi on keeruline dokumenteerida, sest paljud mudatused kajastuvad kaardil graafiliselt või läbi planeeringus seatud

⁶⁰ Vaivara vallas on menetluses hulgaliselt detailplaneeringuid, vt täpsemalt ptk 4.4.2

tingimuste edasiseks arendustegevuseks, planeerimiseks, projekteerimiseks, kruntimiseks ja ehitamiseks.

Raskusena KSH menetlemisel tuleb välja tuua asjaolu, et planeeringu KSH menetlus dubleerib variatsioonidega üldplaneeringu menetlust. Selle tõttu kulus palju kasutat aega topelt menetluste tegemisele, millega kaasnes omakorda keskkonnasaaste nt üleliigsete sõitude näol ja sisuliselt kasutult tehtud topelt protsesside korralduslik töö. Ilmselt tuleneb asjatu dubleerimine sellest, et planeeringu ja KSH protsessi ühildamises ei ole riiklikul tasandil juba aastaid üksmeelt. Sellise ressurside raiskamise saab kõrvaldada seaduse muutmise, sest need tulenevad seaduste omavahelisest ebakõlast.

10 ÜLEVAADE KSH KORRALDAMISE JA AVALIKKUSE KAASAMISE KOHTA

KSH programmi koostamine ja aruande avalikustamine toimus vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse nõuetele. Lisaks tutvustati keskkonnaga seotud aspekte ka planeerimisseaduse kohastel avalikel aruteludel.

KSH koostamise korraldamise ja avalikkuse ning ametkondade kaasamise protsess kulges järgnevalt:

KSH etapp	Etapi kirjeldus	Etapi sisu
ÜP ja selle KSH algtamine	Algtamise otsus	Vaivara Vallavolikogu otsus nr 151; 28.02.2008
	Algtamisest teatamine	Ametlikud Teadaanded 07.03.2008 Ajaleht Põhjarannik 04.03.2008
KSH programmi koostamine	Programmi eelnõu koostamine	
	Programmi osas seisukoha küsimine Ida-Virumaa Keskkonnateenistusel, Kultuuriministeeriumilt, Sotsiaalministeeriumilt ja Vaivara Vallavalitsuselt	
KSH programmi avalikustamine	Programmi avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust teatamine	Ametlikud Teadaanded 26.01.2009 Ajaleht Põhjarannik 27.01.2009 AS Pöyry Entec veebileheküljel Vaivara valla veebileheküljel Kirja teel: Ida-Virumaa Keskkonnateenistus, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Sotsiaalministeerium, Kultuuriministeerium
	Avalik väljapanek 03.02.2009-17.02.2009	Seisukoht laekus Sotsiaalministeeriumilt
	Avalik arutelu toimus 20.02.2009. a Vaivara vallamajas	
KSH programmi täiendamine ja heakskiitmine	Programmi täiendamine Sotsiaalministeeriumi seisukoha osas ja avalikul arutelul tehtud ettepanekute osas. Vastuskiri Sotsiaalministeeriumile	
	KSH programmi esitamine heakskiitmiseks Keskkonnaameti Viru regioonile, mis kiideti heaks 03.04.2009. a kirjaga nr 6-8/3063-4	
KSH aruande koostamine	Märts -november 2009	
KSH aruande avalikustamine	Aruande avalikust väljapanekust ja avalikust aruetlust teatamine	Ametlikud Teadaanded 23.11.2009 Ajaleht Põhjarannik 25.11.2009 AS Pöyry Entec veebileheküljel Vaivara valla veebileheküljel Kirja teel: Keskkonnaameti Viru regioon, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Sotsiaalministeerium, Kultuuriministeerium
	Avalik väljapanek 02.12.2009-23.12.2009	
	Aruande avalik arutelu 12. jaanuar 2010. a Vaivara vallamajas.	
KSH aruande heakskiitmine	KSH aruande heakskiitmiseks esitamine Keskkonnaameti Viru regioonile	

11 KOKKUVÕTE

Hinnatava Vaivara valla üldplaneeringu eesmärgiks on valla arengusuundade määramine ja territooriumi maakasutuse planeerimine. Kogu Vaivara valla territooriumit hõlmava uue üldplaneeringu menetlemise käigus kaalutleti (kehtivate detailplaneeringute seatud võimaluste piires), millised alad on lähtuvalt muutunud olukorrast (seda nii õiguslike piirangute lisandumise osas, kui ka lähtuvalt muutunud majanduslikest võimalustest ja sotsiaalsetest vajadustest) sobilikud elamuehituse, tootmise, puhkemajanduse ja ärialase ettevõtluse jms jaoks. Üldplaneeringus määrati edasiste detailplaneeringute koostamise, projekteerimise, ehitamise ja maakasutuse reeglid.

Uue Vaivara valla üldplaneeringuga määrati Ida-Viru maakonna teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonningimused” alusel roheline võrgustik, mida täpsustati vastavalt kehtestatud ja menetluses olevatele detailplaneeringutele ning üldplaneeringu täpsusastmele. Üldplaneeringuga luuakse eeldus rohelise võrgustiku toimimise tagamiseks.

Vaivara valla üldplaneeringuga määratakse uued tootmis-, äri- ja elamualad suunates nad valla arengut silmas pidades sobivatesse kohtadesse. Arendustegevusele seatud tingimused ja nõuded on eelduseks, et üldplaneeringu elluviimisel arvestatakse ümbritseva keskkonnaga ja ennetatakse negatiivse keskkonnamõju esinemist.

Vaatamata seatud maakasutusreeglitele ja valla arengu suunamisele ei saa siiski valla arengut pidada tasakaalustatuks. Uue Vaivara valla üldplaneeringuga luuakse alus oluliseks elanikkonna kasvuks. Olgina ümbruses määratud elamualasid arvestades (nii kehtestatud kui menetluse lõppfaasis olevate detailplaneeringute ja üldplaneeringu lahenduse näol) on üldplaneeringu poolt võimaldatud elanikkonna kasv vähemalt 10-kordne. Sealjuures peab välja tooma, et seni on nii Vaivara valla kui ka Narva linna elanikkond vähenenud aasta-aastalt, mistõttu kiiret kasvu on hetke majandusoludes võimatu prognoosida. Küll aga võib majandusolude paranemine valglinnastumise ja elanikkonna lisandumise Vaivara valda kiirelt käivitada. Selle ohjamine on ennekõike administratiivne tegevus, mille edu tugineb targale omavalitsuse sisesele finantsplaneerimisele, arengualade sidususe ja etapi viisilise väljaarendamise tagamisele ning kokkulepetele arendajate või maaomanikega.

Üheks oluliseks negatiivset mõju avaldavaks aspektiks võib kujuneda vee- ja kanalisatsiooni teema Olgina arengupiirkonnas, kuna kavandatava arendusala veevajadus ületab Vaivara vallas kinnitatud põhjaveevarud, mistõttu peab veetarbimise rahuldamiseks eeldatavalt kasutusele võtma Narva veehoidla pinnavee. Samas ei arvesta Narva linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava, mis on koostatud aastaks 2020 Olgina piirkonna arendustega. Eraldi hindamist ja analüüsi vajab reovee teema, kuna ulatuslikult arendusalalt tekkiv reovesi tuleb puhastada ja juhtida selleks sobivasse eelvoolu, avaldamata sealjuures olulist negatiivset mõju eelvoolu veekvaliteedile. Eelnevat silmas pidades ei saa Olgina ümbruses kavandatut pidada tasakaalustatud ja jätkusuutliku arengu aluseks. Leevendavaks meetmeks on edaspidi valla poolne tõhus finantsplaneerimine, kohustuste lepinguline jagamine ja Olgina arengupiirkonna osa üldplaneeringu ning sellele piirkonnale täpse ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni skeemi ja väljaarendamise plaani koostamine. Soovitav on Vaivara vallal läbi vaadata elamu- ja ärialadega

väljaehitamisega seonduv temaatika ja käsitleda seda (eeskätt Olgina arengupiirkonnas) süvendatult valla arengukavas, ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukavas ning reserveerida selle edukaks realiseerimiseks teadlikult piisavad eelarvelised vahendid.

12 KASUTATUD ALUSMATERJALID

12.1 Loetelu kasutatud alusmaterjalidest

Trükised, planeeringud või projektid:

1. Keskkonnaministeerium. Eesti Tuleviku-uuringute Instituut. 1997. *Eesti tulevikustsenaariumid: üleriigiline territoriaalmajanduslik planeering „Eesti 2010”*. Tallinn/Tartu
2. Keskkonnaministeerium. Eesti Tuleviku-uuringute Instituut. 1996. *Tulevikutrendid. Maailm ja Eesti*. Tallinn/Tartu
3. Euroopa Komisjoni juhend *Guidelines for the Assessment of Indirect and Cumulative Impacts as well as Impact Interactions* (mai 1999, inglise keeles) <http://www.envir.ee/91552>
4. European Commission 1994 *Europe 2000+ Cooperation for European territorial development*. Luxembourg
5. CEC, Commission of the European Communities, 1999 *European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union*.
6. The Group of Focal Points 1994 *Vision and Strategies around the Baltic Sea 2010. Towards a Framework for Spatial Development in the Baltic Sea Region*. Denmark
7. *European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union*. CEC, Commission of the European Communities
8. Järvekülg, A. 2001. *Eesti jõed*. Eesti Põllumajandusülikooli Zooloogia ja Botaanika Instituut. Tartu Ülikooli kirjastus.
9. Keskkonnaministeerium. 2007. *Eesti Keskkonnastrateegia 2030* [www] http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=328494/KS_loplil_riigi_kokku_1.pdf
10. Keskkonnaministeerium. 2005. *Eesti säästva arengu riiklik strateegia Säästev Eesti 21* [www] http://www.riigikantselei.ee/failid/Saastev_Eesti_21.pdf
11. Keskkonnaministeerium. ÜRO Keskkonnaprogramm (UNEP). 1999. *Bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava*
12. Keskkonnaministeerium. 2000. *Üleriigiline planeering Eesti 2010*. Tallinn
13. Läänemere Regiooni Ruumilise Arengu Komitee .1997. *Läänemeremaade visioon ja strateegiad 2010*. Nägemuselt tegudele., Poola
14. Riigikogu 22. novembri 2006. a otsus *Eesti riikliku turismiarenduskava 2007-2013 kinnitamine*. RTI, 2006, 53, 400
15. Eesti Geoloogiakeskus. 2004. *Esialgne radooniriski levialade kaart*
16. Eesti Geoloogiakeskus. 2001. *Eesti põhjavee kaitstuse kaart*,
17. K. Sepp, J.Jagomägi. 2002. Roheline võrgustik,
18. *Via Baltica Spatial Development Zone Summary Report 2000*, Riga, 2000.
19. Lass, K., Kase, U., *International and local level planning cooperation. Rail Baltica - collision or dialog between different planning levels*. Beriatos, E., Brebbia, C.A., Coccossis, H., & Kungolos, A. (toimetajad). Sustainable Planning & Development (raamat seeriast: The Sustainable World) WIT Press, pp. 127-143, 2003
20. AS Teede Tehnokeskus. 2008. *Liiklusloenduse tulemused 2007. aastal* [www] http://www.mnt.ee/atp/failid/Liiklusloendus_2007.pdf

21. Keskkonnaministeerium. 2008. *Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2008-2015* [www] <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=306730/P%D5Kki+kin nitamine.pdf>
22. OÜ Projektkeskus. 2002 (täiendatud september 2007-jaanuar 2008). *Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava*
23. Narva Linnavolikogu 19.06.2008. a otsusega nr 225 kinnitatud *Narva linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava*. [www] http://www.narva.ee/ee/linnakodanikule/kohalik_omavalitsus/pohimaarus_arengukavad_planeering/page:966
24. AF-Estivo AS. Narva Elektriijaamad AS. 2007. *AS Narva Elektriijaamad energiakompleksi arendusprojekti detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne*.
25. AF-Estivo AS. Narva Elektriijaamad AS. 2007. *AS Narva Elektriijaamad energiakompleksi arendusprojekti keskkonnamõju hindamise aruanne*.
26. AS Pöyry Entec. 2009. *Narva Elektriijaamade tuhaärastuse ja tuhaväljade renoveerimise keskkonnamõju hindamine*. töö nr 739/06
27. Vaivara Vallavolikogu 17.02.2005. a määrus nr 60 *Vaivara valla jäätmekava 2005-2009*
28. Tiit Tammaru, T. 2004. *Vaivara valla rahvastikuprognos 2000-2025*
29. Enteh Engineering. 2002. *Vaivara valla soojamajanduse arengukava*
30. Liblik, V., Punning, J.V. 2005. *Keskkond ja põlevkivi kaevandamine Kirde-Eestis*. TLÜ Ökoloogia Instituut.
31. Ida-Viru maakonna kriisikomisjon. 2007. *Ida-Viru maakonna riskianalüüsi kokkuvõte*
32. OÜ Hendrikson & Ko. 2008. *Looduslike ohutegurite uuring T1 (E20) Tallinn-Narva maantee Jõhvi-Narva lõigul (163. km – 208. km)* [www] <http://www.mnt.ee/atp/index.php?id=2737>
33. Kiristaja, P. 2007. *Udria maastikukaitseala - Eesti Loodus nr 2*
34. Keskkonnaministri 6. aprilli 2006. a käskkiri nr 409 „*Ida-Viru maakonna põhjaveevarude kinnitamine*”
35. Keskkonnaministri 21.12.2006. a käskkirjaga nr 1388 kinnitatud „*Viru alamvesikonna veemajanduskava*”. [www] <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=820492/VIRU+ALAM VESIKONNA+VEEMAJANDUSKAVA.pdf>
36. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. 2007. *Eesti energeetika arvudes 2007*. [www] <http://www.mkm.ee/index.php?id=1787>
37. OÜ Hendrikson & Ko. 2008. *Vaivara vallas olulise ruumilise mõjuga objekti (tuulikupargi) teemaplaneering. Eelhinnang – visuaalne mõju ja müra*

12.2 Kodulehed

38. Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut. [www] <http://www.emhi.ee>
39. Maa-ameti Geoportaal. [www] <http://xgis.maaamet.ee/>
40. Siseministeerium. [www] <http://www.siseministeerium.ee/public/tais2010.pdf>
41. Natura 2000. [www] <http://www.envir.ee/natura2000/>
42. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus. [www] <http://eelis.ic.envir.ee:88/seireveeb/>
43. Statistikaamet. [www] <http://www.stat.ee/>

44. EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem-Keskkonnaregister). [www]
<http://eelis.ic.envir.ee/w5/>
45. Vasab. [www] <http://www.vasab.org/documents.php?go=display&ID=72>
46. Maanteeamet. [www] <http://www.mnt.ee/atp/>
47. Keskkonnaregistri Avalik Teenus. [www] <http://register.keskkonnainfo.ee>
48. Eesti Töötukassa. [www] <http://www.tta.ee/index.php>
49. Suurõnnetuse ohuga ettevõtete nimekiri. (2009). Päästeteenistus. [www]
<http://www.rescue.ee/suuronnetuse-ohuga-ettevotete-nimekiri> (31.08.2009)
50. Eesti elektrisüsteemi kaart. (2009). Elering. [www]
<http://www.elering.ee/index.php?id=178> (31.08.2009)
51. Nordland. [www] http://www.nordland.ee/swf/nordland_EST.swf (22.07.2009)
52. Keskkonnaministeerium [www]
<http://www.envir.ee/kiirus/image/kaardid/Vaivara.jpg>

12.3 Seadusandlik taust

Keskkonnamõju strateegilist hindamise juures moodustavad seadusandliku tausta allpool loetletud seadused. Taustaks on ka nende seaduste alusel välja antud alama astme õigusaktid.

1. *Ehitusseadus* (RT I 2002, 47, 297; 2002, 99, 579; 2003, 25, 153; 2004, 18, 131; 2005, 39, 308; 2006, 43, 326; 2006, 58, 439; 2007, 12, 66; 2007, 16, 77; 2007, 24, 128; 2007, 66, 408; 2008, 8, 58; 2008, 8, 59; 8, 59; 2009, 20, 132);
2. *Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2001/42/EÜ, 27.06.2001. a teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta ja selle originaalkeeles versioon: Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes;*
3. *Jäätmeseadus* (RT I 2004, 9, 52; 2004, 30, 208; 2005, 15, 87; 2005, 37, 288; 2006, 28, 209; 2006, 58, 439; 2007, 19, 94; 2007, 19, 94; 2007, 19, 94; 2007, 19, 94; 2007, 44, 315; 2007, 66, 408; 2009, 3, 15; 25, 150; 39, 262);
4. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* (RTI 2005, 15, 87; 2006, 58, 439; 2007, 25, 131; 2008, 34, 209; 2009, 3, 15);
5. *Keskkonnaseire seadus* (RT I 1999, 10, 154; 1999, 54, 583; 2000, 92, 597; 2002, 63, 387; 2004, 43, 298; 2005, 15, 87; 2005, 29, 214; 2009, 3, 15);
6. *Looduskaitse seadus* (RT I 2004, 38, 258; 2004, 53, 373; 2005, 15, 87; 2005, 22, 152; 2006, 30, 232; 2007, 25, 131; 2007, 62, 396; 2008, 34, 211; 56, 314; 2009, 3, 15; 28, 170; 35, 232);
7. *Maareformi seadus* (RT 1991, 34, 426; RT I 2001, 52, 304; 2001, 93, 565; 2002, 11, 59; 2002, 47, 297; 2002, 47, 298; 2002, 99, 579; 2002, 100, 586; 2003, 26, 155; 2004, 30, 208; 2004, 38, 258; 2005, 61, 476; 2006, 7, 40; 2006, 30, 232; 2008, 34, 211; 2009, 18, 107; 26, 162);
8. *Maapõueseadus* (RT I 2004, 84, 572; 2005, 15, 87; 2005, 67, 512; 2006, 14, 109; 2006, 58, 439; 2007, 42, 303; 2007, 66, 408; 2008, 28, 183; 48, 267; 2009, 3, 15; 28, 170);
9. *Planeerimisseadus* (RT I 2002, 99, 579; 2004, 22, 148; 2004, 38, 258; 2004, 84, 572; 2005, 15, 87; 2005, 22, 150; 2006, 14, 111; 2007, 24, 128; 2007, 67, 414; 2008, 16, 114; 30, 191; 2009, 3, 15; 19, 115; 28, 170; 37, 251; 39, 262);
10. *Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus* (RT I 2001, 85, 512; 2002, 61, 375; 2003, 73, 486; 2005, 15, 87; 2006, 28, 209; 2007, 1, 3; 2007, 62, 396; 2009, 3, 15; 39, 262);

11. *Säästva arengu seadus* (RT I 1995, 31, 384; 1997, 48, 772; 1999, 29, 398; 2000, 54, 348; 2005, 15, 87; 2008, 48, 267; 2009, 12, 73);
12. *Veeseadus* (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 240; 1996, 13, 241; 1998, 2, 47; 1998, 61, 987; 1999, 10, 155; 1999, 54, 583; 1999, 95, 843; 2001, 7, 19; 2001, 42, 234; 2001, 50, 283; 2001, 94, 577; 2002, 1, 1; 2002, 61, 375; 2002, 63, 387; 2003, 13, 64; 2003, 26, 156; 2003, 51, 352; 2004, 28, 190; 2004, 38, 258; 2005, 15, 87; 2005, 37, 280; 2005, 67, 512; 2006, 28, 211; 2007, 1, 1; 2007, 62, 396; 2007, 66, 408; 2009, 1, 2; 3, 15; 20, 131; 37, 251);
13. *Välisõhu kaitse seadus* (RT I 2004, 43, 298; 2005, 15, 87; 2007, 19, 95; 2007, 62, 396; 2009, 3, 15; 19, 118; 39, 262).
14. Keskkonnaministri 16. novembri 1998. a määrus nr 65 *Heitveesuublana kasutatavate veekogude või nende osade nimekirja reostustundlikkuse järgi kinnitamine* (RTL 1998, 346/347, 1432; 1999, 167, 2446)
15. Vabariigi Valitsuse 18. juuli. 1996. a määrus nr 191 *Avalikult kasutatavate veekogude nimekirja kinnitamine* (RT I 1996, 58, 1090; 1997, 73, 1205; 2000, 80, 513; 2002, 42, 269; 2002, 105, 619; 2003, 85, 576).
16. Keskkonnaministri 30.01.1997. a määrus nr 8 *Põhjavee uurimise, kasutamise ja kaitse korra ning puurkaevude projekteerimise, puurimise, konserveerimise ja likvideerimise korra kehtestamine* (RTL 1997, 25, 145; 2009, 11, 131)
17. Sotsiaalministri 03.04.2002. a määrus nr 58 *Täiskasvanute hoolekandeesutuse tervisekaitsenõuded*. [www] <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13201177>
18. *Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri* [www] <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13177239>
19. Teede- ja Sideministri 28.09.1999. a määrus nr 55 *Tee projekteerimise normid ja nõuded* (RTL 2000, 23, 303; 2004, 65, 1088)